

A vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálata

Útmutató az előterjesztések és miniszteri rendelet-tervezetek hatásvizsgálatához és módszertani segédlet az előterjesztések és miniszteri rendelet-tervezetek mellékleteként csatolandó hatásvizsgálati lap megfelelő kitöltéséhez

Készítette:

Iváncsics Vera, NGM
Nagy-Szilitsán Eszter, NGM
Veress Gábor, NGM

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tartalomjegyzék

A vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálata.....	4
1. Adminisztratív költségek csökkentésének hatása a növekedésre	4
2. A vállalkozások adminisztratív költségei Magyarországon – Helyzetkép	6
A magyar gazdaság versenyképessége a nemzetközi rangsorok tükrében	7
Eddigi kormányzati intézkedések	10
Egyszerű Állam konzultáció	11
Európai uniós vonatkozások.....	12
3. A vállalkozók adminisztratív költségeinek csökkentése.....	13
Mit értünk adminisztratív költségek alatt?	13
Mitől alakulnak ki az adminisztratív terhek?	13
Az adminisztratív költségek csökkentésének alapelvei.....	16
Az adminisztratív költségek csökkentésének előnyei	16
4. A hatásvizsgálat módszertana	17
Közvetlen hatások: a Standard Cost Model	17
Közvetett hatások.....	20
A hatásvizsgálati lap	22
Az adminisztratív költségekre gyakorolt hatások mérésének módszere.....	22
A számszerűsítés lehetséges módszerei	23
A versenyképességre gyakorolt hatások.....	24
5. Gyakorlati példák	26
A könyvvizsgálati értékhatár megemelése.....	26
A beruházások elindításához kapcsolódó engedélyezési eljárásokról.....	27
TEÁOR kódok átforgatásának adminisztratív költségei	34
A HACCP szabályozás adminisztratív költségek szempontjából	36
6. Adminisztrációs terhek csökkentése az Európai Unió tagállamaiban – tagállami gyakorlatok.....	40
Adminisztratív terhek csökkentése Hollandiában.....	40
Bürokráciacsökkentés az Egyesült Királyságban	43
Adminisztratív terhek csökkentése Szlovákiában – Projekt Singapur.....	44
A belga Kafka-Program - az egyik legsikeresebb kezdeményezés az adminisztratív terhek csökkentésére.....	47
Portugália – SIMPLEX Program.....	49
Adminisztratív terhek felmérése Dániában	51
7. Irodalomjegyzék.....	53

Interneten elérhető források	53
Ajánlott irodalom	54
Melléletek.....	57
1.sz. mellélet – Áttekintés az ismertebb versenyképességi rangsorokról	57
2. sz. melléklet – Hatásvizsgálati alapképzés során kiosztott handout a vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálatához.....	70
3. számú melléklet – Sablon az adminisztratív költségekre gyakorolt hatás becslésére.	76

A vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálata

A magyar gazdaság versenyképességének egyik meghatározó tényezője az adminisztratív költségek mértéke, a vállalkozásokat sújtó bürokrácia nagysága komoly versenyhátrányt jelent. Minden megtermelt száz forintból tízet adminisztrációra fordítanak, tehát a bürokratikus költségek a magyar GDP 10 százalékára rúgnak, míg Európában ez az arány csupán átlagosan 3 százalék. Új jogszabályokról szóló, vagy a jelenlegi szabályozási környezet módosítására irányuló kezdeményezések esetén kiemelt fontosságú, hogy a döntés-előkészítés során kellő figyelmet kapjon az intézkedés (előterjesztés) vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatása.

A kormányzati döntéshozatali folyamat során időben azonosítani kell a vállalkozások adminisztratív terheinek – nyílt vagy bújtatott – növelésével együtt járó (kormányzati vagy kormányzaton kívüli) kezdeményezéseket, amelyeket olyan hatásvizsgálatnak kell alávetni, amely alkalmas a javaslat vállalkozói adminisztratív terhekre gyakorolt hatásainak részletes, tételes és számszerű bemutatására.

1. Adminisztratív költségek¹ csökkentésének hatása a növekedésre

Az állami szabályozás – gazdaságtörténeti elemzések, gazdaságpolitikai tanulmányok szerint – hathat kedvezően a gazdaságra (termelékenységre, gazdasági növekedésre, versenyképességre), de előfordul, hogy hátráltatja a gazdaság fejlődését. Az állami szabályozás többnyire elősegíti a gazdasági növekedést, ha például hatására erősödik a piacokon a verseny, vagy a korszerű szabványok terjedésével gyorsul a technológiai haladás, javul a szolgáltatások, termékek minősége, stb. Kedvezőtlen a szabályozások növekedésre gyakorolt hatása, ha miattuk például az erőforrásokat a magasabb hasznot hajtó tevékenységektől alacsonyabb hatékonyságúak felé kell átcsoportosítani, vagy éppen a túlszabályozás köt le túlzott mértékben erőforrásokat, vagy bátortalanít el beruházási és innovációs szándékokat.

A szabályozások adminisztratív költségének utólagos mérésekor, a csökkentési lehetőségek vizsgálatakor a szabályozás értelmét, szükségességét nem elemzik. Az elemzés a vizsgált szabályozás, szabályozási cél minél hatékonyabb, kevesebb költséget, ráfordítást igénylő módjára, az ésszerűsítési lehetőségek feltárására irányul. Vagyis a vállalati adminisztratív terhek csökkentésére.

Az állami szabályozáshoz kapcsolódó vállalati adminisztratív költségek / terhek csökkenése és a gazdasági növekedés összefüggéseit eddig kevés elemzés vizsgálta. Előre bocsátható,

¹ Az adminisztratív költség fogalmát a vállalatoknál a működésükre vonatkozó állami szabályozásokból adódó adatszolgáltatási kötelezettségek költségei értelemben alkalmazza a feldolgozott szakirodalom, átvéve a Standard Cost Model kapcsán kialakított és széles körben elfogadott meghatározást.

hogy a különféle módszerekkel végzett kutatások többsége egyrészt pozitív korrelációt prognosztizált, másrészt pozitív korrelációt talált a két mutatócsoport között. Tüstént hozzá kell e megállapításhoz fűzni, hogy a jelenségek együttes előfordulásából ez esetben sem következnek feltétlenül szigorú és jól feltárt oksági összefüggések. Sokszor kell beérni erősnek tűnő hipotézisekkel.

A szabályozási reformoknak és adminisztratív tehercsökkentésnek a növekedést erősítő hatásai sokféle mechanizmuson keresztül érvényesülnek. Crafts, N. (2006) megkülönbözteti a szabályozóváltozások hatásainak közvetlen illetve közvetett csatornáit. A közvetlen csatornák esetében az erőforrásokat a szabálynak való megfelelés érdekében elvonják a fő üzleti tevékenységtől – egyébként még a hosszútávon kedvező változásoknak is lehet rövidtávon kedvezőtlen hatása, az egyszeri alkalmazkodás költségei miatt. A közvetett csatornák a piacra lépési korlátokat, a munkaerő-piaci merevségeket, továbbá az innovációs és emberi erőforrás-felhalmozási ösztönzőket érintik.

A vállalkozások méretéhez kapcsolódó nagyságrendi megtakarítások (skáláhozadék, economies of scale) elméletileg befolyásolhatják a kisebb cégek növekedési hajlandóságát, versenyképességét. Az adminisztratív terhek mérethez kapcsolódó progresszív nehezedeése esetén a kisebb cégeknek megérheti a szabályok figyelmen kívül hagyása vagy inkább a csökkentett mértékű szabálykövetés, hogy ezáltal is javítsák költség-versenyképességüket. Brit empirikus kutatások korlátozott mértékben találtak e stratégia elterjedt alkalmazására utaló adatokat. BERR (2008), xii. oldal. Mindamellet nem zárható ki, hogy a kisvállalkozásoknak érdemes jól meggondolniuk, kívánnak-e a láthatóbbá váló növekvő és innovatív vállalatok körébe lépni.

A becslések egy külön csoportját képezik a makrogazdasági modellekkel végzett elemzések. Az egyik legtöbbet hivatkozott, az EU Bizottság szakértői körében időbeli elsősége miatt is alapműnek tekintett tanulmány Tang, Paul – Verweij, G. (2004) elemzése. A tanulmány a holland CPB gazdaságpolitikai kutatóintézet WorldScan elnevezésű általános egyensúlyi modelljének felhasználásával kísérelte megbecsülni az EU-szintű hatásokat. Kiinduló feltevései közé tartozott, hogy az EU-ban Hollandiához hasonlóak az adminisztratív terhek arányai (Hollandiában 16,4 Mrd euróra, a GDP 3,6 %-ára becsülték 2002-ben), s ennek az arálynak egyelőre finomítások nélküli kivetítésével az EU szintjén 340 Mrd euróra becsülték az adminisztratív terheket. A modellel végzett kalkulációk szerint az adminisztratív terhek 25%-os csökkentése az akkori EU-25 szintjén 2005-ig (4 év alatt) 1%-kal növelte volna a reál GDP-t. Hosszabb távú szerkezeti hatásokat (K+F beruházások növekedését és ennek növekedésgyorsító hatását) is figyelembe véve a szimulációk 2005-ig 1,4%-os GDP növekedést becsültek (ez lett a legtöbb helyen idézett szám), hosszú távon pedig a GDP 1,7 %-kal emelkedhet. A modellszámítások szerint a munkanélküliségi ráta nem változik, a bérek és a beruházások a GDP-növekedéssel azonos mértékben növekednek. Fontos megállapítása volt az elemzésnek, hogy az EU szinten összehangolt adminisztratív tehercsökkentéstől a tagországok is nagyobb ütemű gazdaságdinamizálást remélhetnek, 0,10-15 %-kal. A modell inkább érzékenységi vizsgálatokra, összefüggések elemzésére, nagyságrendi becslésekre alkalmas, mint precíz előrejelzésre.

Barrell és Kirby (2007) a CPB előbb ismertetett modelljének inputadatait felhasználva egy dinamikus sztochasztikus általános egyensúlyi modellben (National Institute Global Econometric Model) a Lisszaboni Stratégia több kiemelt intézkedésének, valamint az adminisztratív tehercsökkentésnek a lehetséges hatásait kísérelte meg számszerűsíteni. A szimulációk szerint az adminisztratív terhek 25%-os csökkentése az EU-27-ben 1,09 százalékkal növelné hosszútávon a GDP-t, s 0,61%-kal csökkentené a munkanélküliséget.

(Magyarországnak, mint rendkívül magas adminisztratív terhekkel rendelkező országnak, a bürokráciacsökkentésben rejlő növekedésgyorsítási lehetőségét 3,72 %-ra becsüli a modell, s a foglalkoztatás növelési hatást is 0,76 százalékpontonra teszik.) E modellben végzett szimulációk is megerősítik az EU-szinten egyidejű és koordinált adminisztratív tehercsökkentés extra dinamizáló hatását.)

Roeger, Werner – Varga János – Veld, Jan in't (2008) ugyancsak dinamikus sztochasztikus általános egyensúlyi modell (Dynamic Stochastic General Equilibrium (DSGE)) alkalmazásával vizsgálták ugyancsak a Lisszaboni Stratégia intézkedéseitől, köztük az adminisztratív tehercsökkentéstől várható makrogazdasági hatásokat. A modellben az adminisztratív költségek csökkentése a vállalati általános költségek csökkentéseként jelenik meg, mégpedig a munkaerő-ráfordításoknál. Az adminisztratív költségek csökkenése természetesen előnyös a vállalkozások számára, mivel csökkenti az átlagos termelési költséget. Növekszik a vállalkozások nyeresége, s ennek következtében valószínűleg emelkedik beruházásaik értéke is. A modell szerint az adminisztratív ráfordítások / költségek csökkenése miatti csökkentett munkaerőigényt nem ellensúlyozza teljes mértékben a termelés bővítése révén keletkező munkaerőigény. Vagyis összességében valamelyest visszaesik a foglalkoztatottság az adminisztratív eljárások ésszerűsítése következtében. A GDP eközben jelentős mértékben emelkedik. (id. m. Table 3.4.b , 31. oldal)

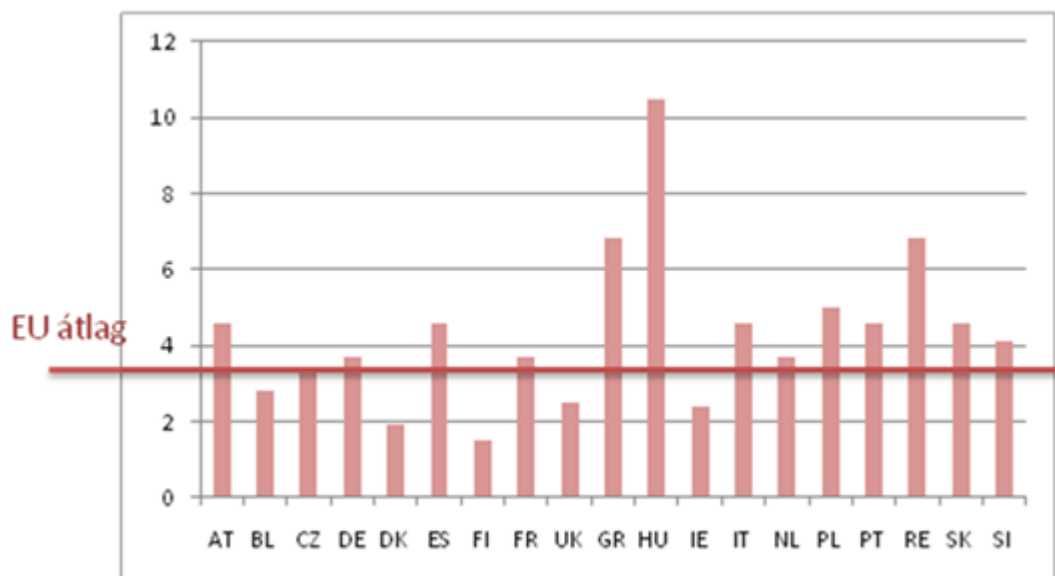
Loayza és társai (2004) A szabályozás és makrogazdasági teljesítmény közti kvantitatív összefüggések előzőektől eltérő módszerű elemzését végezték el a Világbank megbízásából, nagy mintán (74-76 ország) és viszonylag hosszú adatsoron (1990 és 2000 közötti évekre). Tanulmányukban megállapították, hogy a magasabb szabályozási terhek csökkentik a gazdasági növekedés ütemét, továbbá a dinamika jelentősebb ingadozásával járnak együtt, bár e hatásokat mérsékli az intézményi keretek jobb minősége.

2. A vállalkozások adminisztratív költségei Magyarországon – Helyzetkép

A vállalkozásokat terhelő adminisztrációs költségek Magyarországon mind világviszonylatban, mind a visegrádi országokhoz képest is túlzottan magasak.

Az Európai Unió vállalkozói adminisztratív költségek csökkentésére irányuló programját megalapozó Kox-tanulmány szerint Magyarországon (a 2000-es évek eleji információk alapján) a GDP kb. 6,8 százalékára tehető a vállalkozói adminisztratív költségek – ugyanez az arány uniós szinten 3,8 százalék. Hazánk ezzel a tanulmányban szereplő országok összehasonlításában a legutolsó helyre került.

A magyar gazdasági tárca által korábban megrendelt egyik háttér tanulmány mérése szerint Magyarországon a vállalkozások adminisztratív költségei a Kox-tanulmányban szereplő nemzetközi összehasonlításhoz képest is magasabb költség szintet tükröznek: a GDP 10,5 százalék százalékát teszik ki. E költségeken belül a csupán az állami működéshez kapcsolódó költségek a GDP 3,1 százalékára rúgnak.

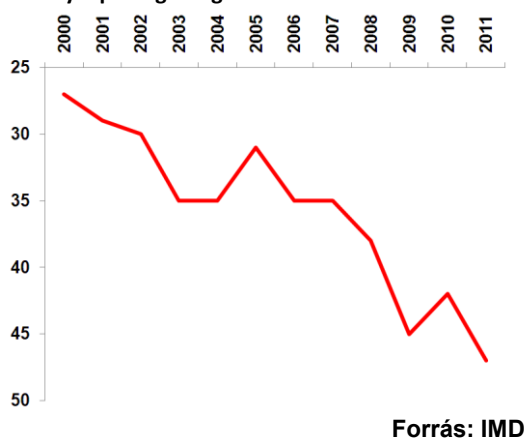

1. ábra: A vállalkozásokat terhelő adminisztratív költségek az EU egyes országaiban

A magyar gazdaság versenyképessége a nemzetközi rangsorok tükrében²

Számos kutatás és rangsor teszi lehetővé az egyes országok versenyképességét. A nemzetközileg elismert felmérések közül a legismertebbek az IMD versenyképességi rangsora, a World Economic Forum globális versenyképességi indexe és a Világbank Doing Business felmérése. (A rangsorokról a mellékletek részletes leírás is található.) Magyarország versenyképességi pozíciója az elmúlt évtizedben mindhárom rangsor szerint jelentősen romlott.

2. ábra: Magyarország helyezése az IMD versenyképességi rangsorában

Forrás: IMD

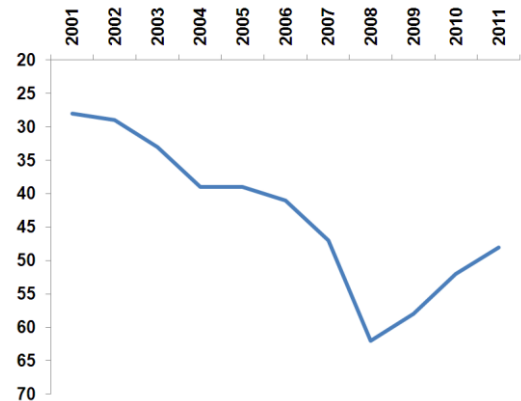
Az **IMD** 2011 májusában megjelent *World Competitiveness Yearbook 2011* című kiadványában **Magyarország a 47. helyen szerepel**, ami az EU-n belül a 19., a kelet-közép-európai EU-tagállamok körében pedig az 5. helynek felel meg. Visszatekintve az elmúlt évtizedre, Magyarország jelenlegi rangsorbeli helyezése trendszerű romlást tükröz (még úgy is, hogy időközben a rangsorban szereplő országok köre is bővült): 2000-ben Magyarország még a 27. helyen állt, és még 2003-ban is a 30. helyen, 2005 és 2009 között azonban összesen 14 hellyel romlott a besorolásunk. Ugyanebben az időszakban, 2000 és 2010 között a visegrádi országok közül

Csehország a 37. helyről a 29. helyre, Lengyelország pedig a 40. helyről a 32. helyre lépett előre. (Szlovákia helyezése 2001 és 2009 között hasonló mértékben javult, 2010-ben azonban olyan nagymértékű (16 helyezésnek megfelelő!) romlás következett be, amivel a visegrádi országok között sereghajtóvá vált).

² részletesebben lsd. a Mellékletekben

A **World Economic Forum** 2011 szeptemberében megjelent *The Global Competitiveness Report 2011–2012* című kiadványában szereplő rangsor szerint **Magyarország az 48. helyen áll**; ez az EU-országok rangsorában a 19., és a kelet-közép-európai tagállamok körében is csak az 5. helyet jelenti (a visegrádi országok közül egyedül Szlovákiát előzzük meg, Csehországtól és Lengyelországtól viszont jelentősen elmaradunk). Az elmúlt évtized nagyobb részét a WEF szerint is versenyképességünk számottevő romlása jellemezte: **2005 és 2008 között több mint 20 helyezéssel romlott a besorolásunk**, igaz az utolsó három évben összesen 14 helyet sikerült előrelépni. Ugyanebben az időszakban (2002 és 2010 között) a visegrádi országok közül Lengyelország 10 helyet lépett előre (sőt 2004–2010 között több mint húszhelyezésnyi javulást ért el!), Csehország pozíciója nyolc év alatt a kisebb ingadozások ellenére összességében nem változott, Szlovákia esetében pedig 2002–2005 között jelentős javulás, 2006 óta viszont számottevő romlás következett be (csak 2010-ben 13 hellyel romlott a besorolása, amivel a visegrádi országok közül a legrosszabb helyre került).

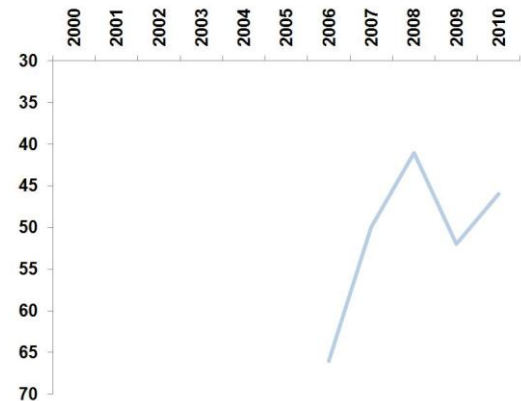
3. ábra: Magyarország helyezése a WEF globális versenyképességi rangsorában

Forrás: WEF

A **Világbank Doing Business 2011** nevű, 2010 novemberében megjelent rangsorában **Magyarország a 46. helyen állt**, ami az EU-n belül a 19., a kelet-európai EU-tagország között a 6. helynek felel meg (a visegrádi országok közül Szlovákia előttünk, Csehország és Lengyelország jóval mögöttünk áll a rangsorban). A Doing Business rangsor esetében Magyarország teljesítménynek időbeli alakulásának vizsgálatát erősen korlátozza, hogy a rangsorbeli helyezésekből képzett idősorok csak 2006-tól érhetők el. Az elmúlt öt év adatai Magyarország helyezésének erőteljes ingadozását mutatják (ami részben a módszertan változásával is összefügghet), azt azonban mindenképpen kedvezően kell értékelni, hogy **a legutóbbi felmérés eredményei alapján a Világbank Magyarországot a 10 legnagyobb javulást elért ország közé sorolta**.

4. ábra: Magyarország helyezése a Világbank Doing Business rangsorában

Forrás: Világbank

A legszélesebb körben ismert és használt versenyképességi rangsorok eredményeiből azt lehet megállapítani, hogy **az elmúlt évtizedben Magyarország versenyképességi pozíciója összességében jelentősen romlott**, és mára **a kelet-közép-európai régió belül is legfeljebb csak a középmezőnyhöz tartozik**, a teljes EU-n belül pedig egyértelműen az utolsó harmadban foglal helyet.

A vállalkozásokat sújtó bürokrácia mértéke jelentős versenyképességi hátrányt jelent Magyarországnak számára

A Világgazdasági Fórum (WEF) globális versenyképességi indexe (GCI) szerint Magyarország 2002 óta jelentősen hátrébb sorolódott: nyolc év alatt 19 helyet esett vissza a jelenleg kb. 140 országot vizsgáló rangsorban (a 2011. évi felmérés szerint már némi javulás mutatkozik). A teljes rangsoron belül az állami szabályozás terhe nevű alindexben Magyarország a 134. helyen szerepel, 23 hellyel hátrébb, mint a visegrádi országok átlaga. Ezt az értéket 2006 óta mérik, azóta 56 helyet esett vissza hazánk. A hatékony jogérvényesítés (gyakorlatilag a hatósági eljárás érdemi megfellebbezhetősége) alindexben Magyarország a 114. helyen szerepel, a visegrádi országok átlagánál 11 hellyel hátrébb.

Az adózáshoz kapcsolódó adminisztrációs terhek is meghatározóak a hazai üzleti környezet szempontjából. A Világgazdasági Fórum 2010-2011-es Versenyképességi jelentése szerint az üzleti tevékenységet második leginkább akadályozó tényező Magyarországon a bonyolult adójogszabályokból eredő adminisztrációs kötelezettség. A jelentés tartalmazza azt a mutatót is, amely azt vizsgálja, hogy az adózás milyen hatást gyakorol a foglalkoztatásra és beruházásra. Magyarország ebben a felmérésben a vizsgált 139 ország közül a 138. helyen szerepel, amely értékelést tovább árnyalja, hogy az adókulcsok mértékére vonatkozó mutató a 115. helyre sorolja hazánkat.

A szintén nemzetközi versenyképességi elemzéseket végző svájci IMD összesített rangsora szerint Magyarország a vizsgált nyolc év alatt 12 helyet csúszott hátra. A bürokrácia nevű alindex tekintetében („A bürokrácia mennyire hátráltatja az üzleti tevékenységet?”) a 41. helyen szerepel Magyarország, ezzel 5 hellyel van lemaradva a visegrádi országok átlagától.

A vállalkozások üzleti érvényesülésük egyik legfőbb akadályát a kiszámíthatatlanul változó szabályozásban és a túlzott állami adminisztrációban látják.

A témát vizsgáló hazai kutatások az alábbi fő megállapításokat teszik:

- A hazai kis- és középvállalkozások elsősorban a stabil, kiszámítható és a mainál alacsonyabb köz- és adminisztratív terhek jellemezték üzleti környezet megteremtését várják a kormányzattól.
- A piaci működés szabályozása gyakran áttekinthetetlen és túlbürokratizált. Az összes előírás betartása sokszor az üzletmenetet lehetetlenné tévő költségekkel járna. Ezt az állam részben tolerálni kénytelen, és ennek következménye, hogy a szabályok ellenőrzése következtelenné és kiszámíthatatlanná válik.
- A vállalatvezetők számára egy évben átlagosan 65 órát vesz igénybe a különböző adminisztratív feladatok ellátása – azaz, több mint a teljes munkaidejük 3 százaléka közvetlenül kapcsolódik az állam gerjesztette papírmunkához.
- Az adminisztratív terheket a vállalkozók nagyobb problémának tartják, mint a magas adórátákat.
- Az adórendszer működésének adminisztratív költségei a kisvállalkozásokat sújtják elsősorban, versenyhátrányba hozva őket a nagyobb cégekkel szemben. Az adózás adminisztrációja még a nagyobb cégeknél is eléri az éves nettó árbevétel 1

százalékát, de a kisvállalkozások alsó kategóriájában 10 százalék körüli becslések születtek.

Az adminisztrációs terhek hazánkban olyan magasak, hogy évente 2 000 milliárd forint felesleges kiadástól szabadulhatna meg a gazdaság, ha a bürokrácia szintje az Európai Unió átlagára csökkenne. A túlzott adminisztrációs terhek az egyik fő oka annak, hogy a tisztességes vállalkozásra épülő érvényesülés Magyarországon nehéz és a társadalom többsége szerint nem nyújt reális perspektívát.

Ahogy sok más területen, itt is a korábbi hozzáállás és gyakorlat radikális megváltoztatására van szükség az ország versenyképességének helyreállítása érdekében.

Eddigi kormányzati intézkedések

A 2010-ben hivatalba lépett Kormány eddig több, a vállalkozások adminisztrációs terheit csökkentő lépést hajtott végre. Ezen lépések hatására a vállalkozói szférában megerősödött az a pozitív várakozás, hogy a jelenlegi Kormány elődei gyakorlatával szakítva valós és konkrét lépéseket tesz az adminisztrációs terhek csökkentésére.

A 2010 októberében elfogadott 1250/2010 (XI.19.) számú kormányhatározat az „Európa 2020 Stratégia végrehajtását megalapozó előzetes Nemzeti Intézkedési Terv elfogadásáról és a végleges Nemzeti Intézkedési Terv előkészítésével összefüggő további feladatokról” szerint a kormány „2011-re további 150 milliárdos adminisztrációs tehercsökkenés megvalósítását tűzte ki célul a KKV szektorban. 2020-ra pedig a Magyarországot, az EU egyik leginkább vállalkozásbarát szabályozási környezettel rendelkező tagjává szeretné tenni.”

A Kormány a 1133/2011 (V.2.) számú határozatában fogadta el a vállalkozó adminisztratív terhek csökkentésére irányuló rövidtávú kormányzati programot, amelynek legfontosabb lépései a következő területekre összpontosítottak: az adóadminisztráció egyszerűsítése, a könyvvizsgálati kötelezettségek körének szűkítése, a kormányzat hatósági és statisztikai adatgyűjtéseit jellemző párhuzamosságok, irritációs elemek megszüntetése, a hatósági bírságot gyakorlat kiszámíthatóbbá tétele; a foglalkoztatási adminisztráció egyszerűsítése, továbbá felkérte az NGM-et a vállalkozói adminisztratív terhek csökkentésére vonatkozó középtávú program elkészítésére.

A vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentése mind előkészítési, mind végrehajtási szempontból kapcsolódik a lakossági adminisztrációs terhek csökkentésére irányuló kormányzati lépésekhez és a Magyar Programhoz. A kapcsolódó feladatok közötti összhang biztosítása céljából a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium közigazgatási stratégiáért felelős helyettes államtitkársága és a vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentését előkészítő munkacsoport között folyamatos és szoros az együttműködés.

Az 24/2011. (VIII.9.) előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló KIM rendeletben bemutatott adminisztrációs terhekre kiterjedő hatásvizsgálat a tervezett intézkedések elemzésekor hívja fel a figyelmet az esetlegesen felmerülő terhekre. Cél, hogy ezen szempontok kiemelésével a döntéshozók számára számszerűsítve mutassuk be az ilyen jellegű hatásokat.

Egyszerű Állam konzultáció

2011. június 2-án Egyszerű Állam címmel konzultációsorozat indult azzal a céllal, hogy a vállalkozások és a kormány között kialakított együttműködésre építve határozzuk meg az adminisztrációcsökkentő lépések fő irányvonalait. A konzultáció operatív szervezője a Foglalkoztatási Hivatal (FH), finanszírozója a TÁMOP 2.5.2-es „Partnerség és párbeszéd szakmai hátterének megerősítése, közös kezdeményezések támogatása” c. kiemelt programja.

A kezdeményezéshez 15 országos szakmai szervezet, 28 önkormányzat és több társadalmi partner, helyi szervezetek és csatlakozott. A 35 sikeres rendezvényen több mint 1500 regisztrált résztvevő jelent meg. Az események a konzultáció online felületén is nyomon követhetők voltak, melyet több ezren látogattak. Az online konzultáció az www.egyszeruallam.hu honlapon keresztül zajlott, amelynek több ezer egyedi látogatója volt. A rendezvények és az online konzultáció mellett 80 műhelyen mondták el a vállalkozók problémáikat, kérdéseiket és megoldási javaslatukat.

A konzultáció során tapasztalt vállalkozói aktivitásának köszönhetően több, mint 2000 javaslat érkezett az adminisztrációs terhekre vonatkozóan. Alapelvünk volt, hogy a gazdaság minél több szegmensének a véleményeit rögzíthessük akár konferencia, akár 4-5 fős vállalkozói fórum keretében. A vállalkozók részéről komoly igény és érdeklődés mutatkozott a problémák megfogalmazására és munkánk segítésére.

Vállalkozói benyomások

Az adminisztráció-csökkentést érintő javaslatok három nagy csoportba oszthatóak:

- a vállalkozói észrevételek egy része adott adminisztrációs terhek megszüntetését, a szabályok egyszerűsítését célozza (példák: adónemek és bevallási űrlapok számának csökkentése, HACCP szabályok egyszerűsítése),
- a másik része azt javasolja, hogy az adminisztrációs feladat kerüljön át az államhoz, annak megoldása, megszervezése legyen az állam feladata (példák: nyugdíjjal kapcsolatos nyilvántartások, egyszerűsítés adóbefizetés – NAV ossza szét az adónemek szerint, egyablakos ügyintézés: a vállalkozó egy helyen tudjon mindent elintézni, és szervezze meg az állam az információk szükséges áramlását.)
- előfordultak olyan javaslatok is, amelyek rövidtávon adminisztráció-növekedéssel járhatnak, de a vállalkozók mégis úgy érzik, javítana a helyzetükön. Ezek a javaslatok elsősorban a körbetartozások megakadályozása, a vállalkozói felelősség növelése (csődeljárás szigorítása, cégalapítás nehezítése) témák során, valamint a sűrke- és feketegazdaság kifehéritésével kapcsolatosan merültek fel, illetve olyan tevékenységi területeken, ahol az engedéllyel rendelkező, adózó vállalkozóknak versenyhelyzetet jelent a nem adózó konkurencia („ál-őstermelő”, a melegkonyha-engedéllyel nem rendelkező, az udvaron mégis bográcsost főző kocsmáros, stb.).

Általános tapasztalat, hogy a jelenlegi szigorú adatvédelmi szabályokat is hajlandóak lennének feláldozni a vállalkozások az adminisztráció-csökkentés érdekében. Ilyen jellegű javaslatok:

- ne legyen annyi azonosító (adószám, statisztikai szám, TB szám, cégjegyzékszám, munkavállalók esetében adóazonosító, személyi szám, TAJ szám, stb),
- osszák meg az állami szervek egymással a – lehetőleg csak egyszer – beküldött adatokat,
- átjárható adatbázisok legyenek (Cégbíróság/IRM, NAV, MVH, Földhivatal, Önkormányzatok), sőt legyenek publikusak a hiteles Cégek adatok,
- többen az adótitok jelenlegi szigorú megfogalmazását is enyhítenék az átláthatóság érdekében.

Elmondható, hogy nagyon sok olyan gazdasági szereplő van, akik haszonélvezői a túlzott adminisztrációnak, a vállalkozások kimondottan várják ezen adminisztrációs terhek megnyirbálását. Ezek a szereplők:

- túlzott adminisztráció az adózásban, könyvelésben – túlzott könyvelői kapacitások
- kevesebb esetben (vállalattól függetlenül) kelljen könyvvizsgálót alkalmazni
- túlzott közjegyzői díjak, sok esetben ne kelljen közjegyzői szolgáltatást igénybe venni
- egyszámlás adóbefizetés legyen a többszámlás utalások helyett – a bankrendszer élvezi a hasznait
- a kockázatbecsléshez szakembert kell alkalmazni, drága díjakért
- a tűzvédelmi előírások dokumentációja külön szakembert kíván
- a munkaügyi, munkavédelmi kérdések dokumentációja is külön szakembert kíván
- az üzemorvos (foglalkoztatás-egészségügy) funkcióját nem látják, felesleges kiadásnak tekintik
- a telephely-változtatással kapcsolatosan panaszként jelent meg, hogy amióta elektronikus a cégeljárás, az egyszerű változásokhoz is jogász, ügyvéd segítsége – és megfizetése – szükséges.
- a pályázatok bonyolultsága miatt egész pályázatírói iparág épült ki, ennek költsége magas a pályázatok is, de a folyamatos utánkövetés (monitoring, adatszolgáltatás, elszámolás) során is.

Általánosságban megfogalmazható, hogy a vállalkozók alulinformáltak az intézkedésekről. Ezt az információs helyzetet főként a jogszabály-alkotás kiszámíthatóbbá tételével és az eredmények jobb kommunikációjával lehet kezelni.

Európai uniós vonatkozások

Az Európai Unió Tanácsa 2007 márciusában döntött arról, hogy az uniós szabályozásból fakadó vállalkozói adminisztratív terheket 2012-ig legalább 25 százalékkal csökkenti. Ezen túl, felkérte a tagállamokat, hogy határozzanak meg adminisztratív tehercsökkentési célértékeket, valósítsanak meg szigorúan ütemezett stratégiákat a nemzeti jogalkotásból adódó adatszolgáltatási kötelezettségek csökkentésére. A magyar kormány 2008 szeptemberében – csatlakozva 23 tagállamhoz – célul tűzte ki a nemzeti szabályozásból adódó vállalkozói adminisztratív terhek folyamatos, 2012-ig legalább 25 százalékos csökkentését. Ezt a vállalást a Kormány a 2010 októberében az Európa 2020 Stratégia végrehajtását megalapozó Előzetes Nemzeti Intézkedés Tervben megerősítette.

3. A vállalkozók adminisztratív költségeinek csökkentése

A következőkben az adminisztrációs költségek megismerését követően bemutatjuk a módszertant. Ennek használatát valós példák és számítási technikák leírásával igyekszünk segíteni.

Mit értünk adminisztratív költségek alatt?

Adminisztratív költségek a vállalkozó mindazon közvetett és közvetlen költségei, amelyek az állammal szembeni kötelezettségei teljesítése során, az állammal való kapcsolata során merülnek fel.

Közvetlen költségek alatt értjük, azokat, amelyek azon jogi kötelezettségek teljesítése során keletkeznek a vállalatok, az önkéntes szektor, a hatóságok és az állampolgárok számára, amely szerint tájékoztatást kell nyújtaniuk tevékenységükről (vagy a termelésről) a hatóságoknak, vagy magánfeleknek. A közvetlen költségek eltérnek a szabályok betartásához szükséges költségektől, amelyek a jogszabályok általános követelményeiből származnak, például az új termékek vagy olyan eljárások fejlesztése által generált költségek, amelyek új szociális és környezetvédelmi előírásokat teljesítenek.

A közvetlen módon felmerülő adminisztratív költségeken túl ugyanakkor a vállalkozókat terhelő közvetett, az üzleti döntéseket befolyásoló hatásokra is tekintettel kell lenni az elemzések során:

- a vállalkozói irritáció változása
- a vállalkozóra terhelt kockázatok változása
- az „optimalizáció” hozamának változása
- a szürkegazdaságban elérhető többlethaszon változása
- a megvalósuló fejlesztések értékének változása

Mitől alakulnak ki az adminisztratív terhek?

A téma hazai és nemzetközi elemzései, az Egyszerű Állam vállalkozói konzultációs és igazgatási szakértők tapasztalatai alapján a felesleges adminisztráció létrejöttének és fennmaradásának legfőbb megjelenési formái és ezek okai a következő szempontok mentén foglalhatók össze:

A betartandó szabályozás, elvárások az állam és szervei részéről

Az üzleti élet feltételeit meghatározó állami elvárások elsősorban jogszabályok, továbbá a hatósági működés különböző formáiban (pl. engedélyezés, ellenőrzés) jelennek meg a vállalkozások felé.

A piaci, gazdasági működés szabályozása bonyolult, áttekinthetetlen, amelynek következtében a gazdasági szereplők, különösen a kis- és közepes vállalkozások számára a feltételek megismerése, értelmezése komoly nehézséget jelent, és a problémát tovább

súlyosbítja, hogy a szabályozás egyes elemei ellentmondanak egymásnak. Összességében kijelenthető, hogy az összes feltétel betartása akár az üzletmenetet lehetetlenné tevő költségekkel is járhat.

A szabályozási környezet kiszámíthatóságát befolyásolja továbbá a gazdaságot érintő jogszabályok változékonysága, gyakori módosítása, amelynek folyamatos figyelemmel kísérése, az új elemek megismerése, valamint az új előírásokhoz való alkalmazkodás jelentős terheket jelent a vállalkozások számára.

A szabályozási környezeten túl az elvárások és feltételek ellentmondásossága megjelenik a hatóságok működésében is, amelyek az állam által támasztott követelmények megtestesítőjeként meghatározó befolyással bírnak a vállalkozások közvetlen üzleti környezetére. A tevékenységükkel, döntéseikkel kapcsolatos várakozások jelentősen befolyásolják a vállalkozás üzletmenetét.

A vállalkozásnak költsége származik tehát az információk összegyűjtéséből és értelmezéséből (vagy a cégvezető ideje, vagy megvásárolt tudás formájában), illetve döntéshozatal során a felmerülő kockázatok elemzéséből. Negatív hatással van továbbá a vállalkozások versenyképességére, amikor egyes üzleti döntések az állami feltételek bizonytalanságából, a cég vezetője számára kiismerhetetlen körülményekből adódóan születnek – vagy nem születnek meg.

Többszörös információszolgáltatás kényszere

A jelenleg érvényes gyakorlat szerint, amikor az állam különböző szerveinek, egységeinek adatokra, információra van szüksége a vállalkozásoktól (ellenőrzés, nyilvántartás, statisztika), az érintett szervek szinte minden esetben külön-külön felszólítják a vállalkozásokat ezek benyújtására. A vállalkozások számára felesleges költséget jelent az adatok többszöri, újbóli benyújtása, amelyre általában eltérő formában, különböző időpontokban kényszerül. (Párhuzamos nyilvántartások vezetése, eltérő számítási módszerek alkalmazása stb.)

A tárcák és az egyes hivatalok kezelésben álló hatósági adatbázisok egymáshoz igazításával elkerülhető lenne számos, ilyen típusú adatszolgáltatási kötelezettség, amelyhez természetesen a különböző adatigények áttekintése és összehangolása szükséges.

Elektronikus megoldások hiánya

A vállalkozások jelentős része mindennapi üzleti működésük során a legkorszerűbb technológiát használja, mind a termelés/szolgáltatás, mind annak szervezése terén, ugyanakkor az állammal folytatott tranzakciókban drága és elavult technológiát kénytelen használni. Számos adatszolgáltatás, nyilvántartás vezetése, benyújtása vagy kizárólag papíron lehetséges vagy a vállalkozásnak meg kell őriznie (elkészítenie és tárolnia) a szükséges dokumentumokat, mindaddig, amíg egyes eljárásokban szükséges lehet.

Az elektronikus megoldások lehetőségeinek bővítése, terjesztése jelentős pénz- és időbeni megtakarítást jelent a vállalkozások számára.

Az utóbbi években komoly fejlesztések indultak el, amelyek a következő időszakban is folytatódnak; jelenleg azonban a magyar állam elektronikus szolgáltatások nyújtására, vagy adat- és dokumentumforgalmának e-csatornákon történő folytatására csak korlátozottan képes, a legújabb technológiákat nem tudja befogadni. Bár üzleti környezetet értékelő nemzetközi felmérésekben külön nem szerepelnek az elektronikus megoldások, mégis ésszerű feltételezni, hogy használatuk jelentősen képes csökkenteni a vállalkozókra rakódó terheket – s ezáltal javítani lehet az üzleti környezetet.

Eljárások logikája elsősorban nem a tisztességes magatartáson alapul

Az üzleti élet jelenlegi szabályozásában és különösen a hatósági működés gyakorlatában kevésbé jelenik meg a tisztességesen, jóhiszeműen működő vállalkozások szempontjainak figyelembe vétele. Az állam és a vállalkozások kapcsolatrendszere kevés olyan pozitív ösztönzőt tartalmaz, amelyek jó gyakorlatok, az önkéntes jogkövetés megerősítésére vonatkoznának.

A hatóságokkal kölcsönös partneri viszony kialakításának lehetősége, a teljesítmény, az együttműködés és a verseny közösségi értékei alapján működő vállalkozások támogatása szintén hozzájárul a kiszámíthatóbb, tervezhetőbb működésből adódó költségcsökkentéshez.

Túlbiztosítás, többszörös garanciák problémája

A vállalkozói működéssel kapcsolatos állami elvárások érvényesítésekor sok esetben aránytalan mértékű védelmet, garanciákat biztosító előírásokkal szembesül a vállalkozó, amelyek például sok esetben adminisztratív engedélyezési, nyilvántartási eljárások formáját öltik.

A vállalkozások számára jelentős költségmegtakarítással járhat, ha ezen előírások bevezetését a felmerülő kockázatok, illetve lehetséges egyéb megoldások vagy garanciák (pl. biztosítási lehetőségek) mérlegelése előzi meg.

Eljárásokat, hatóságokat vezérlő ösztönzők

A vállalkozások visszatérő panasa a kutatói mélyinterjúk, illetve a konzultáció során is, hogy az elmúlt években a hatósági ellenőrzés és bírságolás ki nem mondott célja a bevételek növelése, ezáltal az intézményi működés finanszírozása volt.

Az így kialakuló bírságkényszer hatására csökken, lényegében megszűnik a hatóság és a vállalkozás közti együttműködés esélye, a releváns problémák közös feltárásnak igénye. Ennek megszüntetése csökkenti a tranzakciós, elsősorban a szerződéskötést megelőző információs költségeket

A felesleges adminisztráció, mint állandó szempont

A jogszabályalkotás során eddig nem jelent meg lényeges szempontként, hogy az elfogadás, bevezetés előtt álló szabályozás milyen módon befolyásolja a vállalkozások állammal szembeni adminisztratív kötelezettségeit. Ebből adódóan sok esetben fel sem merül más, ugyanazt a célt eltérő adminisztratív feltételekkel megvalósító szabályozási lehetőség vizsgálata.

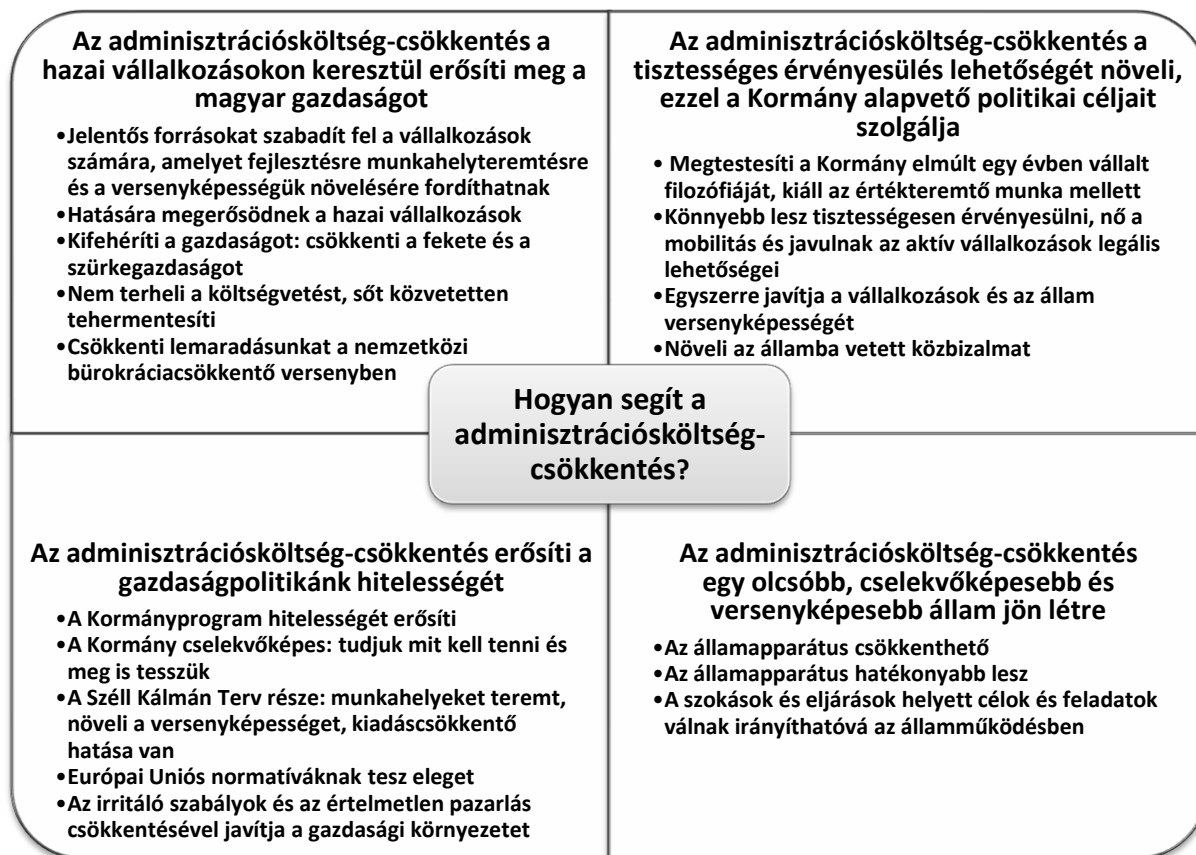
Az adminisztratív költségek csökkentésének alapelvei

Az eddigiekben bemutatott szempontoknak megfelelően a hatásvizsgálati módszertant a következő **hét alapelv** határozza meg:

- 1. Egyértelmű elvárások** – A vállalkozások megbízható tájékoztatáshoz jussanak arról, hogy tevékenységüknek, döntéseiknek milyen feltételei, következményei vannak/lehetnek az állam és szervei részéről.
- 2. Duplikációk megszüntetése** – Az államnak egyszer megadott információt ne kelljen újra megadni, azokat a hatóságok, igazgatási szervek egymástól vegyék át.
- 3. Elektronizálás** – Az állam fogadja el a vállalkozások működésének elektronikus dokumentálását.
- 4. Bizalom a tisztességnek** – A tisztességes működésüket felelősségvállalással, prudens működéssel, megfelelő audittal igazoló cégek az állammal való kapcsolat során nagyobb bizalmat feltételező eljárásban részesülhessenek.
- 5. Minimálisan szükséges védelem és maximálisan szükséges garancia** – A vállalkozói működéssel kapcsolatos állami elvárások (jogkövetés, biztonság, adófizetés stb.) érvényesítése során az állam szüntesse meg, és ne írjon elő a szükséges védelmet valamint garanciákat biztosító feltételeket meghaladó előírásokat.
- 6. Torz ösztönzők kikapcsolása** – A hivatalok és a szabályozásban közreműködők anyagi érdekeire épülő gyakorlatok kerüljenek kivezetésre a bürokrácia növeléséhez kötődő formális és informális ösztönzők megszüntetésével.
- 7. A felesleges adminisztráció visszaszorítása legyen elvárás** – A jogalkotás és a jogalkalmazás során legyen számon kért elvárás a vállalkozók számára minél egyszerűbb, stabilabb, kiszámíthatóbb, illetve alacsonyabb idő- és költségigényű igazgatási gyakorlat kialakítása.

Az adminisztratív költségek csökkentésének előnyei

A következő ábra szemléletesen mutatja be, hogy a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentésétől milyen pozitív társadalmi-gazdasági hatások várhatók.

5. ábra: Az adminisztratív költségek csökkentésének pozitív hatásai

4. A hatásvizsgálat módszertana

Az adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálatának a következőkben bemutatott módszertana a nemzetközi szinten is gyakran használt Standard Cost Model (SCM) alapján az adminisztratív költségekre gyakorolt közvetlen és közvetett hatások mérését teszi lehetővé. A nemzetközi szakirodalomban az SCM szinte mindig csak a közvetlen költségekre szűkíti le az adminisztratív költségek vizsgálatát, így a nemzetközi összehasonlítások során ezt figyelembe kell venni. Ugyanakkor a közvetett hatások mérésére is szükség van, hiszen számos bürokratikus teher jelenik meg a vállalkozóra terhelt kockázatok, vállalkozói irritáció és a kikapukereső vállalkozói magatartásban. A következőkben bemutatott módszertan mind a közvetett, mind a közvetlen hatás mérésére alkalmas.

A következőkben az SCM módszer rövid bemutatása után a közvetlen hatásokat definiáljuk, majd a hatásvizsgálati lap kitöltéséhez készült sablon³ bemutatásán keresztül ismertetjük a vállalkozókra nehezedő bürokratikus terhek mérésének a módszerét. Végül röviden érintjük a versenyképességre gyakorolt hatások kérdését is.

Közvetlen hatások: a Standard Cost Model

³ a sablont a Melléklet tartalmazza

A Standard Cost Model (SCM) az adminisztratív terhek mérésére használatos nemzetközi módszertan. Előnye, hogy szinte bármely területen egységesen levezethető becslést ad a felmerülő terhekről. A becslés során nem az egyes intézkedések szükségességéből indul ki, hanem annak konkrét hatásait vizsgálja. Lehetőséget biztosít a terhek fejlődésének, változásának nyomon követésére. Mivel az elmúlt évtizedben az SCM módszer az európai kormányok által használt sztenderd módszerré váltak, ezért gyakran EU-SCM módszerként használják a kifejezést.

A módszer alkalmazásánál felmerülő fontosabb fogalmak

Adminisztratív kötelezettség: A vállalkozások tevékenysége, működése során a jogszabályi megfeleléshez szükséges információszolgáltatáshoz köthető költség. Az információszolgáltatás széles értelemben értendő, azaz jelenti a fogyasztók felé történő tájékoztatási, a szállítókkal kapcsolatos dokumentációs, valamint az állam felé történő információnyújtási és nyilvántartási kötelezettségekhez szükséges monitoring és értékelési költségeket egyaránt.

Adatkövetelmény: Az adminisztratív kötelezettségek többségéhez adatkövetelményeket, például formanyomtatványokat kell kitölteni, dokumentációkat kell vezetni. Tehát az a mód, amivel eleget tud tenni a vállalkozó az információszolgáltatási kötelezettségének.

Belső költség: A vállalat által saját erőforrásból biztosított tevékenység költségvonzata, mely a tevékenységet végző pozíciónak megfelelő óradíjból és a tevékenység időigényéből és a tevékenység gyakoriságából áll össze.

Külső költség: Kiszervezett, külsős erőforrás által elvégzett tevékenység elvégzési idejének és az elvégző óradíjának szorzata.

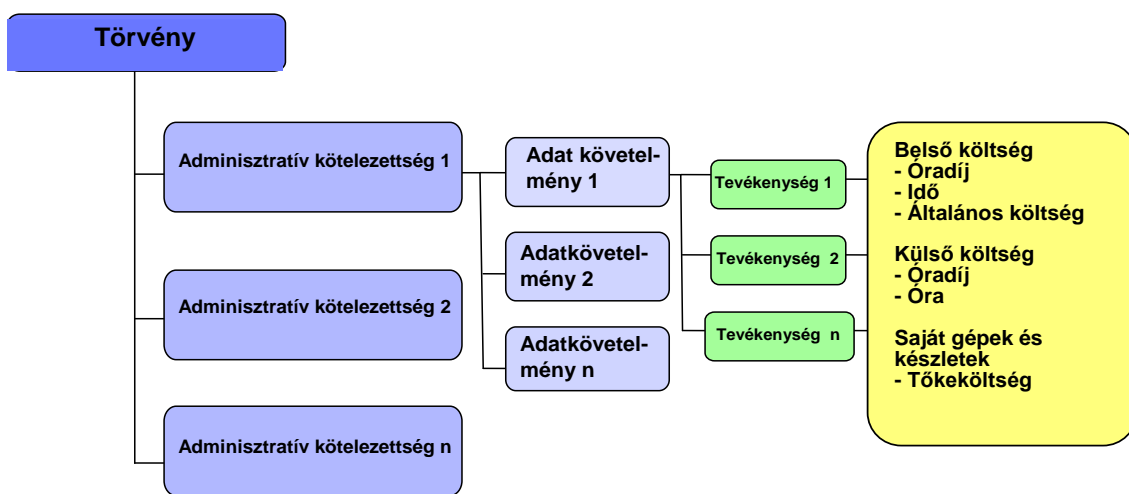
Saját gépek és készletek: Tőkeköltsége az elvégzéshez használt berendezések (PC, nyomtató, stb.), készletek (papír, írószerszám, stb.) közvetetten a tevékenységhez kötődően elszámolható költsége.

Adminisztratív költségek: Azon költségek, amelyek azon jogi kötelezettségek teljesítése során merülnek fel a vállalatok, az önkéntes szektor, a hatóságok és az állampolgárok számára, amely szerint tájékoztatást kell nyújtaniuk tevékenységükről (vagy a termelésről) vagy a hatóságoknak, vagy pedig magánfeleknek. Az adminisztratív költségek eltérnek a szabályok betartásához szükséges költségektől, amelyek a jogszabályok általános követelményeiből származnak, például az új termékek vagy olyan eljárások fejlesztése által generált költségek, amelyek új szociális és környezetvédelmi előírásokat teljesítenek.

A nemzetközi szakirodalom különbséget tesz az **adminisztratív terhek** és költségek definíciója között. A költségek a vállalkozásra háruló összes ráfordítást jelenti, míg a teher a vállalkozóra kimondottan az intézkedés hatására nehezedő költségek elkülönítésére szolgál. Tehát a költség egy tágabb fogalomként, míg a teher egy szűkebb, kimondottan az intézkedésből fakadó ráfordításként értelmezhető. Az

általunk használt és ajánlott módszertan nem különíti el a két fogalmat, így a költség szó az SCM módszertan által mért közvetlen és közvetett hatásokat egyaránt kifejezi.

Az SCM logikája szerint a vállalkozások adminisztratív költségei a különböző jogszabályokból adódó (tágra értelmezett) információszolgáltatással terheiből következnek. Ennek megfelelően az adminisztratív költségek számszerűsítéséhez azonosítani kell a jogszabályokból következő információszolgáltatási kötelezettségeket, ezt követően fel kell tárni, hogy ezen kötelezettségek teljesítéséhez milyen tevékenységek szükségesek a vállalkozás részéről, végül pedig számszerűsíteni kell, hogy ezen tevékenységeknek mi a költségük. Utóbbi költségeket az SCM a általános szabályként a tevékenység ellátásához szükséges idő és egy alkalmas óradíj szorzataként kalkulálja.

6. ábra: Az SCM struktúrája az EU-SCM módszertani kézikönyv⁴ szerint

A fenti ábra illusztrálja az intézkedés struktúráját az SCM módszer tükrében. Az intézkedés által definiált adminisztrációs kötelezettségek teljesítéséhez a vállalkozó által befektetett erőforrások összegeként érhető az adminisztratív költség. Ez elsősorban óradíjban, befektetett időben és eszközökben nyilvánul meg. Ezen adatok, információk alapján objektíven meghatározhatók az adminisztratív költségek. Hozzájuk szükséges információ elérhetőek többek között a KSH nyilvános adatai között is. A képlet a következőképpen adható meg általános formában:

$$\text{Adminisztratív költségek (adatkövetelményenként) az SCM alapján} \\ = \text{ár} \times \text{idő} \times \text{mennyiség (gyakoriság} \times \text{résztevők száma)}$$

Természetesen a költséghez hozzáadódhatnak a tevékenységhez kötődő tőkeköltségek is. Ezen költségek például elektronizálás útján sokszor minimalizálhatók, ekkor ugyanis nincsen irodaszer költség és a hivatal elérésére fordított idő is jelentősen csökken.

⁴ International Standard Cost Model – Manual (Nemzetközi SCM kézikönyv)

Példa: Ha egy adminisztratív kötelezettség egy alkalmazottnak 3 óras munkájába kerül és óránként kb. 1 000 Ft a bére, úgy az 3000 Ft-ba kerül a vállalkozónak alkalmanként. Amennyiben ezt évente 10-szer kell teljesíteni 1 000 vállalkozónak, úgy az éves adminisztratív költség $3\,000 \times 10 \times 1\,000$, azaz 30 000 000 Ft. Ebben az esetben nem merül fel tőkeköltség.

Közvetett hatások

Az adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálatára alkalmazandó módszertan a közvetlen hatások (tehát jogszabályból eredeztethető kötelezettségek miatt felmerülő) mellett a közvetett (nem a jogszabály végrehajtásának közvetlen hatása) hatások adminisztratív költségeit is méri. A következő felsorolás tartalmazza a közvetett hatásokat:

- **a vállalkozói irritáció változása:** Az intézkedés mennyire vállalkozóbarát, tehát mennyire csökken/nő a vállalkozó napi működése során felmerülő bosszantó/irritáló /értelmetlennek tűnő bürokrácia? Akkor beszélünk vállalkozói irritációról, amikor egy intézkedésnek való megfelelést a vállalkozó tehernek, értelmetlennek, és feleslegesnek érez. A megfeleléshez befektetett időt és erőforrást nem érzi hasznosnak sem saját maga, sem az állam szempontjából. Irritációt okoz például, amikor több úton/módon kéri be az állami szervek ugyanazon információkat; a vállalkozó számára érthetetlenül sok időt igénylő nyilvántartásokat kell vezetnie; egyazon ügyen több szervnél, különböző helyszínen kell intézkednie; ellentmondásos, nem érthető információkat kap a megfeleléshez stb.

Az irritáció becslése az életszerű működés ismeretében mérhető a ráfordított idő és energia kapcsán, illetve a vállalkozói visszajelzések alapján. Lényegesen csökkenthetik a vállalkozói irritációt például a párhuzamos vagy többszöri (önmagában nem feltétlenül jelentős költséget jelentő) adatszolgáltatások megszüntetése.

Példa: A vállalkozói irritáció egyik kézenfekvő példája a termékdíj. A kötelezően fizetendő csomagolási termékdíjat ugyanis a minden nap vezetett csomagolóanyagok fogyasztása alapján kalkulálták. Ha például egy pékségben ennek a törvényi előírásnak meg akartak felelni, akkor minden egyes kiadott csomagolóanyagot típusonként számolni kellett, majd a nap végén ezek összesítését egy erre a célra szerkesztett lapon vezetni. Az adatlapok havonta a könyvelőhöz kerültek.

- **a vállalkozóra terhelt kockázatok változása:** Milyen mértékben és milyen arányban változnak azok a kockázatok – illetve az azokhoz kapcsolódó költségek –, amelyek az egyes feladatok vállalkozókra való átterhelése jelent? A kockázat ebben az esetben például abból származhat, ha az adott területet érintő szabályozás bonyolultság, az adott hatóság kiszámíthatatlan működése következtében a vállalkozó azzal szembesül, hogy bármilyen döntést hoz, megoldást alkalmaz jóhiszemű módon, mindig számítania kell arra, hogy megsért valamilyen előírást, megbüntetik valamilyen mulasztás miatt

Példa 1: Ha az építőiparban a vállalkozó pusztán a piaci túlélés érdekében nem lenne rákényszerítve a szürke (vagy fekete) foglalkoztatásra, akkor a szürke (vagy

fekete) foglalkoztatással együtt járó kockázatok (például egy munkaügyi ellenőrzéstől várható büntetés kockázata, a munkavállalók magas fluktuációja) is csökkennének.

Példa 2: Vannak olyan ágazati előírások, melyek bonyolultsága, gyakori változása miatt pontosan alig követhetőek, illetve az ellenőrzési gyakorlat olyan, hogy keresi a büntethető hiányosságokat. Növeli a kockázatot az előírás bonyolítása, az előre nem ütemezett változás vagy az ellenőrzés szigorítását kiváltó intézkedések.

Példa 3: NYENYI adatlap kivezetésével az adatlap kitöltésére fordított idő, erőforrás és ennek gyakorisága nem terheli a vállalkozót. Ebben az esetben vállalkozóra terhelt kockázat csökkenésének értékelhető a beadás késésekor kiszabható bírság mértéke.

- **az „optimalizáció” hozamának változása:** Milyen mértékben változik az olyan, adminisztrációval járó „optimalizációs” tevékenységek és stratégiák – pl. különböző területek szabályozási sajátosságaira optimalizált cégforma, adózási kiskapuk feltárása stb. – jövedelmezősége, amelyek a vállalkozás valós értékteremtő képességétől függetlenek?

Példa: Egy homogén tevékenységet folytató vállalkozás felbontása egy evás cégre, a korlátolt felelősségű társaságra és egy betéti társaságra a különböző vállalatípusoktól várható parciális előnyök teljes körű kihasználására, vagy a különböző legális költségelszámolási technikák közötti optimalizáció a vállalkozói tevékenység értékteremtő képességétől független többlethozamot biztosít, viszont adminisztratív jellegű költségekkel jár együtt (pl. adótanácsadói, könyvelői költségek).

- **a szürkegazdaságban elérhető többlethozam változása:** Milyen mértékben csökken a tevékenység szürkegazdaságban való folytatásától várható hozamkülönbség? A fő kérdés, hogy kevésbé fogja-e megérni a vállalkozási tevékenység egy részének az informális gazdaságba terelése?

Példa: Érdemesebb lenne legálisan bérbeadni egy ingatlant, ha a bérbeadás adminisztrációs és adózási terhei kedvezőbbek lennének, vagy a legális szerződés esetén egy jogvitában a szerződő felek az állam részéről szerződéses jogaik hatékonyabb érvényesítését remélhetnék.

- **a megvalósuló fejlesztések értékének változása:** Mennyivel több értékteremtő fejlesztés várható attól, hogy a javaslat eredményeként az üzleti környezet adott elemének csökken vagy megszűnik az erőforrás- és figyelemelterelő hatása – vagyis a vállalkozásnak több energiája és erőforrása marad a fejlesztések végrehajtására?

Példa: Egy engedélyezési eljárás felgyorsítása (amely önmagában nem feltétlenül jár költségcsökkenéssel) egy adott tevékenység (pl. beruházás) gyorsabb megkezdését eredményezheti. Például egy megfelelő ingatlan-bérbeadási típusszerződés jelentősen élénkíthetné a bérleti piacot.

- vállalkozásnak több energiája és erőforrása marad a fejlesztések végrehajtására?)

A Mellékletekben az általunk készített hatásvizsgálati sablonnal együtt megjelennek a magyarázatok segítve a sablon kitöltését, abban szereplő pontok megértését.

A hatásvizsgálati lap

A 24/2011. (VIII.9.) számú KIM miniszteri rendelet mellékletében szereplő hatásvizsgálati lap vállalkozói adminisztratív terhekre vonatkozó részének kitöltéséhez öt kérdést kell megválaszolni:

1. **Mely vállalkozói csoportokat** érinti az előterjesztés (az adminisztratív költségek szempontjából)?
2. Hogyan, **milyen irányban** érinti ezeket a vállalkozások az előterjesztés (összességében növeli vagy csökkenti az adminisztratív terheket)?
3. **Milyen mértékben** csökkenti vagy növeli a vállalkozások adminisztratív költségeit az előterjesztés?
4. Az előterjesztés **mely elemei** okozzák az adminisztratív költségek csökkenését/növekedését?
5. Ha az előterjesztés az adminisztratív terhek növekedését eredményezi, akkor **melyek azok az okok, amelyek elkerülhetlenné teszik a terhek növekedését?**

A fenti kérdések megválaszolásának megkönnyítése érdekében rendelkezésre áll a hatásvizsgálati sablon (Isd. Mellékletek), amelynek részletes használati segédletét a szintén a melléklet tartalmazza. A sablon segíti a bemutatott módszertan alkalmazását és a hatásvizsgálatot készítő lépésről lépésre vezeti a hatásvizsgálati lap kitöltéséhez szükséges információkhoz. A 7. ábrán bemutatott módon kitölthetők a sablon alapján a hatásvizsgálati lap cellái.

Adminisztratív terhek részletező	
Piaci szereplők esetén	
☐ Növekednek	_____ mértékben
Érintett piaci szereplők megnevezése	_____
Az intézkedés mely eleme okozza az adminisztratív terhek növekedését? (max. 8 mondat)	

Az adminisztratív terhek növekedését elkerülhetlenné tevő szempontok felsorolása. (max. 8 mondat)	

☐ Csökkennek	_____ mértékben
Érintett piaci szereplők megnevezése	_____
Az intézkedés mely eleme okozza az adminisztratív terhek csökkenését? (max. 8 mondat)	

☐ Nem változnak	

Kitöltendő a hatásvizsgálati sablon (C iii) és (E ii, iii...) alapján összeget beírva (pozitív szám esetén adminisztratív költségnövekedés, negatív esetén csökkenés jelentkezik)

Kitöltendő a hatásvizsgálati sablon (B i) és (E i) alapján.

7. ábra: Az adminisztrációs költségek hatásvizsgálathoz ajánlott sablon használata a hatásvizsgálati laphoz

Az adminisztratív költségekre gyakorolt hatások mérésének módszere

A 24/2011 (VIII.9.)-es KIM miniszteri rendelet táblázatában szereplő adatok kitöltéséhez segítségül elkészítettünk egy sablont, amely megtalálható a mellékletek között. A sablon

kitöltése során egyértelmű lépéseken keresztül lehet eljutni a számszerű adminisztrációs költségekhez. (részletes leírás a Mellékletekben található)

A sablon az előterjesztés főbb elemeinek azonosításával kezdődik (A), amelynek célja, hogy az intézkedések, rövid megfogalmazását jelenti. Fontos, hogy amennyiben egy komplex előterjesztés hatásainak vizsgálatára alkalmazzuk a sablont, akkor azt önállóan értelmezhető elemekre (intézkedésekre) szükséges bontani, és ezek hatásait külön-külön vizsgálni (majd azokat a végén összesíteni, figyelembe véve az egyes elemek egymást kioltó vagy éppen erősítő hatásait is).

A sablon tartalmazza az intézkedés legfontosabb várható hatásait (B i) és érintettjeit (B ii). Az érintettek becsült létszáma (C i), valamint az egyes csoportok esetében felmerült közvetlen és közvetett (C ii), (D), (E ii, iii,...) adminisztratív költségek változásának mértékét és ennek magyarázatát (közvetlen költség, vállalkozói irritáció mérséklése, vállalkozóra terhelt kockázatok csökkenése, „optimalizáció” hozamának csökkenése). A sablon végén a hatások összesítése, párhuzamosságok és hatások egymáshoz való kapcsolatuk kifejtése (G) mellett lehetőség van a témával kapcsolatos egyéb észrevételek kifejtésére (F).

A felsorolt szempontok alapján összegezhetővé válik az egyes csoportoknál mérhető adminisztratív költség-változás.

Az adminisztratív költségek csökkenését (+) vagy növekedését (-) az egyes érintettek szempontjából a pozitív vagy negatív előjellel azonosíthatóak. (Az adminisztratív költség csökkenés pozitív (+) a vállalkozóra nézve, a növekedés azonban a vállalkozóra nézve kiadást jelent így negatív (-).) A hatásvizsgálati lapon ez alapján csoportosíthatóak az adminisztratív költségek növekedés, illetve csökkenés szerint. Amennyiben az adminisztratív költségek ugyanazon érintetti kör esetében egyszerre növekszenek és csökkennek, úgy a kettőt érdemes külön megjeleníteni, és a sablon megadott pontjában (C iii) összegezni. Előfordulhat olyan intézkedés, mely nem változtat a piaci szereplők adminisztrációs terhein. A sablonban minden esetben éves változásokat veszünk figyelembe. Amennyiben az adott intézkedés semelyik érintetti csoport számára nem jelenti az adminisztratív költségek változását úgy a hatásvizsgálati lap végén lehet bejelölni.

A számszerűsítés lehetséges módszerei

A következőkben számítási módszereket mutatunk be, melyek segítik a hatásvizsgálati lap kitöltését.

Vállalkozás költségeinek változása

Az adminisztratív költségek változását ekkor úgy számoljuk, hogy a felhasznált külső és belső erőforrásokhoz kapcsolódó egységnyi költségcsökkenést/növekményt megszorozzuk az adminisztratív kötelezettség gyakoriságával.

A számításokhoz célszerű külön venni az egyes vállalatméreteket:

- Jellemzően a kisvállalkozásoknál nagyon sok adminisztratív kötelezettség teljesítését külső szakértő (leginkább könyvelő) bevonásával történik. Itt a becslés során azt
- számszerűsítjük, hogy a külső szakértőnek hogyan változik a leterheltsége, ezáltal az igénybevétel díja.

- A közepes vállalkozásoknál már a különböző kötelezettségeknek külön-külön belső felelőse van, aki egyben a hatósági kapcsolattartásért is felelős; ám a bonyolult, kevésbé a fő tevékenységhez kapcsolódó adminisztratív kötelezettségek méréséhez, nyomon követéséhez itt is gyakran vesznek még igénybe külső szakértőt. A becslés ekkor mind a belső, mind a külső erőforrások igénybevételének, annak szakmai minőségének változásához (pl. továbbképzés) kapcsolódó költséggel számol.
- A nagyvállalkozásoknál már egyrészt külön részlegek felelősek a jogszabályi megfelelésért, másrészt a speciális adminisztratív kötelezettségek miatt külön információs rendszereket is működtetnek. Ennek megfelelően a költségek változásának becslésekor figyelembe kell venni mind az igénybe vett erőforrások változását, a vállalat alkalmazottainak képzési, betanítási költségeit, illetve az új információs rendszer fejlesztési, működtetési többletköltségét.

Vállalkozás vezetői által ráfordítandó idő

Új szabályozás kialakításakor gyakran nem számszerűsítjük, vagy csak kevésbé a kötelezettséghez szükséges vezetői időt, ami pedig jelentősen növeli az adminisztratív kötelezettségeket. Vállalatmérettől függetlenül vezetői döntésre, sőt, a felelősséggel együtt járó ellenőrzésre van szükség, hogy a vállalkozásról, tevékenységről milyen nyilvános információt is szolgáltat a vállalkozás, vagy annak megbízott szakértője. Ennek megfelelően a becslés során nemcsak azt kell számszerűsíteni, hogy az adott vezető hány munkaórát tölt az adminisztráció nyomon követésével, ellenőrzésével (vagy akár csak aláírással), hanem hogy az ezek miatt kieső vezetői időnek milyen haszna van a vállalkozás nyereségessége, értéke szempontjából.

Várakozási idő

Az adminisztratív kötelezettségek legtöbbje hivatali ügyintézés, eljárást igényel. (Leggyakoribb példa az adott tevékenység engedélyezése.) Itt a szabályozás változásakor azt kell számszerűsíteni, hogy az ügyintézési idő változásával hogyan változnak a vállalkozás tőke állásának költségei. (Például. ha egy adott tevékenységet hamarabb tud megkezdeni, akkor ezzel hamarabb tudja a forrásokat termelőeszközbe fordítani, ezzel jelentős tőkeköltségeket takarít meg, vagy plusz hozamokat realizál.)

A versenyképességre gyakorolt hatások

A hatásvizsgálatnak fontos része a kormányzati döntések versenyképességre gyakorolt hatásainak vizsgálata. A 24/2011. (VIII.9.) számú KIM miniszteri rendelet mellékletében szereplő hatásvizsgálati lap versenyképességi hatásokra vonatkozó részének kitöltéséhez két kérdést kell megválaszolni:

- 1. Miként járul hozzá** az intézkedés az ország versenyképességének javításához?
- 2. Milyen tényezők** befolyásolják a versenyképességet?

I. VERSENYKÉPESSÉG	
1. Miként járul hozzá az intézkedés az ország versenyképességének javításához?	
Kérjük mutassa be a versenyképességet befolyásoló tényezőket!	

8. ábra: Hatásvizsgálati lap versenyképességre vonatkozó részlete

A versenyképességre gyakorolt hatás(ok) irányának meghatározásához először azt kell megállapítani, hogy az intézkedésben mennyire érvényesülnek a versenyképesség mint normatív fogalom mögött meghúzódó értékek. Ezek a mögöttes értékek a következők:

- **motiváció** valamilyen érték előállítására
- **együttműködésre** ösztönzés
- új kihívások, újítások keresése (**innováció**)

Ha egy kormányzati intézkedés a fenti értékekkel összhangban van, akkor a versenyképesség szempontjából feltételezhetően kedvező hatásai lesznek. (Például azáltal, hogy erőforrásokat szabadít fel, amelyet a vállalkozások értékteremtésre, újításokra, innovációra fordíthatnak. Vagy a szerződések kikényszeríthetőségének, a jogszabályi környezet feltételrendszerének javítása megkönnyíti, ösztönzi a vállalkozások közötti együttműködést.)

Gyakorlatiasabb megközelítést tesz lehetővé a korábbiakban említett (és a későbbiekben részletesebben is ismertetett) nemzetközi versenyképességi rangsorok segítségül hívása. A versenyképességi rangsorok hierarchikus struktúrába rendezett nagy számú indikátor, kritérium segítségével méri az egyes országok (köztük Magyarország) versenyképességét, és egy-egy intézkedés versenyképességre gyakorolt hatásait könnyen meg lehet ragadni a rangsorokban szereplő fő kritériumokra, indikátorokra gyakorolt hatások megfelelő összegzésével. Ennek során értelemszerűen szükségtelen minden egyes (több száz), a rangsorokban szereplő indikátorra vonatkozóan vizsgálni a hatásokat, célszerűbb a vizsgálatot az indikátorok szintje helyett az aggregáltabb szinten (indikátorcsoportok, pillérek, alindexek szintjén) kezdeni – azok közül is az adott intézkedés szempontjából releváns területekre összpontosítva –, és csak szükség szerint tovább mélyíteni a vizsgálatot egyes indikátorok szintjére.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy amennyiben a vizsgálandó intézkedés több különböző érintetti csoportra is (adott esetben különböző erejű és irányú) versenyképességi hatást gyakorol és/vagy az intézkedésnek a versenyképesség több területén is számottevő hatása van, akkor a hatások összesítésénél figyelembe kell venni azokat a szinergikus (externális) hatásokat is, amelyek az egyes részhatások között – egymást erősítve vagy éppen gyengítve – megmutatkozhatnak.

Célszerű a vizsgálatot különös figyelemmel elvégezni azon kritikusabb területeken, amelyek Magyarország versenyképessége szempontjából (vagyis a rangsorbeli helyezésünk szempontjából) meghatározó fontosságúak: egy versenyképességi szempontból problémás területen egy-egy intézkedés versenyképességre gyakorolt hatása különösen fontos lehet.

A versenyképességi hatások pontos számszerűsítésre – éppen a versenyképesség fogalmának normatív jellege miatt – csak korlátozottan lehetséges, de a hatásvizsgálat során nem is feltétlenül szükséges (a hatásvizsgálati lapon nem kell számszerű hatást feltüntetni): a hatásvizsgálat során általában elegendő a fő érintettekre gyakorolt legfontosabb hatások irányának és jelentőségének bemutatása.

5. Gyakorlati példák

A következő fejezetben 4 esetet mutatunk be a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentésére vonatkozóan. A könyvvizsgálati értékhatár megemelése, a beruházás indítás adminisztratív költségei, a HACCP rendszer betartásával járó vállalkozói nehézségek, illetve a TEÁOR számok bevezetésének költségei mind szemléletes példái az adminisztratív terheknek. Egyes példáknál számszerűsített hatásbecslések is szerepelnek, melyek segítik a módszertan jobb megértését.

A könyvvizsgálati értékhatár megemelése

A korábban érvényben lévő szabályozás szerint Magyarországon a 100 millió forint nettó árbevétel meghaladó cégek számára kötelező a könyvvizsgálat lefolytatása. A könyvvizsgálat alapvető funkciója a tulajdonos(ok) érdekeinek védelme az ügyvezetéstől független ellenőrzési tevékenységen keresztül. Az előírás által elérni kívánt célok, megoldani kívánt problémák a magyarországi, 100 millió forint árbevételű vállalkozások számára azonban nem valódi problémák. A vállalati szektort képviselő szakértők (többségükben könyvvizsgálók) szerint ugyanis jelenleg Magyarországon kb. 300 millió forint az az értékhatár, amely fölött már jellemzően különválik a tulajdonosi és a menedzsment funkció, 300 millió forint alatti nettó árbevétel alatt túlnyomórészt megegyezik a tulajdonos és az ügyvezető személye. Azaz 300 millió forint nettó árbevétel felett válik a cég érdekeltté abban, hogy könyvvizsgáló ellenőrizze a pénzügyi jelentéseket és a működést.

Célkitűzések definiálása és számszerűsítése

A független szakértő ellenőrző és tanácsadó tevékenységének hozzáadott értéke a vállalati szektor szerint 300 millió forint alatt minimális, s ezért számukra ez fölösleges, egyébként megtakarítható tevékenység és költség. Érdekes tehát a jelenlegi 100 millió forintos évi nettó árbevételről megemelni a könyvvizsgálati kötelezettség alsó határát. A megemelt érték 200 vagy 300 millió forint lehet – a várhatóan megtakarítható költségek becslését mindkét esetre elvégeztük.

Az érintett vállalkozások száma

Az APEH 2009. évi társasági adóbevallások alapján 42 309 darab 100 millió forint nettó árbevétel feletti vállalatot regisztráltak, ezek közül

- (1) 101 és 200 millió forint között: **17 156 cég**
- (2) 201 és 300 millió forint között: **7 212 cég** szerepelt.

Munkadíj

Ha az átlagos könyvvizsgálati tarifát 350 ezer forint/évre becsüljük (a becslés a vállalati szektor érdekképviselői szervezeti által delegált szakértőktől származik, s szignifikánsan eltér a könyvvizsgáló kamara vezetőjének szóbeli közlésétől; lásd alább), és feltételezzük, hogy 20 órát vesz igénybe átlagosan a könyvvizsgáló adatokkal való ellátása (3 000 forint/óra költséggel számolva, beleértve az általános költségeket is) akkor az adminisztratív költség:

(1) esetben (200 millió forintra emelkedő kötelező könyvvizsgálati értékhatár, s minden cég abbahagyja, ha nem kötelező): $17\,156 \times (350\,000 + 60\,000) = \sim 7$ milliárd Ft

(2) esetben (300 millió forintra emelkedő értékhatár, s minden nem kötelezett cég abbahagyja): $24\,368 \times (350\,000 + 60\,000) = \sim 10$ milliárd Ft

Abban az esetben, ha a könyvvizsgálati díjat – a könyvvizsgálói kamara vezetésétől származó becslésnek megfelelően - 150 000 forintra becsüljük, s az egyéb költségeket is a felére szorítjuk, 30 000 Ft-ra, a fenti számok 3,1 milliárd forint, illetve 4,4 milliárd forint. (A vállalati szektor által delegált szakértők szerint a 150 ezer forint mélyen a valóságos átlag alatt van, ezért nem tekintik el reálisnak. A valós számot átfogó adatok hiányában egyelőre nem tudjuk megállapítani.)

A vállalati szektor egészét tekintve a teher a könyvvizsgálót az előírások miatt kötelezően alkalmazók, illetve az ettől függetlenül is, önként alkalmazók számának különbözete, illetve aránya alapján számítható. Néhány szakértői interjú alapján az önkéntesek aránya 10 százalék, tehát a csak a törvény előírásait betartó 90 százalék ráfordításai, költségei tekinthetők tehernek: (1) 200 millió forintos alsó határ esetén $\sim 6,3$ milliárd forint; (2) 300 millió forint alsó határ esetén ~ 9 milliárd forint.

A beruházások elindításához kapcsolódó engedélyezési eljárásokról

A következő esettanulmányban bemutatjuk, miért tart indokolatlanul sokáig egy építési engedély megszerzése Magyarországon. Ezt követően az adminisztrációcsökkentő program kapcsolódó alprogramjának, a beruházás-indításhoz kapcsolódó egyszerűsítési eljárásoknak a költségvizsgálatát mutatjuk be. Utóbbi a vállalkozó beruházása szempontjából teljes folyamatot felöleli: a beruházási döntés meghozatalától a működés megkezdéséig. Ehhez előzetes engedélyekre, építési engedélyre, használatbavételi, üzemelési engedélyekre van szükség.

Helyzetkép: Az engedélyezés hossza

A Világbank Doing Business című jelentése a világ 183 országában hasonlítja össze az üzleti környezetet, a vállalkozás működtetésének nehézségét. Ebben a rangsorban 2011-ben Magyarország a 46. helyen áll. A vizsgált témakörök közül az építési engedély megszerzéséhez szükséges eljárások rangsorában csak a 86. helyet érte el hazánk – a vizsgált 10 indikátor közül ez a harmadik legrosszabb teljesítményt jelenti. Az építési engedélyhez szükséges eljárásoknál csak a befektetők védelme és az adók megfizetése szorult hátrébb a rangsorban. A jelentés szerint egy Budapest peremén, még a városhatáron belül felépítendő raktárépülethez az építési engedélyhez szükséges engedélyezési eljárások 189 napot vesznek igénybe, míg az első helyezett Hong Kongban a jelentés szerint ennek időigénye 67 nap. Ezzel

együtt Magyarországon Hong Konghoz képest 4 és félszer több procedúrát kell végigjárni a jogerős építési engedély megszerzéséig.

A magyarországi vállalkozói és befektetői gyakorlat alátámasztja a világbanki jelentésben foglaltakat: a tapasztalatok azt mutatják, hogy hazánkban valóban híresen nehéz jogerős építési engedélyt szerezni. Az engedélyezésekhez szükséges idő nemcsak hosszú, de nem is látható előre: nem megjósolható, hogy melyik szakhatóság a beruházási szakaszok melyikében mennyivel nyújtja meg a saját engedélyének kiadását. A világbanki riport egy ideális esettel számol, ettől azonban nagy eltérések mutatkozhatnak. Gyakori, hogy az építési engedély megszerzése Magyarországon 8 hónapot is igényel, miközben 1990-ben 60 nap elegendő volt minderre. Magyarországon 2010-ben 12 ezer új építési engedélyt adtak ki, míg 2007-ben, a válság előtt 28 ezer új építményt engedélyeztek. Azaz átlagosan évi 20 ezer engedélyezés során szembesülnek a vállalkozók a hatóságoknak való kiszolgáltatottsággal, a bizonytalansággal és ki nem számíthatósággal, ami az engedélyezéseket jellemzi.

Az okok

A kiválasztott telekhez földvédelmi, környezetvédelmi és régészeti engedélyt kell szerezni – ugyanezek a hatóságok ezt követően, az építési engedélyezési eljárásba bevont szakhatóságokként több vagy más feltételeket szabhatnak az engedélykérőnek. Ehhez hasonlóan az előzetes építési engedélyhez hozzájáruló szakhatóságok, amikor a jogerős építési engedély megszerzéséért folyomodik az építtető, újabb követelményeket támaszthatnak az építménnyel szemben, ezeknek az újabb feltételeknek való megfelelés pedig további időt igényel. Mindemellett a gyakorlat azt mutatja, hogy az egyes eljáró szakhatóságok lassan intézik az egyes ügyeket. Másrészt az egyes érintettek – szomszédok, civil- és társadalmi szervezetek – a beruházás bármely szakaszában fellebbezhetnek, ezzel megakasztva és elhúzva az egész engedélyezési folyamatot.

Előzetes engedélyek

a) Földvédelem

Az építési engedély kérelmezését megelőzően a kiválasztott földterülethez kapcsolódóan különböző engedélyek válhatnak szükségessé. Az építési engedélyt csak ezen engedélyek birtokában lehet kérelmezni.

A **földvédelmi eljárás** a termőföld mennyiségi védelmének érvényre juttatásával, valamint a termőföld más célú hasznosításának engedélyezésével kapcsolatos hatósági eljárás. A földvédelmi eljárást az ingatlanügyi hatóság folytatja le. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény alapján ez akkor válik szükségessé, amikor a termőföld más célú hasznosítására van szükség – ezt ugyanis kizárólag az ingatlanügyi hatósági engedéllyel lehet megvalósítani.

b) Környezetvédelem

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. sz. korm. rend. kimondja, hogy az annak 1-3. sz. mellékletében felsorolt építések, létesítések és módosítások esetében **környezetvédelmi vagy egységes**

környezethasználati engedélyre van szükség. Ez a kötelesség előre nem látható időt vesz igénybe. Az építtetőnek megfelelő szakértők felkérését követően a szakértők által készített tanulmányokat kell a környezetvédelmi felügyelőségnek benyújtani. A felügyelőség a kérelem benyújtását követően közleményt tesz közzé (internetes felületen, napilapokban, stb.), valamint megküldi az érintett települési jegyzőkhöz is. Az érintett településeken biztosítani kell a környezeti hatástanulmányokba való betekintést. A közzététel és a betekintési lehetőség biztosításának időtartama legalább harminc nap. Emellett a felügyelőség a kérelem benyújtása után –a telepítés helye szerint illetékes önkormányzat területén – közmeghallgatást is tart. A felügyelőség az érintett nyilvánosságtól kapott, a környezeti hatás szempontjából lényeges észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben megvizsgálja, majd dönt a környezetvédelmi engedély kiadásáról.

Amennyiben a szóban forgó építkezésnél a 314/2005. sz. korm. rend. megfelelő mellékletei szerint nincsen szükség környezetvédelmi vagy egységes környezethasználati engedélyre, ezekhez pedig környezeti hatástanulmány elkészítésére, a rendelet 2/A. §-a alapján a felügyelőség más hatósági, szakhatósági eljárásban még vizsgálhatja, hogy a tevékenység következtében jelentős környezeti hatások feltételezhetőek-e. Jelentős környezeti hatás feltételezése esetén a felügyelőség szakhatósági állásfoglalásában, vagy a felügyelőség saját hatáskörébe tartozó engedélyezési eljárás során hozott, az eljárás felfüggesztéséről szóló végzésben környezeti hatástanulmány készítésének kötelezettségét állapíthatja meg annak tartalmi követelményeivel együtt.

c) **Régészet**

Ha a tervezett építkezés **régészeti** területet érint, **feltárási engedélyre** is szükség van. Az ingatlan-nyilvántartásban azonban egyelőre nincsenek bejegyezve a régészeti területek. A helyi rendezési tervekben már nagyobb valószínűséggel lehet erről tájékozódni. Amennyiben az építtető nem tud információt szerezni, kérdéssel fordulhatok a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalhoz, hogy a szóban forgó építkezés érint-e régészeti területet.

Másik kategória a **műemlék** – ez többnyire be van jegyezve az ingatlan-nyilvántartásba. Műemlék esetén a műemlékvédelmi hatóság folytatja eljárást, amelynek ügyintézési határideje 3 hónap, legalább ennyi időre megakasztja a tervezett engedélyezési folyamatot. Harmadik kategória a műemléki környezet (műemléki területtel szomszédos terület), ami a rendezési terven elvileg szerepel. Ennek esetében a kulturális örökségvédelmi törvény alapján az építésügyi hatóság megkeresi a KÖH-öt szakhatóságként, melynek 2 hónap az ügyintézési határideje.

A rendezési terv módosítása

Amennyiben a település rendezési tervében nem a kívánt használati céllal szerepel a kiválasztott ingatlan, úgy az építtetőnek a rendezési terv módosítását is kérnie kell. A tervet a helyi önkormányzat jogosult módosítani, képviselőtestületi hozzájárulás szükséges, így az önkormányzat működési rendjétől függ a kérvényezett módosítás időigénye. A különböző egyeztetések miatt a szükséges idő hossza bizonytalan.

Építési engedélyezési eljárás

a) A szakhatóságok közreműködése

A Kormány az építésügyi hatóságnak a 193/2009. korm.rend. 5. sz. melléklet szerinti első- és másodfokú építésügyi hatósági eljárásaiban, a rendeletben meghatározott feltételek esetén és szakkérdésben, egyes hatóságokat szakhatóságként jelöli ki.⁵ Az építésügyi hatóság a szakhatóságot szakhatósági állásfoglalás beszerzése érdekében az eljárás megindulását követően tíz napon belül megkeresi. Ilyen szakhatóságokból több, mint tíz van, például – a teljesség igénye nélkül – állategészségügyi, népegészségügyi, környezetvédelmi és vízügyi felügyelet, bányakapitányság, tűzoltóság, mérésügyi és műszaki biztonsági hatóság, rendőr-főkapitányság, közlekedési hatóság, kulturális örökségvédelmi irodák, katasztrófavédelem.

A megkeresett, eljárásba bevont szakhatóság ezt követően elbírálja az engedélyezendő tervet. Ehhez további dokumentációt, adatokat, stb. kérhet be az építetőtől, valamint változtatásokat is követelményül támaszthat a tervekben és csak ezt követően adja ki az építési engedélyhez szükséges állásfoglalását. Ezek a szakhatósági elvárások sajnos a mai gyakorlatban nem ismertek előre, így az építető több szakhatóságtól is kaphat újabb kérdéseket vagy változtatási utasításokat, ami mind az eljárás idejét növeli.

Ezt a helyzetet az eredményezi, hogy a fentebb bemutatott településrendezési terveknek – amelyek meghatározzák a település egyes területeinek beépíthetőségét és annak feltételeit – nincsen elegendő kötőerejük. Azaz az azoknak való megfelelés még nem jelenti azt, hogy a megfelelően elkészített tervdokumentáció engedélyképes. Később, az engedélyezési eljárás során egy-egy szakhatóság támaszthat további követelményeket a tervekkel szemben.

A településrendezési tervek készítésekor a rendeletalkotó kikéri ugyan az egyes szakhatóságok véleményét és velük konzultálva alkotja meg a rendezési tervet, a gyakorlat mégis azt mutatja, hogy az engedélyezési eljárásokban több elvárással élnek a szakhatóságok, mint ami a rendezési tervekbe bekerült. Ez előre nem kalkulálhatóvá teszi az engedélyezés várható időtartamát. Annál is inkább, mert amennyiben az építető még az építési engedélyezési eljárást megelőzően elvi építési engedélyezés során kikéri a szakhatóságok állásfoglalását, később az engedélyezési eljárásban ettől is eltérő elvárásokat fogalmazhatnak meg a szakhatóságok.

b) Tervtanács

Az építésügyi hatósági engedélyezési eljárást a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló kormányrendeletben meghatározott esetben az abban meghatározott tervtanács véleményezési eljárása is megelőzi. Ilyen esetekben a tervtanács számos kívánalmat fogalmazhat meg a tervdokumentációval szemben – az azoknak való megfelelés a tervezés átdolgozását igényelheti és megnöveli az engedélyezési eljárás időtartamát. A tervtanácsi szakmai véleményt az építésügyi hatóság bizonyítékként veszi figyelembe. Az építésügyi hatóság az építésügyi hatósági engedélyezés során jogszabályban meghatározott körben – különösen az Étv. 31. § (5) bekezdése szerinti követelmények érvényre juttatásának érdekében – a rendelkezésre álló tervtanácsi vélemény (2) bekezdés szerinti figyelembevételével, az engedély megadását feltételekhez kötheti, illetve az engedély megadását megtagadhatja.

⁵ Az ügyfélnek az eljárás megindítása előtt benyújtott kérelmére a szakhatóságként kijelölt hatóság előzetes szakhatósági állásfoglalást ad ki.

c) Érintettek

Ha az építető megszerezte a tervtanács hozzájárulását, a szakhatóságok pozitív állásfoglalását és még a közműszolgáltatókkal is meg tudott egyezni, akkor megkapja a nem jogerős építési engedélyét.

Az építési engedélye akkor lesz jogerős, ha egy szomszéd sem nyújt be fellebbezést, tehát vélhetőleg beleegyezik az építkezésbe. A fellebbezési határidő 15 nap plusz a postázási vélelmek, ami külföldi kiértékelés esetén bizonytalan hosszúságú időt igényel. A 15 nap elmulasztása nem jogvesztő, a szomszéd igazolással később is fellebbezhet.

A különböző társadalmi és civilszervezetek is fellebbezhetnek az építési tervdokumentáció alapján az építkezés ellen. Az így induló eljárások nem előrejelezhető időtartamra állítják meg az engedélyezési eljárásokat.

Értesítési kötelezettség: nagyszámú ügyfelek esetén nem elég a hirdetményi kézbesítés, hanem mindenkit külön-külön meg kell keresni a földhivatalokon keresztül. A földhivatalok nem rendelkeznek a tulajdonosokra nézve naprakész lakcímnnyilvántartással, ami az ügyfelek értesítését megnehezíti.

Ha a szomszéd fellebbezéssel él, az építéshatóság saját hatáskörben módosíthatja döntését, vagy vissza is vonhatja. Ha ezeket nem teszi, az ügy az illetékes Kormányhivatalhoz kerül, ahol újra megtörténik a szakhatóságok megkeresése. A kormányhivatal helyben hagyhatja, megváltoztathatja, vagy megsemmisítheti (és új eljárásra utasíthatja) az első fokon eljáró építéshatóság határozatát. Ha a fellebbező fél a másodfokú határozattal nem ért egyet, akkor bírósághoz fordulhat, ami évekre megakasztja az eljárást.

A beruházásindítás egyszerűsítése

A beruházás-indításhoz kapcsolódó intézkedések hatásvizsgálata során igazodni kellett a vizsgált probléma természetéhez. A gyakorlati tapasztalatok szerint Magyarországon a telephely-létesítés – ide értendő az üzletszerű működés bármely formája helyszínének kialakítása –, a beruházásindítás folyamata a beruházási döntés meghozatalától a működés megkezdéséig sokáig tart, lassan megy. Az engedélyezésekhez szükséges idő mindemellett nem is látható előre: nem megjósolható, hogy melyik szakhatóság a beruházási szakaszok melyikében mennyivel nyújtja meg a saját engedélyének kiadását. A magas költségek mindezek miatt abból erednek, hogy az engedélyekre várakozva a beruházások többször is, hosszabb ideig állnak. Az állás során felmerülő költségek: 1) az addig befektetett tőke nem kamatozik 2) az időben későbbre tolódó működés megkezdése miatt a pénztermelő folyamatok később indulnak el.

Mindezek megértéséhez és közelítő számszerűsítéséhez szükséges volt a beruházás-indítás és annak engedélyezési szükségleteinek folyamatát megismerni. A legelső lépéstől kezdve össze kellett gyűjteni, milyen engedélyeket lehet szükséges megszerezni és ezek mennyi időt vesznek igénybe. Ehhez a jogszabályokban meghatározott ügyintézési, eljárási időkhöz kívül a gyakorlatban szükséges időkről is tájékozódunk. Az engedélyeztetésben érintettekkel mind szabályozói – illetékes minisztériumok –, mind ügyféloldalról – tervezők, kivitelezők, műszaki ellenőrök, beruházók, ingatlanfejlesztők – egyeztetések folytak. Ezt követően próbáltuk mind a folyamatot, mind annak költségeit modellezni.

Esettanulmányunkban egy panzió építéséhez kapcsolódó folyamatokat modelleztünk. A feltüntetett időtartamok erre a kiragadott esetre értendők és itt is alsó, illetve felső

korlátokat is feltüntettünk. Az engedélyezési eljárások hossza ugyanis minden esetben más és más. Igyekeztünk egy teljesen átlagos példán keresztül megérteni és leírni a valóságot.

Gyakorlatból vett példa: Panziót szeretnénk építeni és azt üzemeltetni olyan ingatlanon, amely nem tájvédelmi területen fekszik, nem áll kulturális örökség védelme alatt, és nem szükséges hozzá a rendezési tervet módosítani. A panzióhoz medence, wellnessrészleg és étterem is tartozik, felvonó üzemel benne, közúthoz csatlakozik az ingatlan.

Optimális esetet feltételezünk. A lenti példa csak akkor tud a jelzett időben megvalósulni, ha:

- nincs szükség a rendezési terv módosítására és
- az ingatlanvásárlás zökkenőmentesen, gyorsan lezajlott és
- nincsenek szomszédjogi perek és
- társadalmi és civilszervezetek sem indítanak eljárást

Az építkezéssel járó üzleti tevékenység indításához szükséges folyamatok és azok időigénye a tapasztalatok alapján a következő:

0. Földvédelmi, környezetvédelmi és régészeti engedélyezés – kedvezőtlen esetben fél év vagy annál hosszabb
1. Elvi építési engedély megszerzése a megfelelő ingatlanra – 60- 165 nap
2. Megfelelő ingatlan megvásárlása és a rendezési terv
 - a. Maga az adásvétel bizonytalan, meghatározhatatlan ideig elhúzódhat
 - b. Amennyiben a rendezési terv módosítására is szükség van, az legalább egy évet igényel és csak azt követően indulhat el az építési engedély megszerzésére indítandó eljárás
3. Építési engedélyezési tervdokumentáció benyújtása és az engedélyezési eljárás – 60 (+30) nap
4. Rendelkezésre áll az építési engedély, kivitelezés megkezdése
5. Kivitelezés 8-12 hónap
6. Panzió átadása
7. Használatbavételi engedély – 38 nap
8. További, a működéshez szükséges engedélyek megszerzése – 2-4 hét
 - a. felvonóra üzemelési engedély
 - b. étteremhez közegészségügyi működési engedély
 - c. medencéhez vízjogi létesítési engedély
9. A panzió elkezdhet üzemelni

Vagyis a feltételezett optimális, kedvező körülményeink esetében az ingatlan megvásárlásától számítva 413-683 nap (azaz 14-23 hónap) múlva kezdhet üzemelni egy panzió, és kezdeti meg a beruházás a pénztermelést. A 14-23 hónapos időtávból az engedélyezések 6-11 hónapot, az építkezés maga 8-12 hónapot igényelt.

Célkitűzések definiálása és számszerűsítése

Az alprogram javaslatainak hatására a modellezett folyamatunkban átlagosan 240-ről 120 napra csökken az engedélyek megszerzésének időigénye.

Az engedélyezési folyamatok egyszerűsített modelljét három szakaszra osztottuk:

- Az első, modell szerint 120 nap hosszúságú szakasz magában foglalja az elvi építési engedély megszerzését, a rendezési terv esetleges módosítását.
- A második, 60 nap hosszú szakasz a tényleges, jogerős építési engedély megszerzésével és a kivitelezés megkezdésével zárul.

- A harmadik, további 60 nap hosszúságú szakasz a használatbavételi, működési engedélyek megszerzését foglalja magába és az üzemelés megkezdésével zárul.

Feltételezések

Az építető vállalkozó a beruházást 70 százalékban hitelből, 30 százalékban saját tőkéből finanszírozza. Az első szakaszban a beruházási érték 10 százalékát, a másodikban további 80 százalékát, a 3. szakaszban a maradék 10 százalékot teszi bele a beruházásba. Projekthitelt – 15 éves futamidő esetén – évi 13 százalékon vesz fel. A saját tőke költségének – pár hónapról beszélve – tekinthető az éven belüli banki lekötés, mint kockázatmentes megtakarítás, ezt évi 6,25 százaléknak számoljuk.

Az összes beruházási volumen becslése: a KSH 2007-es adata 1 000 milliárd forint. Az építési engedélyek száma bő 40 százalékkal esett vissza 2007-ről 2010-re, ezért reálisan a volumenben 50 százalékos csökkenést feltételezhetünk 2010-re. Azonban a 2008 óta tartó időszak válságéveket takar, így a válságbeli illetve válság előtti volumen átlagával, jelen esetben 750 milliárd forinttal számolunk.

Modellszámítás

9. ábra: Az egyes szakaszok napokra vetített költségének kiszámítása

	1. szakasz	2. szakasz	3. szakasz
Időtartam (nap)	120	60	60
A beruházás mekkora hányadát fektették be, ebből	10%	90%	100%
hitel	0	0,63	0,7
saját tőke	0,1	0,27	0,3
Összvolumenre vetítve egy nap költsége (millió Ft)	13	219	447
Rövidítünk a szakaszokon x napot	60	30	30
Az adott szakaszon elért megtakarítás (millió Ft)	781	6564	13423
Összmegtakarítás (millió Ft)			20 769

A táblázatban látható számítási menetet követve szakaszonként 13, majd 219, majd 447 millió forintba kerül egy nap. Az egyes intézkedések esetében azonban nemcsak az engedélyezési idő rövidülésén, hanem egyéb módokon (munkaerőköltségen, stb.) is meg tudnak takarítani az érintett vállalkozások, ezért az **egyéb költségek megtakarításából fakadó költségcsökkenést is számszerűsítjük.**

Példa a költségek számítására

Intézkedés: Biztosítsák az önkormányzatok a településrendezési eszközök és a helyi szempontokat érvényesítő intézmények (tervtanács, helyi főépítész) további tartalmi és formai elvárásainak teljes körű nyilvánosságát és a részletes és megbízható tájékoztatást adó ügyfélszolgálat működését.

Háttér: Gyakran az építési tervdokumentáció amiatt kerül elutasításra, hogy az építető számára nem ismertek a helyi elvárások illetve a tervtanács elképzelései az adott településképről. Az elutasítást követő újratervezés meghosszabbítja azt az időszakot, ami az építkezést megelőzi, valamint további tervezőmérnöki díjat keletkeztet.

1. Esetszám meghatározása

Magyarországon 2010-ben 12 ezer új építési engedélyt adtak ki⁶, míg 2007-ben, a válság előtt 28 ezer új építményt engedélyeztek. Azaz átlagosan évi 20 ezer engedélyezéssel számolhatunk.

Ha csak minden tizedik építményt kifogásol a tervtanács (alsó becslés), akkor évi 2000 engedélyt érint az intézkedés.

2. Időköltés

Az 1. szakaszban összvolumenre vetítve egy nap költsége 13 millió forint, ennek 1/10-ére vetítve (mivel csak 2000 érintett engedélyezéssel számolunk) 1,3 millió forint. Ha feltételezzük, hogy az intézkedés hatására átlagosan 10 nap rövidülés érhető el a beruházási folyamat első szakaszában, akkor az időköltés:

$$13 \text{ millió Ft} * 1/10 * 10 = 13 \text{ millió Ft}$$

3. Tervezési költség

Továbbá megtakarít a vállalkozó 2 nap tervező mérnöki napidíjat is. A napidíjakat a kamara honlapján található táblázatból⁷ kerestük ki: 85 ezer forint.

$$\text{Két nap esetében } 2 * 85 \text{ e Ft} = 170 \text{ e Ft.}$$

$$\text{Amennyiben 2 000 terv van érintve, az } 2\ 000 * 170 \text{ e Ft} = 340 \text{ millió Ft.}$$

Az összköltség tehát, amit megtakaríthatnak a vállalkozók évente: $340 + 13 = 353$ millió forint.

TEÁOR kódok átforgatásának adminisztratív költségei

A vállalkozásokat terhelő adminisztratív kötelezettségek és irritációt okozó szabályozások körében kiemelt helyet foglalnak el időről-időre a TEÁOR számok átforgatásával járó kötelezettségek. A vállalkozások tevékenységének statisztikai célból történő nyomon követését szolgáló TEÁOR számok átforgatására 1998-ban, 2003-ban majd legutóbb 2008-ban került sor. Utóbbi változtatás oka az volt, hogy a korábbi, nemzeti alapú kódolás helyett a TEÁOR 08 Európában egységes szisztémára kellett áttérnie a nyilvántartásoknak – a korábbi kódok átforgatása helyett ugyanakkor az igazgatás a vállalkozásoktól kérte az erre vonatkozó nyilatkozatok megtételét. Az első hivatalos határidő az áttérésre 2008. június 30.-a volt – ezen időpontig kellett a cégeknek, illetve az egyéni vállalkozóknak kérni az új TEÁOR kód feltüntetését a cégjegyzékben.

⁶ Forrás: KSH.

⁷ <http://www.kozbeszerzes.hu/static/uploaded/document/Magyar%20M%C3%A9rn%C3%B6ki%20Kamara.pdf>

Az **intézkedés hatásvizsgálatának nem megfelelő elkészítését** jól illusztrálják azok a kormányzati intézkedések, amelyek az új jogszabály hatályba lépését követően indoklattá váltak – és amelyek maguk szintén nélkülözték a hatások pontos, körültekintő elvégzését, a tervezetnek a szabályozási cél elérésre alkalmas voltának figyelembe vételét.

E téren a vállalkozásokat, de különösen az egyéni vállalkozókat terhelő adminisztratív kötelezettségek alapját elsősorban az a tény képezi, hogy a TEÁOR kód használata széles körben elterjedt, illetve a jogszabályok széles köre rendelkezik a TEÁOR kódok használatáról, a legkülönbözőbb célokból. A fentiekre tekintettel a **TEÁOR kód megváltoztatása a hatósági ügyintézés** – a jogalkotó részéről előzetesen fel nem mért – **láncolatát indította el**. Külön problémaként jelentkezett, hogy az egyéni vállalkozók esetében az akkoriban a vállalkozói igazolványokat kiállító okmányirodák – sokszor téves jogértelmezés következtében – érvényes hatósági engedélyeket vizsgáltak felül, ha a régi és az új kódszám nem volt egymásnak megfeleltethető. **Több ezer vállalkozás számára szűnt meg egy statisztikai számváltozás miatt a tevékenység legális végzésének feltétele egyik napról a másikra.**

A jogalkotó eredeti szándéka szerint azon esetekben továbbá, ahol a régi kód az újra automatikusan átfordítható, a kötelezettnek semmit sem kellett volna csinálnia – a jószándékú felvetés azonban több problémát – és jelentős vállalkozói kockázatokat – is magában hordozott:

- mivel nem került kijelölésre egy olyan felelős hatóság, amely az átfordítást elvégezte volna, ezen cél nem kerülhetett megvalósításra – **egyes vállalkozások esetében megtörtént az átfordítás, más ugyanolyan esetben nem.**
- a vállalkozások sem a tennivalókról, sem az ügy elintézésének módjáról nem kaptak megfelelő tájékoztatást, maguknak kellett a régi és az új TEÁOR kódrendszert összevetniük, elemezniük – holott a statisztikai kódjel változásával összefüggésben semmilyen feladatuk nem merülhetett volna fel, hiszen az **igazgatás működését meghatározó egyik szabályrendszer változott csupán.**

A vállalkozások többsége számára sem a kötelezettség indoka (ha a cég működése nem változott, miért kellene ugyanazon tevékenységre vonatkozóan újabb kódot kérni, miért nem fordítja azt át a KSH maga), sem a annak pontos elintézési útja (cégnyilvántartás adataiban való módosítás kényszere, az APEH vagy a KSH teendő bevallás) nem volt ismert. Ennek okán **a 2008. szeptemberéig az egyéni vállalkozók kb. 10%-a, a gazdasági társaságok kb. 25%-a jelentette be új kódjait.** Ők becsléseink szerint mintegy **380 millió forintot** költöttek arra, hogy a kötelezettségnek eleget tegyenek.

Az irritációra, valamint a szabályozás diszfunkcióra figyelemmel az akkori Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium a TEÁOR kódok túlburjánzott alkalmazását felülvizsgálta, és ahol ez ésszerűen nem indokolható – tehát nem statisztikai, vagy adózási-ellenőrzési célokat szolgált –, hatályon kívül helyezte a TEÁOR feltüntetésének, illetve bejelentésének kötelezettségét.

Ezen túlmenően egy egyszerű és teljesen költségmentes eljárás kialakítására tett javaslatot az **automatikusan át nem forgatható és a még be nem jelentett TEÁOR-számok bejelentésére** vonatkozóan: a KSH-közlemény alapján automatikusan át nem fordítható és még nem módosított tevékenységi körök esetében a tevékenységi kör változását a vállalkozó – költség- és illetékmentesen – a 2009. évben teljesítendő adóbevallással egyidejűleg az

állami adóhatóság által biztosított elektronikus nyomtatványon jelenthette be az állami adóhatósághoz. **Ezzel a kötelezetti kör látszólag jelentős mértékben csökkent.**

A vállalkozói kockázatok hatását megszüntetendő, elvi jelleggel mondta ki a javaslat, hogy a TEÁOR-számok megváltozása nem érinti a korábban megszerzett jogosultságokat, így nem szolgálhat alapul a vállalkozások részére korábban kiadott, érvényes hatósági engedélyek tartalmi felülvizsgálatára. Azok a vállalkozások, amelyeket a TEÁOR-számok módosulása folytán joghátrány ért, így különösen, ha a korábban kiadott, érvényes hatósági engedély visszavonására került sor, a törvény hatálybalépését követő 90 napon belül illetékmentesen kezdeményezhették a hatósági intézkedést megelőző állapot helyreállítását – amely azonban azt jelentette, hogy **jogellenesen, vagy nem megfelelő statisztikai osztályzási rendszer alapján végzik ma sem a tevékenységüket - hiszen egyes tevékenységek esetében a TEÁOR számok továbbra is engedélyezési kritériumként szerepelnek.**

Ezen túlmenően a **kötelezettség nem szűnt meg, és a vállalkozói adminisztratív terhek és kockázatok jelentős része fennmaradt.** Bár a cégnyilvántartás immár nem tartalmazza a cégek TEÁOR szerinti tevékenységét a cégek továbbra is a cégbíróságon benyújtott cégbejegyzési, vagy adott esetben változásbejegyzési kérelmükben kell nyilatkoznak a főtevékenységükről TEÁOR-kód szerint, amelyet automata továbbít a KSH-nak és az adóhatóságnak. A cégek egyéb, nem fő-, tevékenységüket pedig továbbra is az adóhatóság felé jelentik be.

Jogosan voltak tehát dühösek azok a vállalkozások, amelyek időben eleget tettek a TEÁOR-számokkal kapcsolatos előírásokat, hiszen időt és pénzt áldoztak rá, ám később utóbb megváltoztak a szabályok. Az eset azonban rámutat mind az előzetes, mind a minél gyorsabban elvégzendő utólagos hatásvizsgálat szükségességére is: mégiscsak jobb kiigazítani egy hibát, amint észleljük, mint ha benne hagynánk a rendszerben azokat.

Az utólagos hatásvizsgálatot pedig érdemes több alkalommal is elvégezni, hiszen a TEÁOR-ral kapcsolatos vállalkozói problémák 2008 őszén mégsem kerültek teljes mértékben kiigazításra.

Az új szabályozás alapján ugyanis az APEH megkövetelte a bejelentési kötelezettség teljesítését: minden vállalkozásnak a 2009. évi legelső adóbevallás benyújtásával egyidejűleg kellett a TEÁOR változtatásokat is lejelentenie az APEH felé. Számos cég esetében az adóhivatal nem végezte el az átfordítást automatikusan – **amint kiderült, hogy nincs erre elég kapacitása,** áttestálta a feladatot a vállalkozásokra. Az év második felében 5 napos határidővel kiküldött felszólításoknak a kilátásba helyezett adóügyi bírság sem volt érdemi hatásuk, és a szabályozás megvalósításának kudarcát jól mutatja: **2009 augusztusában a piaci szereplők harmadának, 276.000 vállalkozásnak másfél évvel az első szabályozás hatályba lépése után sem volt átsorolva a TEÁOR azonosítója.**

A HACCP szabályozás adminisztratív költségek szempontjából

Az élelmiszerbiztonság kiemelt társadalmi érdek – a biztonságos élelmiszerforgalmazás megteremtése, a közegészségügy biztosítása, a hagyományosan magas minőségű magyar

élelmiszer és gazdaságstratégiai szempontból is kiemelkedő jelentőségű vendéglátás keretrendszerének biztosítása valóban az. A minden termékről külön-külön vezetendő gyártmánylapok, a hűtőközegek napi kétszeri mérésének előírása, a mosogatási szabályzat alkotási kötelezettség, vagy éppen az üzletben kialakítandó szállítási útvonalak azonban csak eszköznek tekinthetők – **bürokratikus, és sok esetben célszerűtlen eszközöknek, amelyek alkalmazását a hatóságok jellemzően maguk sem tudják ellenőrizni.**

Magyarország élelmiszerbiztonsági rendszere igen jónak mondható: 2010-ben összesen 10 olyan élelmiszer eredetű megbetegedés fordult elő, amelynek oka igazoltan valamilyen konkrét vállalkozói (vendéglátás, munkahelyi étkeztetés, stb.) élelmiszerbiztonsági hiányosságra vezethető vissza.

Általános kérdésként fogalmazható meg: egy felelősen működő vállalkozói kör számára miért általános előírás a szabályszerű működés dokumentálása?

A kérdéskör alapvetően Uniós szabályozási alappal bír – a csatlakozáskor felmerülő igények a HACCP⁸ alapú rendszerek alkalmazására vonatkozóan azonban jelentős vállalkozási irritációt jelentettek az élelmiszer előállítók és a vendéglátó vállalkozások számára. Az Európai Parlament és a Tanács 852/2004/EK rendelete az élelmiszer-higiéniáról ugyanis előírja, hogy az élelmiszer-ipari vállalkozók a HACCP alapelvein alapuló folyamatos eljárást vagy eljárásokat kell hogy bevezessenek, alkalmazzanak és tartsanak fenn.

Az Uniós rendelet nem határozza meg a HACCP fogalmát, csupán 7 olyan alapelvet említ, amelyet az élelmiszeripari vállalkozásoknak figyelembe kell venniük tevékenységük során. **A HACCP-ről általános megfogalmazású, keretszabályokat állapít ezáltal meg, és csak az elérendő célt – jelen esetben az élelmiszer-biztonság garantálását, a fogyasztók egészségének védelmét – illetve a fő követelményeket határozza meg.**

Hatásvizsgálati szempontból mondhatnánk: a szabályozás ideális, hiszen a vállalkozások tevékenységük sajátosságaihoz igazodóan alakíthatják ki dokumentációs rendszerüket. Mindez azt jelenti, hogy a szabályozás a lehető legalacsonyabb adminisztratív ráfordítás mennyiséggel működtethető – a gyakorlatban még sincsen így. **A vállalkozások sok esetben ugyanis nem tudnak mit kezdeni azzal, hogy az állam csak a keretfeltételeket szabályozza, míg az annak való megfelelés vonatkozásában ugyanakkor az ellenőrzés során nem, vagy csak jelentős erőforrások felhasználásával betartható követelményeket társít.**

A hazai szabályozás részben kiegészítette és túlment az Uniós elvárásokon, másrészt az állam a túlzottan tágra vont szabályozás végrehajtásához nem megfelelő módon nyújtott segítséget. Az EU csatlakozást megelőzően kiadott kiadványon túl – amely mára igen nehezen érhető el, és a nemzeti szabályozás változásának fényében 7 éve nem került aktualizálásra – **semmilyen tájékoztató, vagy segítségnyújtásra alkalmas eszköz nem érhető el kormányzati forrásból annak érdekében, hogy a vállalkozó valóban önállóan meg tudjon felelni a követelményeknek.**

⁸ mozaikszó, jelentése: veszélyelemzés és kritikus ellenőrzőpontok az élelmiszerbiztonság területén

A vállalkozások adminisztratív terheire vonatkozó utólagos hatásvizsgálatok során megállapításra került hogy a vállalkozások számára az ilyen típusú szabályozás kiemelt irritációt és kockázatokat jelent:

- irritálja őket a szabályozási cél tekintetében, hogy a szabályos működés dokumentálását várja el. A formális szabályozás megtartása jelentős idő- és költséget igényel – holott a cél az lenne, hogy a működés kialakítása során a kockázatok a megfelelő módon figyelembe vételre kerüljenek, és ne ennek adminisztrálása kösse le az élelmiszer előállítók és forgalmazók idejét;
- kockázatokat generál, hiszen egységes szabályozás híján **a vállalkozó nem tud meggyőződni arról, hogy a hatóság milyen mértékben fogja megfelelőnek találni a szabályzatot és annak megtartását – valóban eleget tesz –e a 7 alapelvnek, és ugyanazt érti –e rajta ő maga mint az állam, a hatóság, vagy akár az Unió jogalkotó.**

Az a dokumentációs és előírástöbblet, amely a hazai szabályozásban megjelenik a HACCP kapcsán, az Unió elvárásából nem vezethető le – **jórészt a nemzeti szabályozásból, másrészt pedig a hatóságok túlzott elvárásából, valamint a külső szakértők által „túlmisztifikált” tanácsadásból fakadnak.** A vállalkozások ennek okán úgy tapasztalják, hogy az alapelvek megfogalmazásán túl a magyar szabályozás sokkal szigorúbban kezeli, kötelezővé teszi a szigorú előírásokat valamint a különböző méretű és tevékenységű vállalkozásokhoz rugalmatlanul viszonyul.

Az előzetes hatásvizsgálatok megfelelő és következetes elvégzése során az alábbi, a vállalkozások irritációját és kockázatait – követett módon: adminisztratív költségeit – növelő hatások lettek volna felméréndők:

- szinte lehetetlen bizonyítani, hogy minden veszélyt, probléma megelőzésre került volna – a visszajelzések alapján a hatósági ellenőrzések során a vállalkozások kiszolgáltatottnak érzik magukat, hiszen tökéletes és kockázatmentes előállítási rendszer nincsen – ha a hatóság azonban bírságot kíván kiszabni, akkor biztosan találhat olyan kockázatot, amelyet nem, vagy a hatósági mérlegelés alapján nem a kellő súllyal vett figyelembe. Ez a jogalkalmazás bizonytalanságát, és esetlegességét eredményezi a jogbiztonság romlása mellett;
- időigényes és képzett szakembereket igényel az elemzéshez - önmagában jól jelzi egy szabály bonyolultságát, ha annak egy felkészült, és szakmailag potens vállalkozó egyedül nem képes megfelelni. A tanácsadói piacon dolgozó vállalkozások sok esetben túltejesítik a jogszabályokban előírt elvárásokat a hatósági igényekre hivatkozva, valamint a nagyobb tanácsadói díjak megalapozása érdekében;
- az elemzést egyedileg kell elvégezni minden termékre, feldolgozó vonalra, illetve nyersanyagra az adott helyszínen, termesztési, gyártási, forgalmazási körülmények között – amely előírás a legkisebb vállalkozások esetében lehetetlen feladat. Egy 20-25 féle ételt előállító kisvendéglő, kávézó vagy cukrászat számára a HACCP rendszer kiépítés formális feladattá válik. A higiénés szabályok ésszerű betartása mellett a HACCP szabályzat minta megvásárlásával az előírást teljesítik, de a betartásra erőforrásuk nincsen;
- rendszeresen felül kell vizsgálni és naprakész állapotban kell tartani – amely azt jelenti, hogy bármely összetevő vagy éppen technológia (pl. tisztítószer) változásakor

hosszas dokumentálási igény keletkezik, amely kisebb jellegű, azonos kockázatot képviselő elem változásakor még racionálisnak sem mondható elvárás;

- szükséges hozzá a vállalatvezetés elkötelezettsége és támogatása;
- a HACCP dokumentáció – a vállalkozások napi munkáját leginkább a párhuzamos dokumentációk nehezítik. Gyakran kell olyan nyilvántartásokat vezetniük, amelyeket egyébként is vezetnek egy másfajta formanyomtatványon, vagy esetleg elég lenne egy nyomtatvány a különböző nyilvántartások vezetésére, illetve vannak, amelyek gyakorlatilag semmilyen plusz információval sem szolgálnak. Az érintettek szerint az uniós től-ig típusú irányszámok esetén a magyar jogalkotók a legszigorúbb előírást választották. Ez jelentős többletköltségekhez vezet, amely versenyhátrányt okoz a magyar vállalkozásoknak.
- a HACCP-előírások sokakat elfordítanak a természetes alapanyagok használatától: a jelenlegi szabályozás alapján például egyes élelmiszer előállítók inkább megveszik a tojásport, mint a tojást, mert ebben az esetben nem kell megfelelni a szigorú tárolási és egyéb előírásoknak, nem kell tojásfelhasználás ellenőrzési lapot készíteni. Ugyanígy a kész dresszinge, mártások, félkész, gyorsfagyasztott húсарuk alkalmazása is egyszerűbb az élelmiszer ipari vállalkozások számára. Ez azonban a hazai gasztronómia, vendéglátás, turizmus számára kifejezetten hátrányos.

Az Unió kötelezettségeink okán **nincsen lehetőség arra, hogy a HACCP alapelvek alkalmazása alól egyetlen élelmiszerelőállító vállalat is mentesüljön**, ugyanakkor az előzetes hatásvizsgálat eredményei alapján megfontolandó lett volna egy olyan – jogi kötőerővel bíró, de legalábbis a hatóságok ellenőrzési tevékenységét valamint a vállalkozások működését orientáló, kockázatelemzésen alapuló - általános Helyes Higiéniái Gyakorlat elkészítése, amely:

- a közvetlenül a fogyasztónak, vagy vendéglátó vállalkozás számára értékesítő
- a mikro és kisvállalkozások számára (kiskereskedelem, vendéglátás, élelmiszer előállítók)
- rögzítené az EU rendeletben elvárt alapelveknek megfelelő higiéniai előírásokat
- formanyomtatványokkal és gyakorlatias tájékoztatókkal
- valamint a kialakítás során a hatóság szemle keretén belül feltárná a hiányosságokat és tanácsot adna a vállalkozásnak a kötelezettségeknek való megfelelés érdekében.

Ezen szabályozási alternatívával a szabályozási célok hatékonyabban, a vállalkozóknak és az államnak is kedvezőbb módon lettek volna kielégíthetőek – a gyakorlat megváltoztatása azonban a VM részéről megkezdődött, valamint a vállalkozói adminisztratív terhek középtávú csökkentését célul tűző kezdeményezés is kiemelt jelentőségű feladatként fogalmazza meg a magas szintű szakmai elvárások és az Unió rendelkezéseket is kielégítő pontos, betartható szabályozások, mintadokumentációt elkészítésének szükségességét az állam részéről.

Amennyiben a hatásvizsgálatok megfelelően elvégzésre kerültek volna, a versenyképességi elemzések alapján jól láthatóvá vált volna, hogy ugyanezen megoldást alkalmazták azon országok, amelyek a leghatékonyabb módon alakították ki az Unió rendelkezésekhöz illeszkedő nemzeti jogszabályokat. A 852/2004/EK felülvizsgálatáról szóló bizottsági hatástanulmány kiemeli:

„A legtöbb tagállamban a szóban forgó eljárásokkal kapcsolatban nehézségek merültek fel az élelmiszer-ipari kisvállalkozások, nevezetesen a mikro- és kisméretű vendéglátó-ipari és

kiskereskedelmi létesítmények körében. Néhány esetben külső tanácsadók olyan általános rendszereket bocsátottak rendelkezésre, amelyek nem álltak összhangban a létesítmények valódi jellegével, és alkalmazásuk a kötelezőnél több dokumentációs és nyilvántartási feladattal járt. Ezért úgy tűnik, hogy a kisvállalkozók számára az ilyen rendszerek nem hatékonyak, viszont felettébb drágák. Néhány tagállamban az illetékes hatóságok oly módon járultak hozzá a probléma enyhítéséhez, hogy bizonyos típusú tevékenységekre vonatkozóan kockázatelemzést végeztek, illetve a kisvállalkozások számára egyszerűsített gyakorlati tájékoztató anyagot dolgoztak ki. Más tagállamokban az élelmiszeripari szektor szereplőit arra biztatták, hogy dolgozzanak ki útmutatókat a helyes gyakorlatról, mivel ezek az eddigi tapasztalatok alapján igen hasznos eszköznek bizonyultak.”

6. Adminisztrációs terhek csökkentése az Európai Unió tagállamaiban – tagállami gyakorlatok

Az adminisztratív terhek csökkentése számos országban képezte, képezi meghatározó elemét a szabályozási környezet javítására, „intelligens szabályozás” (better regulation) kialakítására törekvő kezdeményezéseknek és reformoknak. Az alábbiakban több ország példáján mutatjuk be a reformok különböző megvalósítási módjait, kiemelve többek között a széles körben elismert holland és brit példát, a hazánkkal szomszédos Szlovákia közelmúltban meghirdetett programját, és az elmúlt évek sikertörténeke minősített Portugál Simplex programot.

Adminisztratív terhek csökkentése Hollandiában

A bürokrácialeépítésben elért eredmények alapján standardköltség-modellt (SCM) és az országnak a bürokrácia leépítését célzó stratégiai lépéseit immár nemzetközi szinten követendő példának tekintik. Hollandia **a 90-es évek eleje óta foglalkozik a beszámolási kötelezettségek következtében felmerülő bürokrácia-költségek számszerűsítésével és csökkentésével** témájával. A költségcsökkentő intézkedések végrehajtása 2007 végéig 25 százalékos nettó költségcsökkenést eredményezett, az újabb 25%-os tehercsökkentési vállalat végrehajtása 2012-ig történik meg.

A holland kormány 2003-ban hirdette meg az adminisztratív terhek csökkentésére irányuló intézkedéscsomagját, amelyet a kormányzati ciklus négy éve alatt terveztek megvalósítani. A program eredményeképpen az ország négy milliárd eurónyi (25 százalékos) tehercsökkentést ért el 2007-re.

A Világbank értékelése⁹ alapján a **program sikerét négy fő tényező alapozta meg:**

1. A reform elindításakor a holland kormány világos, jól kommunikálható számszerű cél tűzött ki, 25 százalékos csökkentést, amelynek bejelentése mozgósító hatással bírt. A program kezdetén egyetlen más ország sem rendelkezett hasonlóan számszerűsített célkitűzéssel, a kedvező tapasztalatok hatására azonban számos más ország adaptálta

⁹ Világbank (2007)

a módszert. A mennyiségi cél alkalmazásának egyik leghasznosabb eredménye, hogy az egyszerűsítés folyamatát átláthatóvá és könnyen értékelhetővé teszi.

2. A program koordinációs egysége közvetlenül a költségvetéshez kapcsolva a pénzügyminisztériumon belül, a gazdasági és pénzügyminiszter közös irányítása alatt működött. A miniszterek kormányzati súlyából adódóan a program fontossága, politikai jelentősége, támogatottsága komoly szerepet játszott a reformok véghezvitelében.
3. A kormány a tehercsökkentő folyamat vizsgálatára egy független felügyeleti intézményt állított fel („watchdog”), amelynek fontos részét képezte az üzleti szféra részvétele, képviselése is.
4. A program széleskörű politikai támogatást élvezett (a nagyobb pártok részéről).

A sikeresnek minősíthető, hosszú idő alatt kialakult holland adminisztratív tehercsökkentő szervezeti rendszer több ország számára szolgált már követendő mintaként. A **kormányzati szervezeti megoldások** főbb vonalakban minden országban hasonlóak, ahol létezik ilyen rendszer.

1. Mindenhol létezik kormányzati szinten egy agytröszt szerepet is betöltő **koordinációs egység**, melynek elhelyezése erős hatalmi pozíciókkal, befolyásolási lehetőségekkel rendelkező szervezeteknél történik (miniszterelnökség; pénzügyminisztérium, gazdasági minisztérium).
2. A **minisztériumokban helyi, részben kettős alárendeltségű kisebb egységek**, személyek valósítják meg ténylegesen a munkát.
3. Lényeges a **külső (vállalkozói, kutatói és civil) szféra független ellenőrző, nyomásgyakorló**, irányok kijelölésében is szerephez jutó **közreműködése**, amire változatos megoldások léteznek.

A holland **szervezeti struktúra** a következőképpen épül fel:

(1) A Szabályozási Reform Csoport (Regulatory Reformgroup) létszáma 40 fő. Kettős irányítás alatt áll – a pénzügyminiszter és a gazdasági miniszter együtt tűzi ki feladatait, kéri számon a megvalósítást. Szervezetileg a pénzügyminisztériumhoz tartozik: a gyakorlati tapasztalatok alapján a költségvetési tárgyalások, erőforrás-elosztási tárgyú tárcaközi egyeztetések során a nyomásgyakorlási (számonkérési) lehetőségek hatékonyan egészítik ki a versenyképességi szempontok józan belátásán alapuló érvelést.

(2) Az egyéb minisztériumokban további kb. 30 fő foglalkozik teljes munkaidőben az állami szolgáltatások színvonalának emelési módjaival, az adminisztratív terhek csökkentésének lehetőségeivel. Ezek a szakértők az egyes minisztériumok szervezetén belül sokféleképpen helyezkednek el: leggyakoribb a jogi részlegnél való elhelyezésük, de előfordul a költségvetési vagy külön projekt egységekhez való hozzárendelés is.

(3) Az adminisztratív tehercsökkentés további kulcsintézménye az **Adminisztratív Tehercsökkentési Tanácsadó Testület (ACTAL)**. Ez a kormánytól független, „örkutya” szerepet betöltő szervezet. Háromtagú irányító testületét az uralkodó nevezi ki. Az elnök egy korábbi miniszterhelyettes, az üzleti szektort egy egyszemélyben vállalkozó és befolyásos gazdasági újságíró képviseli, a kutatói-oktatói-elméleti szempontokat pedig az SCM (standard cost method) szellemi atyja képviselte sokáig. Az ACTAL-nál a Board-on kívül 12 érdemi munkát végző szakértő dolgozik, köztisztviselői státuszban.

Az ACTAL véleményezi a hatályos és az új joganyagot abból a szempontból, hogy számszerűsítették-e az adminisztratív terheket, helytállóak-e a számítások, alternatív megoldással nem csökkenthető-e a tovább a szabályozásból adódó terhelés, áttekintették-e az előterjesztők az ésszerű változatokat, a jogszabály végrehajtásának a legkevésbé terhes módját javasolják-e.

A vizsgálat négy hétig tart: az előterjesztések kötelező része az adminisztratív terheket bemutató függelék és az ACTAL ezzel kapcsolatos álláspontjának ismertetése. Az ACTAL véleményének figyelembevétele nem kényszerítő erejű, mégis kb. 80%-ra becsülik annak arányát, amikor az ACTAL módosító javaslatai hatására változtattak a kifogásolt szabályozási tervezeten. (A hatékony működés lényeges, nem jogi jellegű feltétele, a holland együttműködési és egyeztetési kultúra iratlan szabályrendszere.)

A fenti három szervezet (reformcsoport – tárcák szakértői – független értékelők, minőségbiztosítók) munkatársai formálisan és informálisan is rendszeres és szoros munkakapcsolatban állnak egymással, közös továbbképzéseken vesznek részt.

(4) Kormány legfelső döntéshozatali szintjén létezik egy miniszteri szintű kormánybizottság, a Steering Group of Regulatory Reform, amelyet a pénzügyminiszter, a gazdasági miniszter, a belügyminiszter és az igazságügyi miniszter alkotnak. Ezt a testületet a pénzügyminiszter irányítja, és rendszeresen jelentést tesz a miniszterelnöknek. A rendszer működtetését nagyban elősegíti és a pénzügyminisztérium súlyát növeli az a **juttalmazási és szankció rendszer,** amely az egyes kitűzött feladatok **végrehajtásának eredményességét** és a tárcák számára felhasználható **személyi juttatásokra fordítható kereteket** kapcsolja össze, megerősítve ezzel a program végrehajtásáért felelősök ösztönzési rendszerét.

(5) A Parlament ugyancsak folyamatosan napirenden tartja az adminisztratív terhek csökkentésének ügyét. **A szabályozási reform figyelemmel kísérése céljából megalakított országgyűlési különbizottság félévente** készít jelentést a helyzetről és a kívánatosnak ítélt cselekvési javaslatokról.

(6) Valamennyi minisztérium létrehoz időről-időre a magánszektor észleléseit, igényeit, ajánlásait megtárgyaló **nem-állandó bizottságokat.** Továbbá a brit Businesslink.com-hoz hasonló holland kormányzati információ-szolgáltató és ügyintéző felületen egy viszonylag jól ismert és minden oldalról komolyan vett panasz- és javaslattevő fórum működik. Másfél év alatt kb. ezer használhatónak ítélt javaslatot kapott a kormányzat ezen a csatornán keresztül.

(7) A vállalkozói adminisztratív terhek csökkentését célzó kezdeményezéseket támogatja

- az Igazságügyi Minisztérium által felügyelt hatásvizsgálati rendszer (amely mind a jogszabály elfogadása előtt készített előzetes, mind a kötelező utólagos felülvizsgálatot magában hordozza). Ennek nyomán mára általános elvárás, hogy a tárcák értékelési kultúrája és a szabályozások megközelítésmódja egységesedjen és vállalkozásbarát legyen
- az állampolgárokkal kapcsolatos eljárások egyszerűsítési törekvés (utóbbit a helyi belügyminisztérium vezeti)

(8) Lényeges a nyilvánosság szerepe is. Különböző honlapokon könnyen és áttekinthető módon hozzáférhetőek a mérési eredmények, a cselekvési tervek, a cselekvési tervek megvalósítása és ezek értékelése, a fontosabb szervezetek és testületek működésének leírása, elérhetőségeik. Figyelemre méltó, hogy az információk kimerítő bőségben állnak rendelkezésre angolul is.

Bürokráciacsökkentés az Egyesült Királyságban

Nagy-Britanniában a bürokrácieépítési stratégiát szélesebb körben alkalmazzák. Hollandiával és Németországgal ellentétben a bürokrácieépítési munka nemcsak a vállalkezói adminisztratív terhekre koncentrál, hanem kiterjed az üzleti szektort és a terciér ágazatokat (alapítványok, egészségpénztárak, karitatív intézmények stb.) érintően a szabályozással együtt járó költségekre (*policy burdens*) és a szabályozások kedvezőtlen hatása miatti költségekre (*regulatory irritants*) is.

A jelenleg a Department for Business, Innovation and Skills (BIS) által koordinált állapotfelmérést a **kormány 2005 májusában kezdte meg**. A felmérés három területre terjedt ki, és külső tanácsadók végezték. 8 500 interjú és több mint 200 szakértői panelt készítettek. Az eredetileg egy évre tervezett felmérés kb. 6 hónapos késéssel **2006 végén fejeződött be**.

Az üzleti és terciér szektorban **kb. 22 000 beszámolási kötelezettséget tártak fel**. A beszámolási kötelezettségek miatti **összes adminisztratív terhet 19,84 milliárd angol fontra (kb. 29,7 milliárd euró, a brit GDP 1,6 százaléka) becsülték**. Ebből 5,1 milliárd font (kb. 7,7 milliárd euró) jutott az Adó- és Vámügyi Minisztériumra, 0,85 milliárd font (kb. 1,3 milliárd euró) a Pénzügyi Felügyeleti Hatóságra (a bankok és biztosítók szabályozását végző független szervezet) és 13,8 milliárd font (kb. 20,7 milliárd euró) a többi minisztériumra és hivatalra (Agency-re).

Gazdaság, ipar	8078
Adók és vámok	7773
Egészségügy	4923
Önkormányzatok és régiók	3810
Környezetvédelem, élelmiszergazdaság, mezőgazdaság	938
Pénzügyi szolgáltatások	914
Közlekedés	747
Munkaügy	718
Belügy és alkotmányügyek	692
Kultúra, média, sport	523
Oktatásügy	357
Alapítványok, karitatív területek	75
Államkincstár	67
Statisztika	61
Miniszterelnöki Hivatal	23

10. ábra: A Nagy-Britanniában végzett állapotfelmérés eredménye, adatok millió euróban

A csökkentés során **nem állapítottak meg ágazat specifikus célokat**, az összes minisztériumnak 2010-ig 25 százalékkal kellett mérsékelnie az adminisztratív terheket - azóta pedig további 2% tehercsökkentést sikerült elérni.

A fentiekén túlmenően **létrehoztak egy a minisztériumok közös kezelésben lévő internetportált, amelyen az adminisztratív terhek leépítésével kapcsolatos javító és költségcsökkentő javaslatokat lehetett tenni.** A kormánynak a javaslatokra 90 napon belül választ kell adnia. A portálon nyilvánosságra hozzák az összes javaslatot és az arra adott kormányválaszt.

A tehercsökkentési programot a 2.700 munkatárssal dolgozó BIS koordinálja, amelyen belül egy 2005. óta lényegében változatlan szakértői testület, a Better Regulation Executive játsza a meghatározó szerepet a célok kijelölésében és a monitoring vonatkozásában. A kezdeményezés sikerességében kiemelkedő szerepe van a vállalkozói szektorral intézményesített együttműködésnek, amelynek fő letéteményese a független ellenőrző és hitelesítő funkciókat ellátó Better Regulation Strategy Group.

Nagy-Britanniában az egyszerűsítési folyamat **súlyponti kérdése a dereguláció,** azaz a beszámolási kötelezettségek csökkentése és egyszerűbbé tétele, ami az állapotfelmérés keretében feltárt nagy számú beszámolási kötelezettség figyelembe vételével teljesen indokolt. Ehhez járul a jelentős mértékű kockázatalapú szabályozási megközelítés eredménye is ("**Risk, Responsibility and Regulation - whose risk is it anyway**"). További súlyponti téma IT-megoldások bevezetése és ezzel összefüggésben az adatok hatékonyabb felhasználása (*Data-Sharing*), valamint a folyamatok optimalizálása.

Az új szabályozásokat a Regulatory Policy Committee vizsgálja meg a célszerűség és az adminisztratív tehercsökkentési elvárásoknak való megfelelés céljából (a lehetséges osztályzatok: nem megfelelő, kiegészítéssel megfelelő, megfelelő). Az nem, vagy csak korlátozottan kielégítőnek ítélet előterjesztésekre vonatkozóan a bizottság közvetlenül a politikai döntéshozók, illetve a miniszterelnök irányában élhet jelzéssel.

A jogalkotás vonatkozásában két fontos alapelv került rögzítésre, amely az adminisztratív tehercsökkentési folyamatokat orientálja:

- „one in – one out” – nem hozható addig újabb, a vállalkozásokra adminisztratív tehernövekedést eredményező (sőt: bármilyen hatással bíró) jogszabály, amíg nem kerül sor ugyanolyan mértékű csökkentésre a jelenleg meglévő hatások szintjére vonatkoztatva.
- sunset clauses – a jogszabály hatályba lépését követő öt éven belül minden jogszabály eredményessége utólagos hatásvizsgálat keretében ellenőrizendő, ennek meg nem történte esetén a jogszabály automatikusan hatályát veszti.

A micro- és kisvállalkozásokra nem fogadható el továbbá a következő három évben semmiféle szabályozás, valamint 2011. áprilisában megkezdődött a teljes vállalkozói szabályozásmennyiség (21.800) áttekintése, és deregulációs szempontú vizsgálata. A kezdeményezés eredményességét rontja ugyanakkor, hogy egyes – a vállalkozói működés szempontjából meghatározó – jogterületek vonatkozásában a fenti korlátozások nem érvényesülnek (pl. adózás).

Adminisztratív terhek csökkentése Szlovákiában – Projekt Singapur

Juraj Miškov szlovák gazdasági miniszter 2011. június 6-án jelentette be azt az átfogó intézkedéscsomagot (*Projekt Singapur* néven), amelynek célja, hogy a foglalkoztatás, a beruházások és a kis- és középvállalkozások fejlődése szempontjából Szlovákia vállalkozói környezete biztosíthassa a legversenyképesebb feltételeket Közép-Európában. A *Projekt Singapur* 100 millió eurós (vagyis kb. 27 milliárd Ft-os) tehercsökkentést tűz ki célul.

A program fő jellemzői az alábbiak:

- A program a szlovák GDP kb. 1%-ára (kb. 0,66 milliárd euróra) becsülhető jelenlegi adminisztratívteher-szint 100 millió euróval való csökkentését tűzi ki célul. A már jelenleg is viszonylag alacsony teher miatt a vállalkozók közvetlen költségeinek csökkentése mellett a program célja a vállalkozások fejlődését támogató környezet és a piaci szereplők közérzetének javítása is.
- A program 87 konkrét intézkedést fogalmaz meg, amelyek egy részét 2011 végéig, az átfogó szerkezetátalakítást igénylőket 2013 közepéig hajtják végre.
- A 87 intézkedés jelentős része csak kisebb vállalkozói „irritáció” csökkentésére alkalmas, vagy a lakosságot érintő eljárások egyszerűsítését célozza.
- A fajsúlyosnak mondható, kiemelt intézkedések:
 - adóbevallások radikális formai egyszerűsítése
 - minimumtőke nélküli cégalapítás lehetősége
 - tűz és munkavédelmi előírások csak kockázatos tevékenységekre lesznek vonatkozathatók
 - az építési engedélyezések vonatkozásában 30 napos határidőt tesz általánossá
 - adó-visszatérítési határidők felülvizsgálata, a nem problémás adófizetők esetében azonnali visszatérítés
 - az összeghatárok emelésével a lehető legtöbb cég esetében biztosítani azt, hogy csak negyedévente, vagy évente terhelje őket ÁFA bevallási és befizetési kötelezettség (*Az utóbbi két intézkedésnek jelentős, a költségvetés likviditására gyakorolt hatásai lehetnek.*)
 - több fizetési tranzakció teljesíthetősége az állam felé egyetlen utalással 2012-től
 - hatóságok közötti adatcsere elősegítése (egy adatot csak egy központi szerv kezelhet)
 - kötelező foglalkozás egészségügyi (üzemorvosi) előírások megszüntetése a kockázatmentes munkahelyeken
 - a cégalapításhoz szükséges idő 2012. január 1-jétől a jelenlegi 5-ről 2 napra csökkenne
- A program végrehajtását a rendelkezésre álló információk szerint széles körű politikai és igazgatási összefogás alapozza meg, amelynek érvényesítése kulcskérdés lehet a végrehajtás szempontjából. A miniszterelnök személyes felelősségű

kezdeményezésként aposztrofálta a programot, amely deklarálta a kiemelt figyelmét élvező.

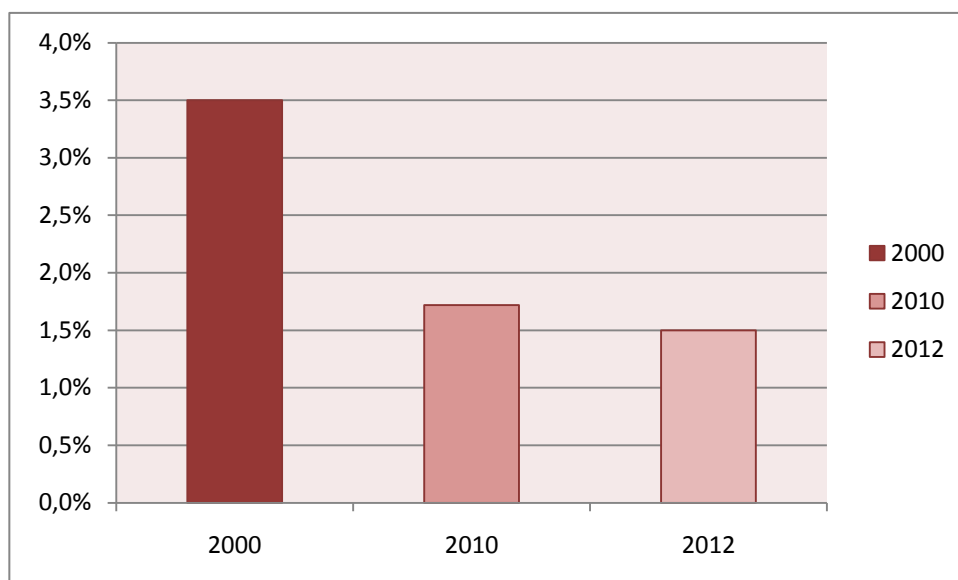
- A program átfogó jellegű a tekintetben, hogy nem pusztán a már meglévő joganyag egyszerűsítését tűzi célul, hanem részletes előzetes hatásvizsgálatok készítését teszi kötelezővé minden tárca számára a terhek újratermelődésének megakadályozása érdekében. Ennek szervezeti és módszertani keretei azonban egyelőre nem ismertek.
- A szlovák programot egy 180 adatszolgáltatási kötelezettségre vonatkozóan (az Európai Bizottság és a tagállamok többsége által használt Standard Cost Modell módszertan alapján) végrehajtott költségfelméréssel alapozták meg.

A belga Kafka-Program - az egyik legsikeresebb kezdeményezés az adminisztratív tervek csökkentésére

A mindenkori belga kormány a minőségi jogalkotás keretén belül több mint egy évtizede elkötelezett támogatója a valós társadalmi és gazdasági célt nem szolgáló állami előírások visszaszorításának. A kormányzat által 2000-ben indított kezdeményezés egyaránt magába foglal:

- az adminisztratív terhek gyors és rövid távon érezhető csökkentését eredményező intézkedéseket;
- hosszabb távú, az igazgatás működését szisztematikusan átalakító közigazgatás fejlesztési gyakorlatok végrehajtását;
- az állampolgárok, a civil szektor, valamint a vállalkozások adminisztratív teher szintjének alakulását nyomon követő mechanizmusokat;
- a meglévő és újonnan létrejövő szabályozások számának, és az általuk generált vállalkozói ráfordításszint nettó csökkenését kiszámíthatóan biztosító folyamatokat.

A Program elnevezése nem minden alap nélküli annak a szemléletnek a megtestesítését, amely célt képvisel: az igazgatási működés emberektől, a közösségi érdektől eltávolodott jellegének a megváltoztatását, a minden érintett számára értéket képviselő állam képének megteremtését. Mi sem példázza ezt hitelesebben a 2003-ban létrehozott azt a Kafka pontnál, amelyhez minden állampolgár, vállalkozó vagy éppen közigazgatási dolgozó elküldhette azokat az ötleteit, amelyek az ügyfelek igényeit a lehető legteljesebb mértékben kiszolgáló igazgatás megteremtését szolgálják. A beérkezett mintegy 20.000 javaslatot a programban dolgozók áttekintették, és mindegyik megvalósíthatóságát részletesen megvizsgálták – ezen gyakorlat tükrözi leginkább azt a mentalitást és szakmai elhivatottságot, amely a programon dolgozókat jellemzi.

11. ábra - a vállalkozói adminisztratív terhek szintje a GDP %-ában

A program hatásaként messze sikerült túlszárnyalni a 25%-os tehercsökkentési vállalást – 2008. óta Belgium már a második 25%-os tehercsökkentési vállalása megvalósításán dolgozik.

Míg a szövetségi kormányzat és a flamand régió elsősorban az ad-hoc, de kiemelt jelentőségű feladatok és tehercsökkentési intézkedések végrehajtására helyezte a prioritást, a vallon régió a vállalközi környezet szisztematikus megismerésére törekszik számszerűsítve és pontos mérésekkel alátámasztva az egyes intézkedéseket. E két módszertan kiemelt eredményességgel támogatja egymást, hiszen az SCM mérésekkel támogatott intézkedések megfelelő alapot jelentenek nagyobb ívű, kiemelt politikai támogatást igénylő feladatok igazolásához. A terhek mérésére külön szervezeti egység jött létre (Measuring Office) 2007-ben a rendszeresen sor kerül, amellyel mind a szisztematikus, mind a hosszabb távú grandiózusabb javaslatok eredményessége nyomon követhető.

Ezen szervezeti egység a többi kormányzati szervtől viszonylagos elszigeteltségben működő ügynökség része (Administrative Simplification Agency – ASA), amelyet egy helyettes államtitkári rangban lévő személy tölt be (2008-ig az adminisztratív tehercsökkentés ezen emblemikus figurája Vincent Van Quickenborne volt, aki később miniszterként volt felelős többek között az adminisztratív tehercsökkentésért is). Az ő személyéhez kapcsolódik az egész adminisztratív tehercsökkentési kezdeményezés, vezeti a szakmai munkát és reprezentálja a kormányzat egészének támogatását bíró feladatot. Kiemelten kerüli ugyanakkor a szervezet a politikai elköteleződést, a szakmai munka és a politikai elvárások bármilyen keveredését – az adminisztratív tehercsökkentés feladata elsősorban közigazgatás fejlesztési mintsem politikai agenda, amelynek szükségességét és intézkedéseit a politikán felül álló közmegegyezés rögzíti, egyben a módszertani megalapozottság hitelesíti mind céljaiban, mind eredményeiben.

Ezen szisztematikus módszertani működés tette lehetővé az adminisztratív terhek alakulására vonatkozó ún. Kafka teszt bevezetését, amelynek keretében a többi hatásvizsgálattól elkülönítve a tárcáknak meg kell vizsgálni a jogszabály előkészítése során: növeli vagy csökkenti az adminisztratív terheket az előterjesztés. A méréseket a Measuring Office hagyja jóvá és követi nyomon a jogszabálytervezet megszületésétől az elfogadásáig – ha a tehernövekedés túlzó, az ASA az előterjesztés elfogadását megakaszthatja mindaddig, amíg optimális megoldás, vagy annak híján végső esetben hasonló mértékű tehercsökkentési javaslat nem születik. ASA politikai szerepkörének korlátozott volta miatt azonban ezen jogkörével jellemzően nem, vagy csak a politikai alkuk által meghatározott mozgástérben képes élni.

Az egységes arculatú kommunikáció a Program fő erőssége: az általa előkészített éves akciótervekről az ASA rendszeres és közérthető a kommunikációt tesz közzé. Ennek fókuszában nem a célok, hanem az eredmények állnak: az éves akciótervek alig kapnak figyelmet, az érintettek elsősorban az eredmények alapján ítélik meg a program sikerességét. Ennek megfelelően a kommunikáció:

- tervezhető (az éves előrehaladási jelentések közérdeklődésre tartanak számot, jólőre várt kormányzati anyagok),
- profil-tiszta; és
- messze esik a sikerpropaganda látszatától (szemlélet: nem arról írni mit tervezünk, hanem hogy mit értünk el). Ellenkezőleg: a mérési eredmények alapján igazolja a tényleges tehercsökkentést, gyakorlati példák és esettanulmányok alapulvételével.

Ezen kommunikációs gyakorlat kiemelten elismertté tette a programot az érintettek körében, biztosítva a támogatásukat – a legjobb marketinggel támogatott adminisztratív tehercsökkentési kezdeményezéssé emelve a Kafka Programot az EU-ban.

Az állampolgárok bürokratikus eljárásainak egyszerűsítését elsőként célul tűző program az igazgatás támogatását egy sajátos eszközzel biztosította: keretet teremtett az igazgatás adminisztratív terheinek csökkentéséhez is – a központi igazgatás terén a politikai és kormányzati események okán igazi áttörést azonban nem sikerült elérni. Az 589, jellemzően kis önkormányzat működési és igazgatási költségeinek, valamint és az általuk végzett tevékenységből fakadó vállalkozói ráfordítások egyszerre történő csökkentését célzó javaslatok végrehajtása a következő évek kiemelt feladata lesz.

A permanens kormányválság azonban a Kafka Program vonatkozásában is érezte hatását – az előrehaladást biztosító intézkedések tervezése és monitoringja az ASA működésével párhuzamosan lényegében megállt 2010 óta, komoly versenyképességi hátrányt okozva ezáltal Belgiumnak az e téren elsőszámú versenytársnak számító angol és holland üzleti környezetfejlesztési törekvésekkel szemben.

Portugália – SIMPLEX Program

A portugál kormány Simplex programja egyike az országban elindított átfogó közszféra reformoknak, amelynek fókuszában az adminisztrációcsökkentés és az e-kormányzásból adódó lehetőségek minél hatékonyabb kihasználása áll. A 2006 óta indított programsorozat célja vonzó üzleti környezet kialakítása, amelynek érdekében mind az állampolgárok, mind pedig a vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások és a jogszabályi környezet minőségének javítására törekszik a kormányzat.

Az első SIMPLEX program 2006-ban indult, amelyet további intézkedéseket tartalmazó programok követtek 2007-ben és 2008-ban is. Az első program kialakítása sikeres kezdeményezés volt, amely a leginkább sürgős és szembetűnő problémákra koncentrált, az intézkedések vagy területek közötti prioritizálás szempontja kevésbé érvényesült. Ez a megközelítés együttesen az eredményorientált politikai megközelítéssel jelentős kezdeti lendületet jelentett a program számára. Simplex egyszerre jól ismert és elismert programmá vált, amely egy azonnal felismerhető márkanév is jelentett.

Az OECD értékelése alapján „a Simplex kiemelkedő kezdeményezés – egyedülálló az OECD tagállamai között – erős politikai támogatással célozza a a portugál közszektor egyszerűsítését és szolgáltatásai színvonalának javítását.”¹⁰

A program tartalmának, az intézkedések listájának összeállítása során két szempont játszott kiemelt szerepet:

- Kezdeményezések, amelyek a gazdaság és az állam által nyújtott szolgáltatások legfontosabb problémáinak megoldására irányulnak.

¹⁰ OECD (2008)

- A teljes igazgatás mielőbbi kultúraváltását elősegítendő az intézkedések egy része minden alkalommal minisztériumok, ügynökségek, hatóságok részéről kezdeményezett javalsatokra épül, amelyek készek részt venni az átalakulási folyamatban.

Támogató hálózat kiépítése:

A programok kidolgozása során a portugál kormány törekszik arra, hogy minél szélesebb körben vonjon be résztvevőket és javaslatokat:

- Simplex Idea Award: lehetőség a köztisztviselők számára, hogy egyszerűsítési javaslatokat tegyenek, amelyek az adott évi programban szerepelnek.
- Konzultációs folyamat: állampolgárok, piaci szereplők és vállalkozó szervezetek bevonásával, konkrét intézkedési javaslatok összegyűjtése.
- Simplex Autárquico: 2008-tól az önkormányzatok, a központi kormányzattal partnerségben közös egyszerűsítési programot dolgoztak ki.

A program végrehajtásának szervezeti-intézményi jellemzői:

A kormányzaton belül a bürokrácia csökkentése, illetve az elektronikus közigazgatás közvetlenül a miniszterelnökhöz tartozik, a Simplex program végrehajtásáért a miniszterek tanácsát elnöklő miniszter (kormányzati koordinációért felelős) felügyeli, akinek közvetlen felelősséggel tartozik a programok koordinálását, monitoringját végző igazgatási modernizációért felelős államtitkár. A kormányzati munkát az Igazgatás modernizációjáért felelős hivatal támogatja, amelynek feladata a közszféra reformját érintő átfogó kezdeményezések végrehajtása.

Simplex teszt:

Az adminisztratív terhek csökkentését célzó programok mellett a portugál rendszer kulcseleme a jogalkotási folyamatba épített ellenőrzési pont, amelynek célja, hogy megakadályozza vagy felhívja a figyelmet olyan jogszabálytervezetek elfogadására, amelyek az állampolgárok vagy a vállalkozások számára jelentős adminisztratív tehernövekedéssel járnának. A teszt nagy hangsúlyt fektet továbbá annak értékelésére, hogy a javaslat milyen viszonyban az e-közigazgatás eszközeivel, mennyiben használja ki az abból adódó lehetőségeket, illetve vizsgálja a jogszabály-javaslatot a szabályozási környezet bonyolultsága szempontjából, illetve elemzi a szabályozás alternatíváit jelentő megoldásokat is (de-reguláció, önszabályozás). A teszt 2006-os pilot bevezetését követően mostanra széles körben elfogadott, standard eljárássá vált, amelyet a Miniszterek Tanácsa (kormány) elé kerülő minden jogszabálytervezetre vonatkozóan el kell végezni.

A teszt jelenleg használt változata négy részből áll¹¹:

1. Adminisztratív terhek azonosítása– a javaslat eredményeként növekszik-e a terhelés, milyen módon illetve annak vizsgálata, hogy milyen alternatív megoldások léteznek.
2. Adminisztratív költségek értékelése – a felmerülő új költségek számszerűsítése az SCM modell egy módosított változatára épülő módszertan alapján.
3. E-közigazgatási gyakorlatok értékelése – a bevezetésre javasolt intézkedés vizsgálata az elektronikus közigazgatás prioritásai és jó gyakorlatai szempontjából (eljárások és űrlapok elektronizálása, államigazgatáson belüli információ-megosztás)

¹¹ OECD (2010)

4. Egyszerűsítési lehetőségek értékelése – a jogszabályrendszer egyszerűsítésének és egységesítéseinek szempontjait érvényesíti, rákényszerítve a jogszabályalkotót, hogy az intenzív, nagylélegzetű jogalkotási folyamat eredményeképpen létrejövő szabályozás rendszerezett, racionális formában jelenítse meg.

A Simplex programok intézkedései

A 2006, 2007 és 2008 során kidolgozott három SIMPLEX program összesen 757 intézkedést tartalmaz, amelyből a vállalkozásokra vonatkozó néhány jellemző példát emeltünk ki az alábbiakban:

Kiemelt kezdeményezések:

„**On-the-Spot Firm**” – cégalapítás kevesebb, mint egy óra alatt (Egyetlen helyen, bármilyen nyomtatványok kitöltése nélkül elintézhető cégalapítás, amelyet a közigazgatás szereplőinek belső információcseréje és együttműködése tesz lehetővé.

„**On-line Firm**”- vállalkozás alapítás lehetősége online, otthonról vagy az irodából (Egy elektronikus szolgáltatási azonosító segítségével a vállalkozásalapításhoz szükséges minden lépés elvégezhető online, és a program a vállalkozási további tevékenysége során is számos elektronikus szolgáltatást tesz elérhetővé.)

Céginformáció egyszerűsített benyújtása – minden pénzügyi és számviteli adatközlési kötelezettség teljesítése egyetlen lépésben, felváltva a korábbi gyakorlatot, amikor a vállalkozások külön-külön szolgáltatott adatokat az adóhatóság, statisztikai hivatal, cégbíróság és központi bank számára.

További intézkedések:

- Egyszerűsített építési engedélyek
- Előre kitöltött elektronikus adóbevallás – az adóhatóságnál rendelkezésre álló információkat előzetesen tartalmazza.
- Egyszerűsített tűzvédelmi előírások épületekhez.
- Export nyilatkozatok elektronikus benyújtása
- Nyugdíj és egyéb szociális juttatások elektronikus igénylése
- Elektronikus szolgáltatások bortermelők számára („Winegrowing online”)
- Hulladék nyilvántartások elektronizálása
- Import ÁFA bevallásához kapcsolódó adminisztráció elektronizálása és egyszerűsítése

Adminisztratív terhek felmérése Dániában

Dániában az elmúlt években jelentős erőfeszítéseket tettek a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése érdekében, amelynek eredményeképpen 2001 óta sikerült 9,7 százalékkal csökkenteni az adminisztratív terheket.

2004 augusztusától 2006 márciusáig tartott az Standard Cost Model-en alapuló állapotfelmérés. A bürokráciaköltségek felméréseért a Pénzügyminisztérium és a dán Commerce and Companies Agency (DCCA) - a Gazdasági Minisztérium egyik hatósága - volt a felelős. Dániában összesen 15 minisztériumot vontak be az állapotfelmérésbe. 1 100 esetben került sor a vállalatok kikérdezésére, amelyek több mint 90 százaléka helyszíni interjú keretében történt. Felmérték 263 törvény és 1 100 rendelet bürokráciaköltség-vonzatát, de kimaradtak a felmérésből azok a szabályozások, amelyek évente 100 óránál kevesebb adminisztratív terhet okoztak.

Az állapotfelmérés során 5 279 beszámolási kötelezettséget és 14 546 adatszolgáltatási előírást tártak fel. Mindez a vállalatoknál összesen 4,3 milliárd euró költséget okozott, ami a GDP körülbelül 2,2 százalékának felelt meg.

12. ábra: Az állapotfelmérés eredménye szakminisztériumok alapján (Md.euró)

Gazdaság	1004
Pénzügy	1081
Család és Fogyasztásügy	932
Munkaügy	532
Környezetvédelem	137
Mezőgazdaság és Élelmezésügy	129
Igazságügy	93
A többi 8 minisztérium	125

2001-ben Dánia célul tűzte ki, hogy 2010-ig a bürokráciaköltségeket (nettó) 25 százalékkal mérséklék. A cél elérése érdekében elsősorban a fent említett hét költségkötő minisztérium áll a figyelem középpontjában, amelyek mindegyikét 25 százalékos bürokráciaköltség-csökkenésre kötelezték.

A bürokráciaköltségek felmérése (aktualizálása) a Pénzügyminisztérium és a DCCA felelősségi körébe tartozik. A DCCA felel az új törvények bürokráciaköltségekre gyakorolt hatásának értékeléséért is.

Az egyszerűsítési intézkedéseket is úgynevezett vegyes bizottságokban (Mixed Committees) dolgozták ki, amelyekben részt vettek a vállalkozások és a szakmai szövetségek képviselői. A vegyes bizottságokat azok a hatóságok vagy minisztériumok vezették, amelyek területén az egyszerűsítési intézkedéseket ki kellett dolgozni.

7. Irodalomjegyzék

Barrell, Ray – Kirby, Simon (2007): Notes on the Lisbon process: An analysis of the impacts of reaching the Lisbon targets for skills, R&D and the administrative burden in the European Union. European Commission DG ENTR. Industrial Policy and Economic Reform Papers No. 7.

BERR (2008): Impact of regulation on productivity. BERR Occasional Paper No. 3. September 2008.

Crafts, Nicholas (2006): "Regulation and Productivity Performance," *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press, vol. 22(2), pages 186-202, Summer.

Csernenszky László – Szepesi Balázs: A könyvvizsgálati értékhatár újabb emelésének várható hatásai. *Számvitel – Adó – Könyvvizsgálat*, 53. évfolyam, 2011/5, 217-221 oldalak

Deloitte (2009): Áttekintő vizsgálat az államigazgatási szabályozásból fakadó vállalkozói adminisztratív terhek teljes köréről, illetve egyes fókuszterületekkel kapcsolatosan részletes felmérések elkészítése. Zárótanulmány az NFGM részére. 2009. június 2.

Egyszerű Állam konzultáció összefoglaló (2011): Egyszerű állam: az adminisztrációs terhek csökkentése a valósághoz igazodó szabályozásért és a versenyképes magyar vállalkozásokért - A rendezvényeken beérkezett javaslatok összesítése

Institute for Management Development: IMD World Competitiveness Yearbook 2011

Kox, Henk (2005): Intra-EU differences in regulation-caused administrative burden for companies. *CPB Memorandum* No. 136. rev 1. December 2006. CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

Loayza, Norman V. – Oviedo, Ana Maria – Servén, Luis (2004): Regulation and macroeconomic performance. World Bank, Policy Research Working Paper Series, No. 3469

Roeger, Werner – Varga János – Veld, Jan in't (2008): Structural Reforms in the EU: A simulation based analysis using the QUEST model with endogenous growth. *European Economy – Economic Papers, Working paper*

Tang, Paul – Verweij, G. (2004): Reducing the administrative burden in the European Union. *CPB Memorandum* No. 93. CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.

Interneten elérhető források

Better Regulation Executive - Review of the Regulatory Reform Act (2001)
<http://www.bis.gov.uk/files/file44510.pdf> (letöltés időpontja 2011.09.16)

Department for Business, Enterprise & Regulatory Reform – Next Steps on Regulatory Reform (2007), <http://www.bis.gov.uk/files/file44370.pdf> (letöltés időpontja 2011.09.16)

Doing Business 2011 – Magyarország:

<http://www.doingbusiness.org/~media/FPKM/Doing%20Business/Documents/Profiles/Country/DB11/HUN.pdf> (letöltés időpontja 2011.09.09)

Doing Business 2011:

<http://www.doingbusiness.org/~media/FPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB11-FullReport.pdf> (letöltés időpontja 2011.09.09)

Egyszerű Állam konzultáció honlapja – www.egyszeruallam.hu

IMD World Competitiveness Yearbook 2011 – Eredmények:

<http://www.imd.org/research/publications/wcy/World-Competitiveness-Yearbook-Results/#/> (letöltés időpontja 2011.09.13)

Verseny az egész világ? – Gazdasági versenyképesség és társadalmi jólét. Chikán Attila előadása a Mindentudás Egyetemén (2011.03.04.): <http://mindentudas.hu/elodasok-cikkek/item/2527-verseny-az-egesz-vilag?—gazdasagi-versenykepesség-és-társadalmi-jólét.html>

Világbank (2007): Review of the Dutch Administrative Burden Reduction Programme, <http://www.doingbusiness.org/~media/FPKM/Doing%20Business/Documents/Special-Reports/DB-Dutch-Admin.pdf> (letöltve: 2011. 05.06.)

Világbank (2011): Doing Business 2011 – Making a Difference for Entrepreneurs, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2011/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

WEF Global Competitiveness Report 2011-2012:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf (letöltés időpontja 2011.09.09)

What is SIMPLEX? (A portugál kormány ismertető, összefoglaló anyaga.), <http://www.simplex.pt/downloads/whatissimplex.pdf> (letöltés időpontja 2011.09.09)

World Economic Forum: The Global Competitiveness Report 2011-2012:

<http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012> (letöltés időpontja 2011.09.16.)

Ajánlott irodalom

HÉTFA Kutató intézet (2010): Jó Kormányzás Program II. – Az adminisztrációs terhek meghatározása és mérési módszerei, <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

HÉTFA Kutató intézet (2010): Jó Kormányzás Program – III.Nemzetközi felmérések adminisztratív terhekről, <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

HÉTFA Kutató intézet (2010): Jó Kormányzás Program – IV.Az adminisztratív terhek Magyarországon, <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

HÉTFA Kutató intézet (2010): Jó Kormányzás Program V. – Nemzetközi bürokrácia csökkentési gyakorlatok, <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Dr. Szerb László, Dr. Ulbert József (2007): Vállalkozásbarát adórendszer - Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Budapesti Corvinus Egyetem , Pénzügyi Számvitel Tanszék (2007): Tanulmány a számviteli és az adózási adminisztráció egyszerűsítéséről , <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

OECD (2009): Overcoming Barriers to Administrative Simplification Strategies – Guidance for Policy Makers, <http://www.oecd-ilibrary.org/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

OECD (2011): Administrative Simplification in Poland – Making Policies Perform, <http://www.oecd-ilibrary.org/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

OECD (2010): Better Regulation in Europe: Portugal 2010, , <http://www.oecd-ilibrary.org/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Redtape Challenge – A brit kormány kezdeményezésének honlapja (angol), <http://www.redtapechallenge.cabinetoffice.gov.uk/home/index/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

One in, one out – A brit kormány egyszerűsítési intézkedés csomagja (angol), <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Miért bonyolult az adminisztráció egyszerűsítése? – az OECD online olvasható [tanulmánya](#) (angol) <http://egyszeruallam.hu/dokumentumtar/> (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Kafka kezdeményezés – A belga kormány kezdeményezésének honlapja (francia, holland),
<http://www.kafka.be/>, (letöltés időpontja 2011. 09. 16.)

Mellékletek

1.sz. mellélet – Áttekintés az ismertebb versenyképességi rangsorokról

A következőkben röviden bemutatjuk az ismertebb nemzetközi versenyképességi rangsorok fő jellemzőit, illetve részletesebben ismertetjük Magyarország pozícióját az egyes rangsorokon belül.

IMD World Competitiveness Yearbook

A lausanne-i székhelyű IMD (Institut für Management-Entwicklung) vezetőképző és gazdaságtudományi intézet évente publikálja *World Competitiveness Yearbook* című kiadványát. A 2011. évi kiadvány 59 országot rangsorol versenyképességük szerint, összesen több mint 300 indikátor alapján. Az indikátorok kétharmad részben hivatalos statisztikai adatokon, egyharmad részben pedig az IMD szakértőinek felmérésein alapulnak.

A több mint 300 indikátor **négy pillérbe** sorolható:

- **gazdasági teljesítményt** mutató indikátorok
Ebbe a kategóriába tartoznak az egyes ország gazdasági méretére, növekedésére, külkereskedelmi teljesítményére, nemzetközi befektetési pozíciójára, munkaerőpiacára és árszínvonalára vonatkozó indikátorok.
- **kormányzati hatékonyságot** mutató indikátorok
Ebbe a kategóriába tartoznak a közpénzügyekre, a fiskális politikára, az állami intézményi keretekre, az üzleti szabályozási környezetre és a társadalmi keretekre vonatkozó indikátorok.
- **vállalati hatékonyságot** mutató indikátorok
Ebbe a kategóriába tartoznak a termelékenységre, a munkaerőpiacra, a pénzügyi piacokra, a menedzsment képességekre és az értékekre, attitűdökre vonatkozó indikátorok.
- **infrastruktúra fejlettségét** mutató indikátorok
Ebbe a kategóriába tartoznak az alapvető infrastruktúrára, a technológiai, a kutatási infrastruktúrára, az egészségügyre és a természeti környezetre, valamint az oktatásra vonatkozó indikátorok.

Az IMD minden egyes indikátor vonatkozásában leképezi a vizsgált országok rangsorát, és az egyes indikátorok rangsorának átlagából képezi a négy pillér szerinti rangsort, és azok átlagából pedig az összesített rangsort.

Az IMD rangsor legelején hagyományosan az USA, angolszász országok (Ausztrália, Kanada), távol-keleti „miniállamok” (Szingapúr, Hong Kong, Tajvan) és néhány fejlettebb európai ország (Svájc, Svédország) állnak; az Európai Unió tagállamai közül jellemzően csak a skandináv országok, Németország, Hollandia és az Egyesült Királyság tartoznak a legjobb 20 közé. A kelet-közép-európai régió éllovasa Csehország (30. hely 2011-ben).

A legfrissebb, 2011 májusában megjelent rangsorban **Magyarország a 47. helyen szerepel**, ami az EU-n belül a 19., a kelet-közép-európai EU-tagállamok körében pedig az 5. helynek felel meg. A négy pillér közül Magyarország helyezése az infrastruktúrát tekintve a legjobb (35. hely) és a kormányzati hatékonyságot tekintve a legrosszabb (52. hely). Az egyes indikátorok szintjén Magyarország kifejezett erősségének számít többek között külgazdasági nyitottságra utaló több mutató (első 10 között), a vállalkozásalapításhoz szükséges idő rövide (4. hely), az alacsony fajlagos munkaerőköltség a feldolgozóiparban (7.) és az oktatásban a tanárok diákokhoz viszonyított magas aránya (6.). A legfontosabb gyengeségek közül a kedvezőtlen makrogazdasági folyamatokra utaló indikátorok mellett többek között a szürkegazdaság magas arányát (57. hely), a kormányzat alacsony transzparenciáját (56.), az adóelkerülést (54.), illetve a versenyképesség és a globalizáció elleni társadalmi attitűdöt (59. és 58. hely) érdemes kiemelni. (Utóbbival kapcsolatban érdemes külön is felhívni a figyelmet arra, hogy a megkérdezett vállalati vezetők szerint **a társadalmi értékek az összes vizsgált ország közül Magyarországon támogatják legkevésbé a versenyképességet**).

World Economic Forum Global Competitiveness Index

A World Economic Forum (WEF) évente megjelenő, *Global Competitiveness Report* című jelentése összesen 110 mutatószám alapján rangsorolja az egyes országokat (jelenleg 142 országot). Az indikátorok többsége ebben az esetben is vállalati felméréseken alapul.

A 110 mutatószám **12, a versenyképesség legfontosabb tényezőit lefedő pillérbe** kerül besorolásra, amelyek közül az első öt az alapvető makrogazdasági feltételeket, a második öt a hatékonyságjavító tényezőket, az utolsó kettő pedig az üzleti és innovációs tényezőket összesíti.

- **intézmények**
Ebbe a kategóriába tartoznak az általános szabályozási és intézményi környezetre vonatkozó indikátorok.
- **infrastruktúra**
Ebbe a kategóriába tartoznak a közlekedési és távközlési infrastruktúrára, illetve az energiaellátásra vonatkozó indikátorok.
- **makrogazdasági környezet**
Ebbe a kategóriába tartoznak a makropénzügyi egyensúlyra (pl. államháztartási hiány, államadósság, infláció, kamatszint) vonatkozó indikátorok.
- **egészség és közoktatás**
Ebbe a kategóriába tartoznak az általános egészségi állapotra és az alapfokú oktatásra vonatkozó indikátorok.
- **felsőoktatás és képzés**
Ebbe a felsőoktatási és a felnőttképzési rendszerre vonatkozó indikátorok.
- **árupiacok hatékonysága**
Ebbe a kategóriába tartoznak többek között a piaci verseny intenzitására, az általános adószintre, a vállalkozásalapításra és a piaci belépési korlátokra és a külkereskedelmi korlátozásokra vonatkozó indikátorok.
- **munkaerőpiac hatékonysága**

Ebbe a kategóriába tartoznak a szakszervezeti képviselőre, a bérugalmasságra, a munkaerő-piaci szabályozás merevségére, a munkaerő-felvétel és -elbocsátás szabályozására vonatkozó indikátorok.

- **pénzügyi piacok fejlettsége**

Ebbe a kategóriába tartoznak többek között pénzügyi szolgáltatások fejlettségére és elérhetőségére, a hitelhez való hozzáférésre, a tőzsde fejlettségére, a kockázati tőke elérhetőségére és a bankszektor stabilitására vonatkozó indikátorok.

- **technológiai felkészültség**

Ebbe a kategóriába többek között a nemzetközi technológiatranszferre és a szélessávú internet elérhetőségére vonatkozó indikátorok.

- **piacméret**

Ebbe a kategóriába tartoznak a nemzetközi és hazai piacok méretére vonatkozó indikátorok.

- **vállalati működés kifinomultsága**

Ebbe a kategóriába tartoznak a vállalati szektor működésének kifinomultságára (pl. klaszterek, elosztási módszerek, helyi beszállítók, értéklánc mélysége) vonatkozó indikátorok.

- **innováció**

Ebbe a kategóriába tartoznak többek között a tudományos kutatási infrastruktúrára, a vállalati K+F-ráfordításokra, a vállalatok és egyetemek közötti együttműködésre, a mérnökök és tudományos kutatók elérhetőségére vonatkozó indikátorok.

WEF rangsor elején hagyományosan Svájc, távol-keleti országok (Szingapúr, Japán, Hong Kong, Tajvan), skandináv államok (Svédország, Finnország, Dánia), angolszász országok (USA, Kanada, Egyesült Királyság), Németország és Hollandia állnak. A kelet-közép-európai régió belül Észtország áll a legjobb helyen (33. hely 2011-ben).

A 2011 szeptemberében megjelent rangsorban **Magyarország az 48. helyen áll**; ez az EU-országok rangsorában a 19., és a kelet-közép-európai tagállamok körében is csak az 5. helyet jelenti (a visegrádi országok közül egyedül Szlovákiát előzzük meg, Csehországtól és Lengyelországtól viszont jelentősen elmaradunk). A 12 pillér közül Magyarország teljesítménye az innováció (34. hely) és a technológiai felkészültség (36.) tekintetében a legjobb, míg az intézmények (73.) , a vállalati működés kifinomultsága (69.) és a makrogazdasági környezet (67.) tekintetében a legrosszabb. Az egyes indikátorok szintjén Magyarország kifejezett erősségének számít többek között a magas közép- és felsőoktatási beiskolázási arány, a vállalkozásindítás egyszerűsége, a külgazdasági nyitottság és a kutatóintézetek minősége. A legfontosabb gyengeségek közül a magas államadóságot (124.), a pazarló közkiadásokat (115.), a magas szabályozási terheket (135.), a politikusok iránti bizalmatlanságot (130.) és a magas adószintet (131.) kell kiemelni.

A Magyarország 2011. évi teljesítményét bemutató országértékelést külön mellékeljük.

Világbank Doing Business

A Világbank Ease of Doing Business című, évente összeállított felmérése a vállalati működést érintő adminisztratív terheket összesíti a vállalati működés különböző területein. A felmérés egy hipotetikus vállalkozás vonatkozásában, konkrét, számszerűsíthető mutatók alapján

értékeli a szabályozás minőségét, illetve a szabályozottság szintjét. A Doing Business felmérés keretében a Világbank jelenleg 183 országot, illetve térséget rangsorol.

A felmérés a vállalati működős szabályozási környezetét **kilenc területre** osztva vizsgálja:

- **vállalkozásindítás**
- **építési engedélyek**
- **tulajdon regisztrálása**
- **hitelhez jutás**
- **befektetők védelme**
- **adófizetés**
- **nemzetközi kereskedelem**
- **szerveződések érvényesítése**
- **vállalkozás megszűntetése**

Doing Business rangsor élén távol-keleti (Szingapúr, Hong Kong), angolszász (Új-Zéland, Egyesült Királyság, USA, Kanada, Írország, Ausztrália) és skandináv (Dánia, Norvégia, Finnország, Svédország) államok állnak. A kelet-közép-európai régió belül Észtország áll a legjobb helyen (17. hely 2010-ben).

A Doing Business 2010 novemberében megjelent rangsorában **Magyarország a 46. helyen állt**, ami az EU-n belül a 19., a kelet-európai EU-tagország között a 6. helynek felel meg (a visegrádi országok közül Szlovákia előttünk, Csehország és Lengyelország jóval mögöttünk áll a rangsorban). A kilenc fő terület közül Magyarország rangsorbeli helyezése a vállalkozásindítás (35. hely), a szerveződések érvényesítése (22.) és a hitelhez jutás (32.) esetében a legjobb, míg a befektetők védelme (120.), az adófizetés (109.) és az építési engedélyek (41.) esetében a legrosszabb.

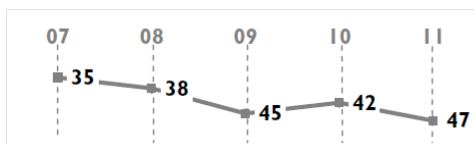
A Magyarország 2010. évi teljesítményét bemutató országértékelés összefoglalóját külön mellékeljük.

Magyarország versenyképességének értékelése az IMD World Competitiveness Yearbook 2011. évi kiadásában

COMPETITIVENESS TRENDS - OVERALL

HUNGARY

OVERALL PERFORMANCE

CHALLENGES IN 2011

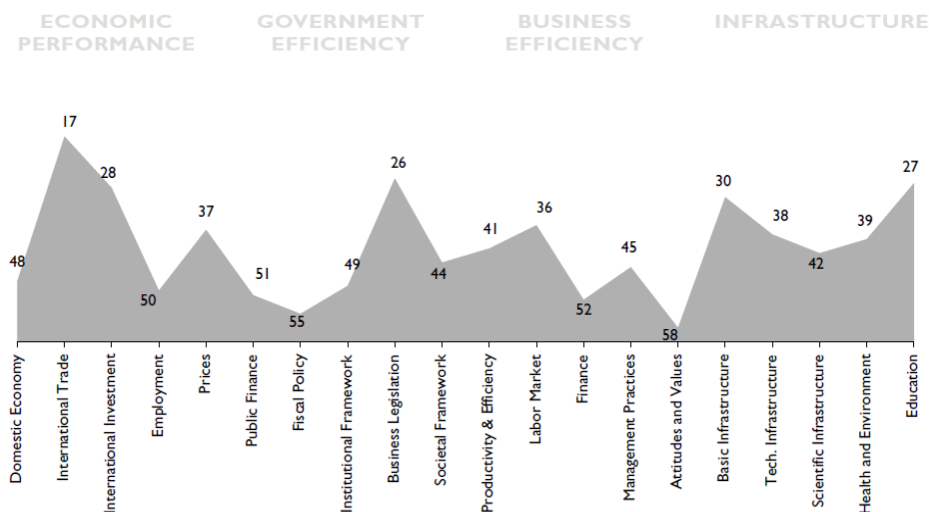
- Maintain a more disciplinarian fiscal policy.
- Tackle the lowest employment rate in the EU27.
- Reduce relatively high transaction costs of administration.
- Improve moderate innovation performance.
- Shrink the shadow economy (with relatively high volume of GDP).

Provided by :
ICEG European Center

BASIC FACTS

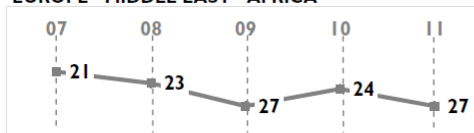
		Rank
Capital	Budapest	
Land area (km ² '000)	93.0 (2009)	-
Exchange rate (per \$)	208.15 (2010)	-
Population (millions)	9.98 (2010)	37
GDP (\$ billions)	130.3 (2010)	49
GDP (PPP) per capita (\$)	20,638 (2010)	34
Real GDP growth (%)	1.2 (2010)	49
Consumer Price Inflation (%)	4.9 (2010)	47
Unemployment rate (%)	11.2 (2010)	48
Labor force (millions)	4.26 (2010)	40
Current Account Balance (%)	2.1 (2010)	27
Direct Investment		
Stocks Inward (\$ billions)	248.7 (2009)	19
Flows Inward (% of GDP)	1.2 (2010)	39

COMPETITIVENESS LANDSCAPE

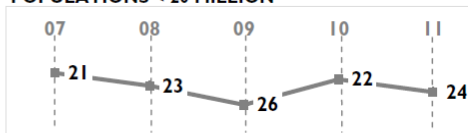

PEER GROUP RANKINGS

EUROPE - MIDDLE EAST - AFRICA

POPULATIONS < 20 MILLION

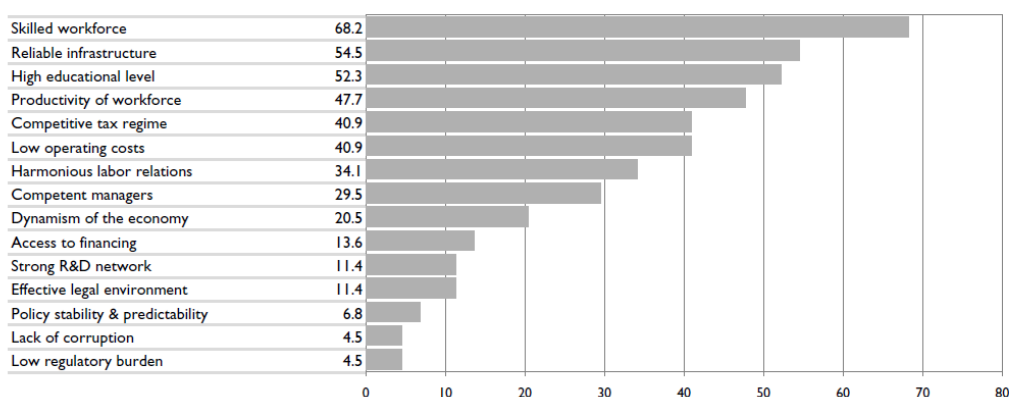
COMPETITIVENESS EVOLUTION

The criteria below highlight the 15 biggest Improvements and the 15 biggest Declines in the overall performance of the economy. They are determined by the largest percentage changes in the value of each criterion from one year to the next.

IMPROVEMENTS		WCY 2010	WCY 2011	DECLINES		WCY 2010	WCY 2011
1.2.02	Current account balance (%)	0.37	2.08	1.3.02	Direct investment flows abroad (%)	2.17	0.64
2.2.12	Real personal taxes (Survey)	2.32	5.79	1.3.01	Direct investment flows abroad (\$bn)	2.79	0.84
2.3.13	Bribing and corruption (Survey)	0.68	1.62	1.4.07	Long-term unemployment	4.20	5.50
2.4.12	Parallel economy (Survey)	0.86	2.04	4.4.26	Climate change (Survey)	4.49	3.11
1.1.15	Real GDP growth per capita	-6.55	1.66	2.1.11	Pension funding (Survey)	2.95	2.09
1.1.14	Real GDP growth	-6.7	1.2	3.2.20	Brain drain (Survey)	4.05	2.98
3.3.11	Stock market capitalization (%)	11.93	21.96	1.3.06	Direct investment flows inward (%)	1.67	1.24
2.3.12	Bureaucracy (Survey)	1.32	2.21	1.5.02	Cost-of-living index	66.40	83.20
2.3.10	Government decisions (Survey)	1.95	3.26	1.3.05	Direct investment flows inward (\$bn)	2.15	1.61
2.1.10	Tax evasion (Survey)	0.95	1.53	3.5.02	Image abroad (Survey)	4.32	3.28
2.2.13	Real corporate taxes (Survey)	4.00	6.04	2.1.09	Management of public finances (Survey)	6.00	4.81
2.3.08	Legal and regulatory framework (Survey)	3.03	3.91	4.4.23	Sustainable development (Survey)	5.19	4.17
4.5.11	Educational system (Survey)	3.46	4.40	4.3.18	Scientific research (Survey)	4.00	3.23
2.4.21	Labor market flexibility (index)	30	22	2.4.04	Public sector contracts (Survey)	6.97	5.66
2.3.02	Cost of capital (Survey)	3.00	3.79	4.4.24	Pollution problems (Survey)	6.49	5.30

KEY ATTRACTIVENESS INDICATORS

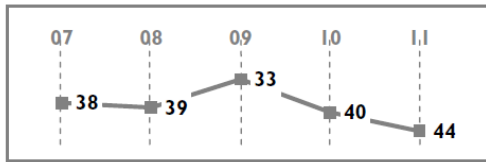
From a list of 15 indicators, respondents of the Executive Opinion Survey were asked to select 5 that they perceived as the key attractiveness factors of their economy. The chart shows the percentage of responses per indicator from the highest number of responses to the lowest.

HUNGARY

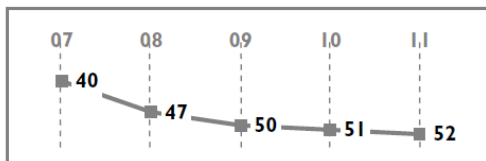
ECONOMIC PERFORMANCE

Sub-Factor Rankings :	2010	2011
Domestic Economy	49	48
International Trade	13	17
International Investment	25	28
Employment	50	50
Prices	27	37

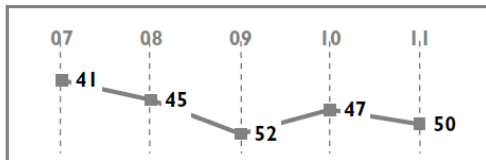
GOVERNMENT EFFICIENCY

Sub-Factor Rankings :	2010	2011
Public Finance	43	51
Fiscal Policy	56	55
Institutional Framework	51	49
Business Legislation	22	26
Societal Framework	40	44

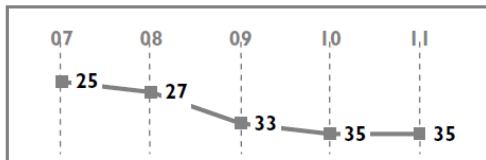
BUSINESS EFFICIENCY

Sub-Factor Rankings :	2010	2011
Productivity & Efficiency	37	41
Labor Market	43	36
Finance	47	52
Management Practices	38	45
Attitudes and Values	55	58

INFRASTRUCTURE

Sub-Factor Rankings :	2010	2011
Basic Infrastructure	34	30
Technological Infrastructure	33	38
Scientific Infrastructure	41	42
Health and Environment	35	39
Education	28	27

STRENGTHS**Economic Performance**

1.3.08 Direct investment stocks inward (%)	3
1.3.04 Direct investment stocks abroad (%)	5
1.2.09 Exports of goods (%)	7
1.2.21 Trade to GDP ratio	8
1.2.13 Exports of commercial services (%)	14
1.2.23 Tourism receipts (%)	14
1.2.22 Terms of trade index	14
1.3.07 Direct investment stocks inward (\$bn)	19
1.3.03 Direct investment stocks abroad (\$bn)	21
1.5.02 Cost-of-living index	23

Government Efficiency

2.4.15 Start-up days	4
2.4.16 Start-up procedures	10
2.2.08 Corporate tax rate on profit	12
2.4.01 Tariff barriers	12
2.5.06 Gini index	13
2.4.14 Creation of firms (S)	16
2.2.13 Real corporate taxes (S)	18
2.4.19 Immigration laws (S)	18
2.2.12 Real personal taxes (S)	19
2.4.08 Government subsidies (%)	21

Business Efficiency

3.2.02 Unit labor costs in the manufacturing sector (%)	7
3.2.04 Remuneration of management (\$)	10
3.2.01 Compensation levels (\$)	18
3.2.15 Female labor force (%)	19
3.4.06 Customer satisfaction (S)	21
3.2.03 Remuneration in services professions (\$)	22
3.2.22 International experience (S)	25
3.4.04 Corporate boards (S)	27
3.4.05 Auditing and accounting practices (S)	29
3.1.09 Large corporations (S)	30

Infrastructure

4.5.03 Pupil-teacher ratio (primary education)	6
4.2.22 High-tech exports (%)	11
4.4.25 Environmental laws (S)	15
4.5.04 Pupil-teacher ratio (secondary education)	16
4.5.05 Secondary school enrollment (%)	19
4.1.05 Access to commodities (S)	19
4.1.10 Dependency ratio	19
4.1.04 Access to water (S)	20
4.5.07 Student mobility inbound	24
4.4.08 Medical assistance	25

WEAKNESSES**Economic Performance**

1.3.15 Relocation threats of services (S)	56
1.4.02 Employment (%)	54
1.1.14 Real GDP growth	49
1.4.06 Unemployment rate	48
1.1.19 Resilience of the economy (S)	48
1.5.01 Consumer price inflation	47
1.3.13 Relocation threats of production (S)	47
1.2.24 Exchange rates (S)	46
1.3.14 Relocation threats of R&D facilities (S)	45
1.4.08 Youth unemployment	44

Government Efficiency

2.2.07 Effective personal income tax rate	59
2.5.03 Ageing of society (S)	59
2.4.12 Parallel economy (S)	57
2.3.11 Transparency (S)	56
2.1.10 Tax evasion (S)	54
2.5.05 Social cohesion (S)	53
2.5.04 Risk of political instability (S)	53
2.1.11 Pension funding (S)	52
2.5.09 Equal opportunity (S)	52
2.2.10 Employee's social security contribution rate	51

Business Efficiency

3.5.04 Flexibility and adaptability (S)	59
3.5.06 Value system (S)	59
3.5.01 Attitudes toward globalization (S)	58
3.1.10 Small and medium-size enterprises (S)	57
3.5.03 National culture (S)	56
3.4.08 Social responsibility (S)	56
3.2.23 Competent senior managers (S)	56
3.4.03 Credibility of managers (S)	54
3.5.02 Image abroad (S)	52
3.2.17 Skilled labor (S)	52

Infrastructure

4.4.23 Sustainable development (S)	58
4.5.16 Language skills (S)	56
4.4.26 Climate change (S)	54
4.3.23 Innovative capacity (S)	54
4.4.27 Quality of life (S)	54
4.2.23 Cyber security (S)	53
4.3.18 Scientific research (S)	52
4.4.04 Health infrastructure (S)	50
4.2.15 Qualified engineers (S)	49
4.4.19 Green technologies (S)	48

Magyarország versenyképességének értékelése a WEF Global Competitiveness Report 2011. évi kiadásában

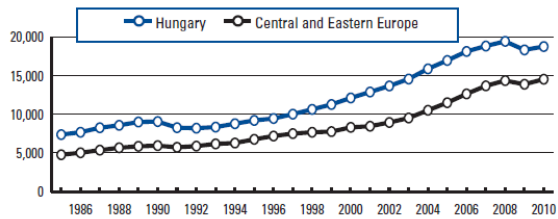
2.1: Country/Economy Profiles

Hungary

Key indicators, 2010

Population (millions).....	10.0
GDP (US\$ billions).....	129.0
GDP per capita (US\$).....	12,879
GDP (PPP) as share (%) of world total.....	0.25

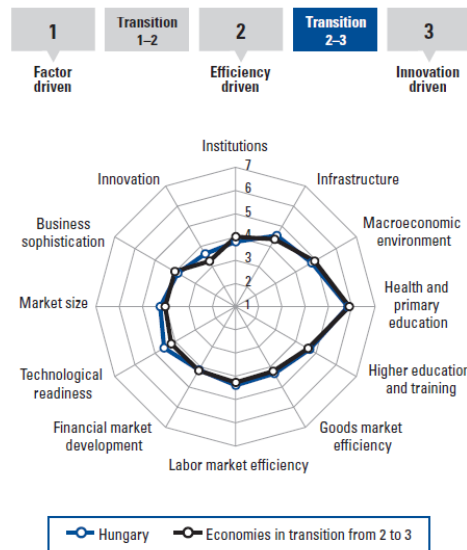
GDP (PPP) per capita (int'l \$), 1985–2010

Global Competitiveness Index

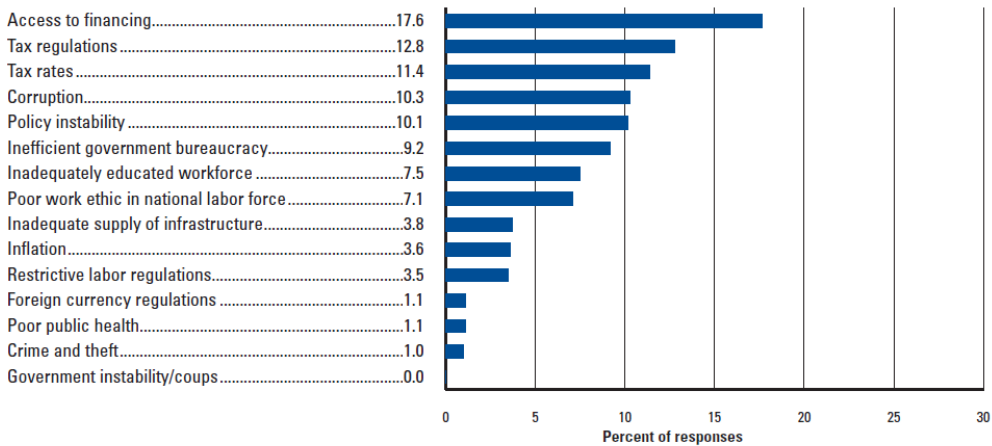
	Rank (out of 142)	Score (1–7)
GCI 2011–2012	48	4.4
GCI 2010–2011 (out of 139).....	52	4.3
GCI 2009–2010 (out of 133).....	58	4.2
Basic requirements (30.3%)	55	4.7
Institutions.....	73	3.8
Infrastructure.....	46	4.5
Macroeconomic environment.....	67	4.8
Health and primary education.....	54	5.8
Efficiency enhancers (50.0%)	42	4.4
Higher education and training.....	45	4.7
Goods market efficiency.....	55	4.3
Labor market efficiency.....	66	4.4
Financial market development.....	63	4.1
Technological readiness.....	36	4.6
Market size.....	52	4.2
Innovation and sophistication factors (19.7%)	52	3.7
Business sophistication.....	69	3.9
Innovation.....	34	3.6

Stage of development

200

The most problematic factors for doing business

Note: From a list of 15 factors, respondents were asked to select the five most problematic for doing business in their country and to rank them between 1 (most problematic) and 5. The bars in the figure show the responses weighted according to their rankings.

The Global Competitiveness Index in detail

INDICATOR	VALUE	RANK/142	INDICATOR	VALUE	RANK/142
1st pillar: Institutions			6th pillar: Goods market efficiency		
1.01 Property rights.....	4.3	66	6.01 Intensity of local competition.....	5.3	39
1.02 Intellectual property protection.....	4.1	45	6.02 Extent of market dominance.....	3.7	62
1.03 Diversion of public funds.....	2.6	109	6.03 Effectiveness of anti-monopoly policy.....	4.0	76
1.04 Public trust of politicians.....	1.8	130	6.04 Extent and effect of taxation.....	2.5	131
1.05 Irregular payments and bribes.....	4.3	57	6.05 Total tax rate, % profits*.....	53.3	114
1.06 Judicial independence.....	3.9	64	6.06 No. procedures to start a business*.....	4	15
1.07 Favoritism in decisions of government officials.....	2.8	85	6.07 No. days to start a business*.....	4	7
1.08 Wastefulness of government spending.....	2.5	115	6.08 Agricultural policy costs.....	3.8	75
1.09 Burden of government regulation.....	2.3	135	6.09 Prevalence of trade barriers.....	5.6	15
1.10 Efficiency of legal framework in settling disputes.....	3.3	91	6.10 Trade tariffs, % duty*.....	0.8	4
1.11 Efficiency of legal framework in challenging regs.....	2.8	119	6.11 Prevalence of foreign ownership.....	5.7	19
1.12 Transparency of government policymaking.....	4.1	81	6.12 Business impact of rules on FDI.....	4.9	49
1.13 Business costs of terrorism.....	6.4	15	6.13 Burden of customs procedures.....	4.5	47
1.14 Business costs of crime and violence.....	4.9	65	6.14 Imports as a percentage of GDP*.....	80.4	15
1.15 Organized crime.....	5.4	62	6.15 Degree of customer orientation.....	4.4	92
1.16 Reliability of police services.....	4.2	67	6.16 Buyer sophistication.....	2.9	108
1.17 Ethical behavior of firms.....	3.4	105	7th pillar: Labor market efficiency		
1.18 Strength of auditing and reporting standards.....	5.4	33	7.01 Cooperation in labor-employer relations.....	4.2	82
1.19 Efficacy of corporate boards.....	4.5	69	7.02 Flexibility of wage determination.....	5.4	41
1.20 Protection of minority shareholders' interests.....	4.1	74	7.03 Rigidity of employment index, 0-100 (worst)*.....	22.0	61
1.21 Strength of investor protection, 0-10 (best)*.....	4.3	100	7.04 Hiring and firing practices.....	4.2	50
2nd pillar: Infrastructure			7.05 Redundancy costs, weeks of salary*.....	35	72
2.01 Quality of overall infrastructure.....	4.8	46	7.06 Pay and productivity.....	4.0	58
2.02 Quality of roads.....	4.0	64	7.07 Reliance on professional management.....	4.3	63
2.03 Quality of railroad infrastructure.....	3.6	40	7.08 Brain drain.....	2.5	121
2.04 Quality of port infrastructure.....	4.0	74	7.09 Women in labor force, ratio to men*.....	0.80	63
2.05 Quality of air transport infrastructure.....	4.7	66	8th pillar: Financial market development		
2.06 Available airline seat kms/week, millions*.....	132.3	73	8.01 Availability of financial services.....	5.1	42
2.07 Quality of electricity supply.....	5.9	37	8.02 Affordability of financial services.....	3.8	91
2.08 Fixed telephone lines/100 pop.*.....	29.8	40	8.03 Financing through local equity market.....	2.8	110
2.09 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*.....	120.3	41	8.04 Ease of access to loans.....	2.4	93
3rd pillar: Macroeconomic environment			8.05 Venture capital availability.....	2.1	117
3.01 Government budget balance, % GDP*.....	-4.1	77	8.06 Soundness of banks.....	5.2	75
3.02 Gross national savings, % GDP*.....	19.4	77	8.07 Regulation of securities exchanges.....	4.8	39
3.03 Inflation, annual % change*.....	4.9	89	8.08 Legal rights index, 0-10 (best)*.....	7.0	39
3.04 Interest rate spread, %*.....	2.7	20	9th pillar: Technological readiness		
3.05 General government debt, % GDP*.....	80.4	124	9.01 Availability of latest technologies.....	5.5	43
3.06 Country credit rating, 0-100 (best)*.....	56.8	57	9.02 Firm-level technology absorption.....	4.9	59
4th pillar: Health and primary education			9.03 I+D and technology transfer.....	5.4	11
4.01 Business impact of malaria.....	N/Apl.	1	9.04 Internet users/100 pop.*.....	65.3	34
4.02 Malaria cases/100,000 pop.* (NE).....		1	9.05 Broadband Internet subscriptions/100 pop.*.....	19.6	33
4.03 Business impact of tuberculosis.....	6.4	23	9.06 Internet bandwidth, kb/s/capita*.....	6.5	59
4.04 Tuberculosis incidence/100,000 pop.*.....	16.0	37	10th pillar: Market size		
4.05 Business impact of HIV/AIDS.....	6.4	10	10.01 Domestic market size index, 1-7 (best)*.....	3.9	54
4.06 HIV prevalence, % adult pop.*.....	<0.1	1	10.02 Foreign market size index, 1-7 (best)*.....	5.2	35
4.07 Infant mortality, deaths/1,000 live births*.....	5.1	33	11th pillar: Business sophistication		
4.08 Life expectancy, years*.....	73.9	62	11.01 Local supplier quantity.....	4.6	80
4.09 Quality of primary education.....	4.1	53	11.02 Local supplier quality.....	4.6	62
4.10 Primary education enrollment, net %*.....	89.7	98	11.03 State of cluster development.....	3.1	99
5th pillar: Higher education and training			11.04 Nature of competitive advantage.....	3.5	63
5.01 Secondary education enrollment, gross %*.....	97.4	37	11.05 Value chain breadth.....	3.8	56
5.02 Tertiary education enrollment, gross %*.....	65.0	24	11.06 Control of international distribution.....	3.7	97
5.03 Quality of the educational system.....	3.5	80	11.07 Production process sophistication.....	3.9	55
5.04 Quality of math and science education.....	4.6	37	11.08 Extent of marketing.....	4.5	45
5.05 Quality of management schools.....	4.0	77	11.09 Willingness to delegate authority.....	3.0	121
5.06 Internet access in schools.....	5.4	31	12th pillar: Innovation		
5.07 Availability of research and training services.....	4.0	75	12.01 Capacity for innovation.....	3.4	41
5.08 Extent of staff training.....	3.4	111	12.02 Quality of scientific research institutions.....	5.2	20
			12.03 Company spending on R&D.....	2.9	81
			12.04 University-industry collaboration in R&D.....	4.4	33
			12.05 Gov't procurement of advanced tech products.....	3.4	90
			12.06 Availability of scientists and engineers.....	4.5	38
			12.07 Utility patents granted/million pop.*.....	9.1	29

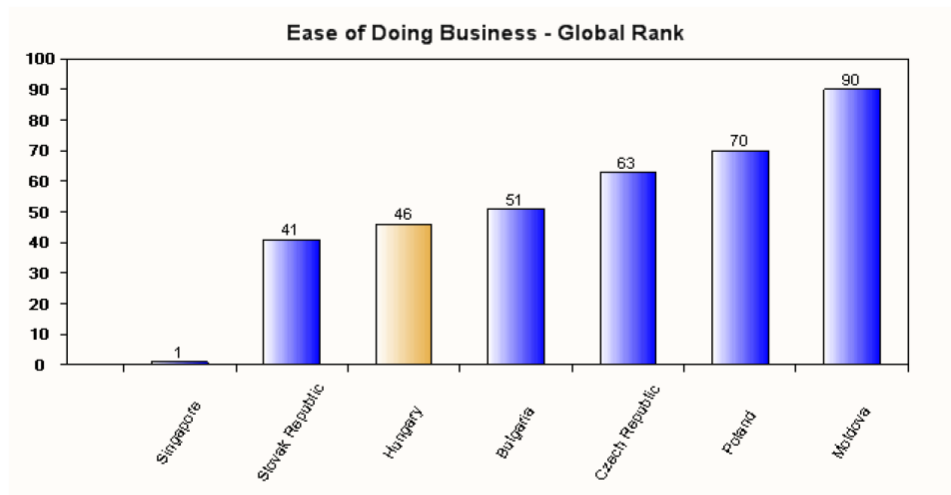
Notes: Values are on a 1-to-7 scale unless otherwise annotated with an asterisk (*). For further details and explanation, please refer to the section "How to Read the Country/Economy Profiles" on page 89.

Magyarország értékelése a Világbank Doing Business felmérésében (összefoglaló)

Economy Rankings - Ease of Doing Business

Hungary is ranked 46 out of 183 economies. Singapore is the top ranked economy in the Ease of Doing Business.

Hungary - Compared to global good practice economy as well as selected economies:

Hungary's ranking in Doing Business 2011

Rank	Doing Business 2011
Ease of Doing Business	46
Starting a Business	35
Dealing with Construction Permits	86
Registering Property	41
Getting Credit	32
Protecting Investors	120
Paying Taxes	109
Trading Across Borders	73
Enforcing Contracts	22
Closing a Business	62

Summary of Indicators - Hungary

Starting a Business	Procedures (number)	4
	Time (days)	4
	Cost (% of income per capita)	8.2
	Paid-in Min. Capital (% of income per capita)	10.2
Dealing with Construction Permits	Procedures (number)	31
	Time (days)	189
	Cost (% of income per capita)	9.8
Registering Property	Procedures (number)	4
	Time (days)	17
	Cost (% of property value)	5.0
Getting Credit	Strength of legal rights index (0-10)	7
	Depth of credit information index (0-6)	5
	Public registry coverage (% of adults)	0.0
	Private bureau coverage (% of adults)	11.4
Protecting Investors	Extent of disclosure index (0-10)	2
	Extent of director liability index (0-10)	4
	Ease of shareholder suits index (0-10)	7
	Strength of investor protection index (0-10)	4.3
Paying Taxes	Payments (number per year)	14
	Time (hours per year)	277
	Profit tax (%)	16.7
	Labor tax and contributions (%)	34.4
	Other taxes (%)	2.2
	Total tax rate (% profit)	53.3
Trading Across Borders	Documents to export (number)	5
	Time to export (days)	18
	Cost to export (US\$ per container)	1225
	Documents to import (number)	7
	Time to import (days)	17
	Cost to import (US\$ per container)	1215

Enforcing Contracts	Procedures (number)	35
	Time (days)	395
	Cost (% of claim)	15.0
Closing a Business	Recovery rate (cents on the dollar)	37.9
	Time (years)	2.0
	Cost (% of estate)	15

2. sz. melléklet – Hatásvizsgálati alapképzés során kiosztott handout a vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatások vizsgálatához

Tisztelt Kollégák!

Az alábbi anyag Az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 24/2011. (VIII.9.) KIM-rendeletre kapcsolódó hatásvizsgálati alapképzés segédanyagként készült. A mellékelt sablon célja, hogy megalapozza a rendelet értelmében a „Piaci szereplők” adminisztratív terheire gyakorolt hatás elemzését és elősegítse azon információk előállítását, amelyet a rendelet mellékletét képező Hatásvizsgálati lapon, a megfelelő rovatokban feltüntetni szükséges.

A szemináriumok során részletes bemutatásra kerül mind a mellékelt sablon, mind pedig a Hatásvizsgálati lap kapcsolódó részeinek kitöltési módja.

További kérdések esetén kérjük keresse Turóczy László Főosztályvezető urat:

Turóczy László
főosztályvezető
Gazdaságpolitikai Főosztály
Nemzetgazdasági Minisztérium

Honvéd utca 13-15. Budapest H-1055
E-mail: laszlo.turoczy@ngm.gov.hu
Tel.: +36 1 3742996
Fax: +36 1 3742812

Az adminisztratív költségekre gyakorolt hatás becslése

(A) Az előterjesztés elemekre (intézkedésekre) bontása

Egy-egy előterjesztés jellemzően több olyan lépést, intézkedést is tartalmaz, amelyek hatása külön-külön ragadható meg vagy becsülhető. A hatás becsléséhez szükséges, hogy az elemzés során azonosításra kerüljenek az előterjesztés azon elemei (továbbiakban intézkedések) amelyek várhatóan hatást gyakorolnak a vállalkozások adminisztratív költségeire.

(B) Az intézkedés fő hatásai, érintettjei

- **(i) A javasolt intézkedés legfontosabb várható, közvetlen hatásai:** Ebbe a mezőbe maximum 3-5 legfontosabb hatás felsorolására van lehetőség az adminisztratív költségek tekintetében. A hatásterület és a hatás irányának megnevezése során elsősorban az érintettek tevékenységének területeit és azokra gyakorolt kedvező vagy kedvezőtlen hatásokat értjük. A hatások csoportosításánál érdemes figyelembe venni az adminisztratív költségek keletkezését vagy csökkenését.

Például: kötelező könyvvizsgálói értékhatár emelése esetén a vállalkozóknál pénz marad, a könyvvizsgálókat foglalkoztató vállalkozások száma csökken.

- **(ii) Leginkább érintett vállalkozói csoportok:** Maximum 3-5 érintett csoport megnevezése célszerű, akiket az intézkedés adminisztratív költségek szempontjából kedvezően (tehát költségcsökkenéssel) (-) / kedvezőtlenül (tehát költségnövekedéssel (+), illetve elsődlegesen (direkt hatás) (1)/ másodlagosan (2) (indirekt, másik szereplőn keresztül). Az érintett vállalkozói csoportok a rájuk gyakorolt hatás alapján azonosíthatók, többek között eltérő méret alapján, tevékenységi körtől, ágazattól, vagy telephely, székhely elhelyezkedésétől településmérettől függően. Nem feltétlenül az érintett csoportok teljes körű felsorolása szükséges, hanem a legfontosabb, tényleges érintettek azonosítása.

Például: abban az esetben, ha pék munkakörben csak pék végzettséggel rendelkezők lennének foglalkoztathatók az érintett csoportok:

- pék szakképzést végzettek (őket kedvezően és elsődlegesen érinti az intézkedés) magyarázat: nő a kereslet a pék végzettségűek tekintetében
- vállalkozók (kedvezőtlenül és elsődlegesen) magyarázat: szűkül a munkaerőkínálat, így bérek emelkedése és az esetleges átképzések mind a vállalkozót terhelné

(C) Az intézkedéstől várható közvetlen vállalkozói adminisztratív költség-változás nagyságrendje

- **(i) Az érintett vállalkozói csoportok hozzávetőleges nagysága, létszáma:** A rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján az érintett vállalkozók számának meghatározása.

Példa: A kötelező könyvvizsgálói értékhatár 200, majd 300 millió Forintra történő emelésével a következőképpen számolhatjuk a vállalkozói populáció nagyságát:

A 42 309 darab 100 millió Ft nettó árbevétel feletti vállalat jegyez a NAV (2009.), melyek közül:

- 101 és 200 millió Ft között: 17 156 db vállalkozás
- 201 és 300 millió Ft között: 7 212 db vállalkozás

- **(ii) Egy-egy vállalkozásnál az intézkedés eredményeként keletkező (+)/megszűnő (-) közvetlen költségek becslése:** Az előbb felsorolt vállalkozások esetében az egyes hatások számszerű becslése. Akkor beszélünk negatív költségről, amennyiben a vállalkozónál adminisztratív költség csökkenés várható.

Példa: Ha egy adminisztratív kötelezettség egy alkalmazottnak 3 órás munkájába kerül és óránként kb. 1000 Ft a bére, úgy az 3000 Ft-ba kerül a vállalkozónak alkalmanként. Amennyiben ezt évente 10-szer kell teljesíteni 1000 vállalkozónak, úgy az éves adminisztratív költség $3000 \times 10 \times 1000$, azaz 30 000 000 Ft.

- **(iii) Az intézkedés eredményeként megszűnő összes közvetlen vállalkozói költség becslése [(iii)=(i) x (ii) + egyéb felmerülő költség]:** A Standard Cost Model alapján kalkulálva a közvetlen adminisztratív költség kifejezhető az adott (megszüntetendő vagy leegyszerűsítendő) adminisztrációs aktusra fordított munkaidő és az órabér szorzataként.

Példa: A postai úton érkező statisztikai adatszolgáltatás esetén számítandó költség = kérdőívet kitöltő órabére X kérdőívvel töltött idő + vezető órabére X kérdőívvel töltött idő + postaköltség.

- **(iv) az intézkedés eredményeként megszűnő közvetlen vállalkozói költségek összesen:** Az előző (iii) pontban megjelenített értékek összegzése.

(D) Az intézkedéstől várható hatások nagysága és iránya

A várható hatásokat a korábban meghatározott közvetlen költségek esetében számszerűen megadhatóak. Az irányokat és az esetleges magyarázatokat a **Magyarázat** oszlopba célszerű feltüntetni.

- **(i) közvetlen adminisztratív költségek változása:** Milyen nagyságrendben változnak a vállalkozások közvetlen adminisztratív költségei (B) táblázat (iii) és (iv) pontjainál használt besorolás szerint kategóriákba sorolva? Az összes vállalkozói adminisztratív költségekhez képest mekkora a változás mértéke. Becslések szerint a hazai vállalkozói szektor adminisztratív költségeinek teljes nagysága kb. 2800 milliárd Ft, azaz kb. a GDP 10,5%-a.¹².

nincs változás	0 – 500 millió Ft
érezhető változás	500 millió Ft – 2 milliárd Ft
komoly változás	2 – 5 milliárd Ft
jelentős változás	5- milliárd Ft

- **(ii) a vállalkozói irritáció változása:** Az intézkedés mennyire vállalkozóbarát, tehát mennyire csökken/nő a vállalkozó napi működése során felmerülő bosszantó/irritáló

¹² Deloitte (2009)

/értelmetlennek tűnő bürokrácia? Akkor beszélünk vállalkozói irritációról, amikor egy intézkedésnek való megfelelést a vállalkozó tehernek, értelmetlennek, és feleslegesnek érez. A megfeleléshez befektetett időt és erőforrást nem érzi hasznosnak sem saját maga, sem az állam szempontjából. Irritációt okoz például, amikor több úton/módon kéri be az állami szervek ugyanazon információkat; a vállalkozó számára érthetetlenül sok időt igénylő nyilvántartásokat kell vezetnie; egyazon ügyen több szervnél, különböző helyszínen kell intézkednie; ellentmondásos, nem érthető információkat kap a megfeleléshez stb.

Az irritáció becslése az életszerű működés ismeretében mérhető a ráfordított idő és energia kapcsán, illetve a vállalkozói visszajelzések alapján. Lényegesen csökkenthetik a vállalkozói irritációt például a párhuzamos vagy többszöri (önmagában nem feltétlenül jelentős költséget jelentő) adatszolgáltatások megszüntetése.

Példa: A vállalkozói irritáció egyik kézenfekvő példája a termékdíj. A kötelezően fizetendő csomagolási termékdíjat ugyanis a minden nap vezetett csomagolóanyagok fogyása alapján kalkulálták. Ha például egy pékségben ennek a törvényi előírásnak meg akartak felelni, akkor minden egyes kiadott csomagolóanyagot típusonként számolni kellett, majd a nap végén ezek összesítését egy erre a célra szerkesztett lapon vezetni. Az adatlapok havonta a könyvelőhöz kerültek.

- **(iii) a vállalkozóra terhelt kockázatok változása:** Milyen mértékben és milyen arányban változnak azok a kockázatok – illetve az azokhoz kapcsolódó költségek –, amelyek az egyes feladatok vállalkozókra való átterhelése jelent? A kockázat ebben az esetben például abból származhat, ha az adott területet érintő szabályozás bonyolultság, az adott hatóság kiszámíthatatlan működése következtében a vállalkozó azzal szembesül, hogy bármilyen döntést hoz, megoldást alkalmaz jóhiszemű módon, mindig számítania kell arra, hogy megsért valamilyen előírást, megbüntetik valamilyen mulasztás miatt

Példa 1: Ha az építőiparban a vállalkozó pusztán a piaci túlélés érdekében nem lenne rákényszerítve a szürke (vagy fekete) foglalkoztatásra, akkor a szürke (vagy fekete) foglalkoztatással együtt járó kockázatok (például egy munkaügyi ellenőrzéstől várható büntetés kockázata, a munkavállalók magas fluktuációja) is csökkennének.

Példa 2: Vannak olyan ágazati előírások, melyek bonyolultsága, gyakori változása miatt pontosan alig követhetőek, illetve az ellenőrzési gyakorlat olyan, hogy keresi a büntethető hiányosságokat. Növeli a kockázatot az előírás bonyolítása, az előre nem ütemezett változás vagy az ellenőrzés szigorítását kiváltó intézkedések.

Példa 3: NYENYI adatlap kivezetésével az adatlap kitöltésére fordított idő, erőforrás és ennek gyakorisága nem terheli a vállalkozót. Ebben az esetben vállalkozóra terhelt kockázat csökkenésének értékelhető a beadás késésekor kiszabható bírság mértéke.

- **(iv) az „optimalizáció” hozamának változása:** Milyen mértékben változik az olyan, adminisztrációval járó „optimalizációs” tevékenységek és stratégiák – pl. különböző területek szabályozási sajátosságaira optimalizált cégforma, adózási kiskapuk feltárása stb. – jövedelmezősége, amelyek a vállalkozás valós értékteremtő képességétől függetlenek?

***Példa:** Egy homogén tevékenységet folytató vállalkozás felbontása egy evás cégre, a korlátolt felelősségű társaságra és egy betéti társaságra a különböző vállalatípusoktól várható parciális előnyök teljes körű kihasználására, vagy a különböző legális költségelszámolási technikák közötti optimalizáció a vállalkozói tevékenység értékteremtő képességétől független többlethozamot biztosít, viszont adminisztratív jellegű költségekkel jár együtt (pl. adótanácsadói, könyvelői költségek).*

- **(v) a szürkegazdaságban elérhető többlethaszon változása:** Milyen mértékben csökken a tevékenység szürkegazdaságban való folytatásától várható hozamkülönbség? A fő kérdés, hogy kevésbé fogja-e megérni a vállalkozási tevékenység egy részének az informális gazdaságba terelése?

***Példa:** Érdemesebb lenne legálisan bérbeadni egy ingatlant, ha a bérbeadás adminisztrációs és adózási terhei kedvezőbbek lennének, vagy a legális szerződés esetén egy jogvitában a szerződő felek az állam részéről szerződéses jogaik hatékonyabb érvényesítését remélhetnék.*

- **(vi) a megvalósuló fejlesztések értékének változása:** Mennyivel több értékteremtő fejlesztés várható attól, hogy a javaslat eredményeként az üzleti környezet adott elemének csökken vagy megszűnik az erőforrás- és figyelemelterelő hatása – vagyis a vállalkozásnak több energiája és erőforrása marad a fejlesztések végrehajtására?

***Példa:** Egy engedélyezési eljárás felgyorsítása (amely önmagában nem feltétlenül jár költségcsökkenéssel) egy adott tevékenység (pl. beruházás) gyorsabb megkezdését eredményezheti. Például egy megfelelő ingatlan-bérbeadási típus szerződés jelentősen élénkíthetné a bérleti piacot.*

(E) Az intézkedéstől várható, közvetett vállalkozói adminisztratív költség-változás nagyságrendjének becslése

Minden olyan hatás közvetett hatás, mely nem egyértelműen jogszabályi kötelezettség, hanem azon valamilyen formában túlmutat. A vállalkozói irritáció, áttérhelt kockázatok, 'optimalizáció' hozama, szürkegazdaságban elérhető haszon, megvalósuló fejlesztések ebbe a kategóriába tartoznak.

- **(i) az intézkedés legfontosabb, várható, közvetett hatásainak felsorolása:** Az intézkedésből fakadó közvetett hatások felsorolása. Ezek beazonosításához az előző tábla (D) nyújt kézenfekvő példákat.
- **(ii) – (iii) a hatások számszerűsítése:** A számszerűsíthető közvetett hatások kerülnek ide. különböző matematikai módszerek segítségével van a becslésre lehetőség. A számszerűsítés lehet a megszűnő költségekre (-), illetve a keletkező (+) költségekre vonatkoztatni. Akkor beszélünk negatív költségről, amennyiben a vállalkozónál adminisztratív költség csökkenés várható.

***Példa:** Egy beruházás esetében az engedélyek és hatósági vélemények beszerzésével eltöltött idő alatt a vállalkozónak „áll” a tőkéje. Az elmaradt haszon számszerűsíthető a tőke elmaradt hozamának kiszámításával.*

(F) Az értékelő szakértő kiegészítő észrevételei, megállapításai: Milyen szempontok maradtak ki a vállalkozói adminisztratív terhek megállapítása során, mely tényezőkre lehet valamilyen oknál fogva kiemelni? A kérdés célja, hogy a speciális szempontok is megjelenjenek.

(G) A teljes előterjesztés összesített hatása a vállalkozói adminisztratív költségekre

(i) számszerűsíthető hatások összesítése: A felmerült duplikációk kiküszöbölésével az közvetlen és közvetett hatások összegzése. Az összesített hatás bemutatásakor figyelemmel kell lenni azokra a tényezőkre, amelyek duplikációt okoznak, azaz el kell kerülni, hogy egy elem (intézkedés) hatását többször vegyük figyelembe. Szintén előfordulhat, hogy egy intézkedés több másik előfeltétele, vagy részben megegyezik. Hasonlóan be kell mutatni az egyes elemek közötti szinergiából adódó közvetett hatásokat is.

***Példa 1:** Egy központi adatbázis létrehozása hatással lesz az összes kapcsolódó ügyintézés idő és dokumentumigényére, de a hivatalok egymás közötti adatásának hatása nem számítható többszörösen.*

***Példa 2:** Szabadon választható integrált eljárás csak akkor jár valódi adminisztrációcsökkenéssel, ha a hatóságnál a különböző ösztönzők is rendelkezésre állnak. Hiába egyszerű a számvitel, ha az adózási eljárások továbbra is bonyolult könyvvitelt igényelnek.*

- **(ii) az előterjesztés vállalkozói adminisztratív költségeire gyakorolt hatások összefoglalása:** Amennyiben az előterjesztés több lényeges elemet tartalmaz, szükséges azok együttes hatásainak, egymáshoz való kapcsolódásának, összefüggéseinek bemutatása.

3. számú melléklet – Sablon az adminisztratív költségekre gyakorolt hatás becslésére

(A) Az előterjesztés főbb elemei

Az előterjesztés elemekre bontása

[A vizsgált előterjesztésben a vállalkozói adminisztratív költségekre hatást gyakorló intézkedések, elemek azonosítása és felsorolása. A következőkben bemutatott elemzést intézkedésenként, elemenként javasolt elvégezni.]

(B) Az intézkedés fő hatásai, érintettjei

(i) A javasolt intézkedés legfontosabb, várható és közvetlen hatásai

Hatásterület megnevezése, hatás irányának megjelölése

1. hatás [max. 3-5 legfontosabb hatás felsorolása]

2. hatás

3. hatás

4. hatás

5. hatás

(ii) Melyek a leginkább érintett vállalkozói csoportok?

Megnevezése

Kedvezően (-) / Kedvezőtlenül (+)

Elsődleges (1) / Másodlagos (2)

1. csoport [max. 3-5 fontosabb csoport]

2. csoport

3. csoport

4. csoport

5. csoport

(C) Az intézkedéstől várható közvetlen vállalkozói adminisztratív költség-változás nagyságrendje

(i) Az intézkedés által érintett fontosabb vállalkozói csoportok hozzávetőleges nagysága (létszáma)

pár száz

néhány
ezer

több tízezer

több százezer

1. csoport

2. csoport

3. csoport

4. csoport

5. csoport

Összesen (átfedéseket kiszűrve)

(ii) Egy-egy vállalkozásnál az intézkedés eredményeként megszűnő közvetlen költségek becslése

elhanyagolható

évi
néhány
ezer Ft

tízezer
Ft

százezer Ft

legalább 1 millió Ft

1. csoport

2. csoport

3. csoport

4. csoport

5. csoport

(iii) Az intézkedés eredményeként megszűnő (-)/keletkező (+) összes közvetlen vállalkozói költség becslése [(iii) = (i) x (ii) + egyéb felmerülő költség]

1. csoport	kb.	<input type="text"/>	Ft
2. csoport	kb.	<input type="text"/>	Ft
3. csoport	kb.	<input type="text"/>	Ft
4. csoport	kb.	<input type="text"/>	Ft
5. csoport	kb.	<input type="text"/>	Ft
(iv) Az intézkedés eredményeként megszűnő közvetlen vállalkozói költségek összesen			
Összes csoport együtt (átfedések nélkül)	kb.	<input type="text"/>	Ft

(D) Az intézkedéstől várható hatások iránya és nagysága

Tényezők	Változások mértéke				Magyarázat Az intézkedés eredményeként várhatóan bekövetkező változás hatása (a változás, elmozdulás nagysága az adott tényezőnél)
	nincs változás	érzékeny változás	komoly változás	jelentős változás	
Közvetlen adminisztratív költségek változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Milyen nagyságrendben változnak a vállalkozások közvetlen adminisztratív költségei (B) táblázat (iii) és (iv) pontjainál használt besorolás szerint kategóriákba sorolva)?
Vállalkozói irritáció változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Az intézkedés eredményeként hogyan változnak a vállalkozásokat a napi működésük során bosszantó „irritáció” - pl. a teljesen feleslegesnek, értelmetlennek vélt bürokrácia?
Vállalkozóra terhelt kockázatok változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Milyen mértékben és milyen arányban változnak azok a kockázatok – illetve az azokhoz kapcsolódó költségek –, amelyek a az egyes feladatok vállalkozókra való átterhelése jelent?
„Optimalizáció” hozamának változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Milyen mértékben változik az olyan, adminisztrációval járó „optimalizációs” tevékenységek és stratégiák (pl. különböző területek szabályozási sajátosságaira optimalizált cégforma, adózási kikapuk feltárása stb.) jövedelmezősége, amelyek a vállalkozás valós értékteremtő képességétől függetlenek?
Szürkegazdaságban elérhető többlethaszon változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Milyen mértékben változik a tevékenység szürkegazdaságban való folytatásától várható hozamkülönbség?
Megvalósuló fejlesztések értékének változása	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Mennyivel több/kevesebb értékteremtő fejlesztés várható attól, hogy az intézkedés eredményeként az üzleti környezet adott elemének

csökken vagy megszűnik az erőforrás- és figyelemelterelő hatása – vagyis a vállalkozásnak több energiája és erőforrása marad a fejlesztések végrehajtására?

(E) Az intézkedéstől várható közvetett vállalkozói adminisztratív költség-változás nagyságrendjének becslése

(i) A javasolt intézkedés legfontosabb várható közvetett hatásai		hatásterület megnevezése, hatás irányának megjelölése
1. hatás	<i>[max. 2-3 legfontosabb hatás felsorolása]</i>	
2. hatás		
3. hatás		
(ii) Az 1. hatás számszerűsítése		
(iii) A 2. hatás számszerűsítése		
(iv) A 3. hatás számszerűsítése		

(F) Az értékelő szakértő kiegészítő észrevételei, megállapításai

Egyéb, eddig nem felmerült fontos értékelési szempontok

[Milyen szempontok maradtak ki a vállalkozói adminisztratív költségek megállapítása során, mely tényezőkre lehet valamilyen oknál fogva kiemelni?] A kérdés célja, hogy a speciális szempontok is megjelenjenek.]

(G) A teljes előterjesztés összesített hatása a vállalkozói adminisztratív költségekre

(i) Számszerűsíthető hatások összesítése

[A felmerült duplikációk kiküszöbölésével az közvetlen és közvetett hatások összegzése.]

kb. Ft

(ii) Az előterjesztés vállalkozói adminisztratív költségekre gyakorolt hatásainak összefoglalása

[Amennyiben az előterjesztés több lényeges elemet tartalmaz, szükséges azok együttes hatásainak, egymáshoz való kapcsolódásának, összefüggéseinek bemutatása.]

A témához kapcsolódó videók

Az oktatáson bemutatott bejátszás: <http://www.youtube.com/watch?v=XXWZ3uAEKsw>

The 12 Tasks of Asterix: <http://www.youtube.com/watch?v=JtEkUmYecnk>

Vogons: <http://www.youtube.com/watch?v=7R7cmZaF-0c&feature=related>